

Cynllun Cyngor Gwynedd 2018 - 2023

Adolygiad 2022/23

Cynnwys

Cynnwys	Tudalen
Rhagair Arweinydd y Cyngor	3
Cyflwyniad i'r Cynllun	4
Blaenoriaethau Gwella	8
Cynlluniau Adrannol	60
Addysg	62
Oedolion, Iechyd a Llesiant	69
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	73
Plant a Chefnogi Teuluoedd	82
Amgylchedd	88
Economi a Chymuned	97
Tai ac Eiddo	105
Ymgynghoriaeth Gwynedd	114
Cefnogaeth Gorfforaethol	117
Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth)	124
Gwasanaethau Cyfreithiol	131
Gwybodaeth Ariannol	133

Os ydych chi angen y ddogfen yma mewn iaith neu fformat arall
ffoniwch 01766 771000 neu ebostiwch cydraddoldeb@gwynedd.llyw.cymru

Graffeg "designed by
Freepik"

Os ydych chi angen mwy o wybodaeth am y Cynllun
hwn cysylltwch â Thîm Cefnogi Busnes y Cyngor
drwy ffonio 01766 771000
neu cynlluncyngor@gwynedd.llyw.cymru

Rhagair Arweinydd y Cyngor

I'w gwblhau yn dilyn cyfarfod y Tîm Arweinyddiaeth

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'D. Williams'.

Y Cyngorydd Dyfrig Siencyn,
Arweinydd Cyngor Gwynedd.

Cyflwyniad i'r Cynllun

Cafodd Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-23 ei fabwysiadu gan y Cyngor ym mis Mawrth 2018 ac mae wedi ei adolygu yn flynyddol ers hynny. Fe'i lluniwyd ar sail tystiolaeth o fewn yr asesiad llesiant a wnaed gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ar gyfer Gwynedd a Môn ynghyd ag adborth o ymgynghori efo cymunedau, aelodau etholedig, staff a phartneriaid.

Adolygiad 2022-23 yw'r olaf ar gyfer Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-23. Yn dilyn yr etholiad ym mis Mai 2022, byddwn yn dechrau ar y gwaith o ddatblygu cynllun newydd i'r Cyngor ar gyfer y cyfnod 2023-28.

Yn unol â gofynion **Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (y Ddeddf)** mae'r Cyngor wedi mabwysiadu amcanion llesiant, sydd yn syml yn crynhoi uchelgais y Cyngor o weld pob cymuned yng Ngwynedd yn ffynnu. Mae hyn yn golygu bod trigolion Gwynedd yn:

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel
- Derbyn addysg o'r radd flaenaf a fydd yn caniatáu iddynt wneud yr hyn y dymunant ei wneud
- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal eu hunain a'u teuluoedd
- Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg
- Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosibl
- Cael manteisio ar harddwch amgylcheddol naturiol y Sir.

Mae'r amcanion yma wedi'u cyhoeddi eisoes yn ein [datganiad llesiant](#), sydd hefyd yn egluro sut y maent yn cyfrannu at nodau llesiant cenedlaethol a osodwyd gan Lywodraeth Cymru yn y Ddeddf. Mae'r Cynllun hwn yn nodi sut mae gwaith y Cyngor yn cyfrannu tuag at wireddu'r uchelgais hon drwy gyfuniad o waith dydd i ddydd Adrannau'r Cyngor a phrosiectau penodol sydd wedi'u hadnabod er mwyn mynd i'r afael â'r meysydd hynny lle mae angen y mwyaf o'n hymdrech i'w datblygu. Mae'r prosiectau hyn wedi'u crynhoi o dan yr hyn a elwir yn Flaenoriaethau Gwella. Mae pob un o'r blaenoriaethau gwella yn cyfrannu at sawl un o'n hamcanion llesiant, ac mae'r cynllun yn nodi pa rai fesul prosiect.

Wrth weithredu byddwn hefyd yn rhoi ystyriaeth briodol i'r egwyddor datblygu cynaliadwy trwy ystyried y tymor hir, atal rhag digwydd, gweithio'n integredig, gweithio'n gydweithredol a chynnwys pobl o bob oed. Byddwn yn gwneud hyn drwy fabwysiadu ffordd o weithio, "Ffordd Gwynedd", sydd â'i ffocws ar roi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud. Mae'r cynllun yn cyfeirio at sawl enghraifft lle rydym yn gweithio'n ataliol, yn cynnwys pobl Gwynedd drwy ymgynghori a chydweithio â'n cymunedau a lle rydym yn ystyried anghenion y dyfodol.

Mae enghreifftiau hefyd lle'r ydym yn cydweithredu ac yn gweithio yn integredig i gyflawni'r hyn sy'n bwysig i bobl Gwynedd - megis drwy ein gwaith fel aelod o Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn, neu'n fewnol drwy brosiectau megis Cefnogi Llesiant Pobl a'r Cynllun Gweithredu Newid Hinsawdd. Mae camau eisoes wedi'u cymryd i ddangos sut rydym yn cyfrannu tuag at egwyddorion y Ddeddf trwy gryfhau ein trefniadau herio ac adrodd ar berfformiad. Bydd y gwaith hwn yn parhau dros y flwyddyn nesaf pan fyddwn yn adolygu ein trefniadau rheoli perfformiad ymhellach gan hefyd edrych i roi sylw i'r mater wrth gyflwyno

Cyflwyniad i'r Cynllun

trefniadau asesu effaith newydd ac ymateb i'r gofynion i gynnal hunan asesiad fel rhan o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Rydym wedi adolygu cynnwys y Cynllun dros y misoedd diwethaf er mwyn gwneud yn siŵr ein bod yn parhau i wneud y pethau sy'n bwysig i bobl Gwynedd gan edrych ar y materion cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a pholisi sy'n dylanwadu ar y Cyngor ac sy'n debygol o ddylanwadu ar bobl Gwynedd i'r dyfodol. Wrth gwrs, mae rhai newidiadau sylweddol yn anghenion ein cymunedau yn sgil argyfwng Covid-19 ac mae bywyd pobl Gwynedd ar hyn o bryd yn edrych yn dra gwahanol i'r hyn yr oedd yn ôl yn 2017.

Rydym fel Cyngor, felly, wedi bod yn adolygu cynnwys y cynllun a'r blaenoriaethau a oedd wedi'u gosod gennym eisoes. Adolygiad 2022-23 o Gynllun Cyngor Gwynedd 2018-23 yw'r olaf, ac mae'n cynnwys parhad o gynlluniau sydd eisoes yn y cynllun, yn ogystal ag ambell flaenoriaeth newydd; nifer ohonynt wedi codi yn uniongyrchol o ganlyniad i argyfwng Covid-19, ac eraill wedi codi'n anuniongyrchol wrth i'r argyfwng, yr amodau byw a'r cyfyngiadau a ddaeth ygdag o amlygu anghenion eraill yn fwy.

Bydd y fersiwn hwn o'r Cynllun, 'Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-2023: Adolygiad 2022/23', yn disodli'r fersiwn cyfredol. Isod, ceisir crynhoi'r prif addasiadau a wnaed yn dilyn yr adolygiad:

Mae'r prosiect a ganlyn wedi ei ychwanegu o'r newydd:

- **Cinio am ddim i ddisgyblion cynradd** – yn dilyn cyhoeddiad y Llywodraeth ym mis Tachwedd 2021 bod bwriad i ddarparu cinio am ddim i holl ddisgyblion cynradd, mae cryn waith angen ei wneud o ran ymarferoldeb y cynllun.

Yn ogystal, mae sgôp neu gynnwys y prosiectau a ganlyn wedi newid:

- Sgôp prosiect **Dalgylch Bangor** wedi'i ehangu i gynnwys buddsoddi yn y ddarpariaeth uwchradd er mwyn gwella profiad y dysgwr, a chynyddu nifer y dysgwyr sy'n dewis manteisio ar addysg uwchradd cyfrwng Cymraeg yn y ddinas.
- Sgôp prosiect **Rheolaeth o'r defnydd o dai fel tai haf ac ail gartrefi** wedi ei ehangu i gynnwys mwy o bwyslais ar gael gwell rheolaeth trwy'r drefn cynllunio.
- **Diffyg cartrefi addas i bobl Gwynedd: Sicrhau cymeradwyaeth i'r Cynllun Tai a dechrau gweithredu** bellach wedi'i ehangu a'i ail-enwi yn **Diffyg cartrefi addas i bobl Gwynedd: Gweithredu a gwireddu prosiectau ein Cynllun Tai er mwyn cynyddu'r cyfleoedd i bobl leol gael cartref addas o fewn eu cymunedau.**
- Mae'r prosiect **Y Gweithlu a Recriwtio yn y Maes Gofal** wedi'i ymgorffori fel rhan o brosiect **Cynllunio'r Gweithlu**. O ganlyniad, bydd sawl adran yn cydweithio yn agos i ymateb i'r heriau recriwtio sydd yn wynebu'r Cyngor.

Mae'r Cynllun hefyd yn cynnwys gwybodaeth ynghylch yr hyn yr ydym wedi'i wneud mewn ymateb i'r materion a amlygwyd gan Gynghorwyr fel Blaenoriaethau Lleol yn ôl yn hydref 2017. Bydd unrhyw newidiadau neu addasiadau i'r blaenoriaethau, ynghyd ag unrhyw gamau gweithredu y bwriedir eu cynnal i'r dyfodol, yn cael sylw o fewn y Cynlluniau Adran perthnasol.

Cyflwyniad i'r Cynllun

Mae sefyllfa ariannol ansicr Cymru a Phrydain yn gosod cryn her i ni fel Cyngor wrth i ni gynllunio ein gwasanaethau i'r dyfodol. Mae cynnydd annigonol mewn grant gan y Llywodraeth yn golygu bod parhau i ddarparu nifer o wasanaethau yn anodd. Rhaid, felly, bod yn greadigol ac ystyried pob ffordd bosib o ddarparu'r gwasanaethau y mae pobl Gwynedd yn eu haeddu. Rydym yn datgan yn glir, fodd bynnag, y bydd unrhyw newid yn seiliedig ar yr angen i weld pob cymuned yng Ngwynedd yn ffynnu ac i wella lles ein trigolion i'r dyfodol.

Ers i'r Cynllun gwreiddiol gael ei fabwysiadu mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn wedi mabwysiadu ei Gynllun Llesiant yn ystod gwanwyn 2018. Mae'r amcanion llesiant a'r blaenoriaethau a amlygir o fewn y Cynllun Llesiant yn gyson â'r rhai sydd o fewn Cynllun Cyngor Gwynedd 2018-2023. Mae Cynllun y Cyngor yn canolbwyntio ar y gwasanaethau dydd i ddydd a'r materion y mae'r Cyngor wedi'u blaenoriaethu tra bydd y Cynllun Llesiant yn canolbwyntio ar y meysydd lle y teimlir y gall sefydliadau cyhoeddus wneud mwy o wahaniaeth i lesiant pobl yr ardal drwy weithio ar y cyd.

Ein uchelgais yw gweld pob cymuned yng Ngwynedd yn ffynnu, a'n bod fel pobl yn...

Amcanion Llesiant

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud

Ennill cyflog digonol i ni fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd

Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn ein cymunedau

Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg

Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib

Cael manteisio ar harddwch naturiol y sir

Byddwn yn gwneud hyn drwy arloesi a bod ar flaen y gad ym mhopeth yr ydym yn ei wneud, gan ganolbwyntio ar...

Blaenoriaethau Gwella

Creu economi hyfyw a ffyniannus

Roi cyfle i bob disgybl gael y cyfle i gyflawni ei botensial

Leihau anghydraddoldeb o fewn y sir

Sicrhau mynediad at gartref addas

Helpu pobl i fyw eu bywydau trwy gyfrwng y Gymraeg

Helpu pobl sydd angen cefnogaeth i fyw eu bywydau fel y dymunant

Roi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud

Ymateb i'r argyfwng newid hinsawdd

...fydd yn cael ei gynnal gan holl waith dydd i ddydd Adrannau'r Cyngor.

Blaenoriaethau Gwella

Ein Blaenoriaethau Gwella yw'r meysydd y credwn mae angen i ni ganolbwyntio arnynt oherwydd bod angen cynyddu neu wella'r sefyllfa bresennol. Isod, fe welwch ddisgrifiadau o'r 8 Blaenoriaeth Gwella, ac yna'r prosiectau unigol fydd yn cyfrannu at bob un ohonynt.

Mae yna rai prosiectau blaenoriaeth lle y bydd yn gwbl angenrheidiol i ni eu cyflawni ac, wrth gwrs, mae'r Cyngor yn bwriadu gwireddu pob un o'r prosiectau o fewn y cynllun hwn ac yn ymrwymo i roi pob ymdrech i wneud hynny. Fodd bynnag, dylid nodi fod argyfwng Covid-19, fel yr ydym wedi ei weld ers mis Mawrth 2020, yn achosi anawsterau a all gyfyngu ar ein gallu i gyflawni'n llawn ar rai pethau. Byddwn yn adrodd ar unrhyw anawsterau o'r fath mewn adroddiadau perfformiad perthnasol.

Blaenoriaeth Gwella 1

Creu economi hyfyw a ffyniannus.

Sylfaen caniatáu i bobl Gwynedd ffynnu yw sicrhau fod yna swyddi addas ar gael yn y sir sy'n talu cyflogau sy'n eu galluogi i gynnal eu hunain a'u teuluoedd.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

1. Gweledigaeth Twf Gogledd Cymru

Adran Economi a Chymuned

Mae diffyg twf yn wendid yn economi Gogledd Cymru gyfan, a'r gogledd orllewin yn arbennig. Er mwyn ceisio gwyrddroi'r sefyllfa daeth chwe sir y gogledd, a rhanddeiliaid eraill megis sefydliadau addysg y rhanbarth a'r sector breifat, ynghyd i sefydlu Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru.

Prif raglen fuddsoddi y Bwrdd yw 'Cais Twf Gogledd Cymru' ac yn Rhagfyr 2020 arwyddwyd cytundeb rhwng y Bwrdd Uchelgais, Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU sy'n paratoi'r ffordd ar gyfer gwireddu'r Cais Twf. Bydd y cais yn arwain at £945m o fuddsoddiad yn rhanbarth y Gogledd dros y pymtheg mlynedd nesaf gan greu hyd at 4,000 o swyddi ledled y Gogledd. Fel aelod o'r Bwrdd Uchelgais, ein nod fel Cyngor yw sicrhau y bydd pobl a busnesau Gwynedd yn elwa i'r eithaf o'r buddsoddiad ariannol hwn, yn enwedig mewn cyfnod pan fydd angen ymateb i sgil-ffeithiau Covid-19 a Brexit.

Yn 2021/22 bu'r Swyddfa Rhaglen yn paratoi a chyflwyno'r achosion busnes sydd eu hangen gan y 2 Lywodraeth ar gyfer y 21 prosiect cais twf ar draws y rhanbarth.

I'r dyfodol, byddwn yn parhau i gyfrannu at raglen waith y Bwrdd Uchelgais, gan gynnwys cefnogi rhaglen i wella argaeledd band eang cyflym ar draws Gwynedd; cefnogi rhwydweithiau ynni lleol blaengar ar draws y sir; gwarchod a chreu swyddi newydd ar safle Atomfa Trawsfynydd; cefnogi datblygu campws gwyddoniaeth newydd blaengar ym Mangor a datblygu Canolfan Arloesedd Gwledig yng Nglynllifon.

Byddwn hefyd yn cyfrannu at ddatblygiad Fframwaith Economaidd Gogledd Cymru sy'n cael ei pharatoi gan Lywodraeth Cymru i adnabod prif raglenni buddsoddi rhanbarthol i'r dyfodol.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud**
- **Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd**
- **Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn ein cymunedau**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

2. Cadw'r Budd yn Lleol

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gaffael, neu brynu, nifer o nwyddau a gwasanaethau ac yn awyddus i geisio sicrhau fod busnesau lleol yn gallu cystadlu ac ennill y cytundebau hyn er mwyn sicrhau fod cymaint o wariant y Cyngor ag sy'n bosibl yn aros yn lleol.

Nid yw'r farchnad leol yn gallu ymateb i gyfleon bob amser oherwydd cyfyngiadau o ran maint neu rwystrau eraill sy'n bodoli. Mae hynny wedyn yn arwain at fusnesau lleol yn colli'r awydd a'r gallu i gystadlu am waith gyda'r canlyniad nad oes modd uchafu gwariant y Cyngor a gedwir yn lleol.

Rydym yn ceisio cefnogi busnesau lleol gyda'r newidiadau i'r rheoliadau caffael yn sgil gadael yr Undeb Ewropeaidd gan fanteisio ar y cyfleoedd hefyd i gaffael yn lleol.

Yn ystod 2022/23 byddwn yn:

- rhannu ein dysgu o'r prosiect 'Social Value Portal' sydd yn asesu tendrau ar sail pris, ansawdd a gwerth lleol gan argymhell unrhyw newididadau i'r ffordd mae'r Cyngor yn caffael nwyddau a gwasanaethau
- darparu cynlluniau i ddatblygu gallu'r farchnad i ennill cytundebau caffael y Cyngor-ymateb i gwestiynau'r Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol mewn tendrau cefnogaeth i ennill achrediadau angenrheidiol neu unrhyw ddatblygiadau yn y maes
- creu 'map' o fusnesau lleol ar gyfer cynnal darlun o'r farchnad leol. Bod hyn yn ei dro yn adnabod cyfleoedd i fusnesau ymgeisio am waith neu adnabod bylchau cyflawni.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- **Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg**

3. Creu Swyddi Gwerth Uchel (Cyflog £31,300 neu fwy) Adran Economi a Chymuned

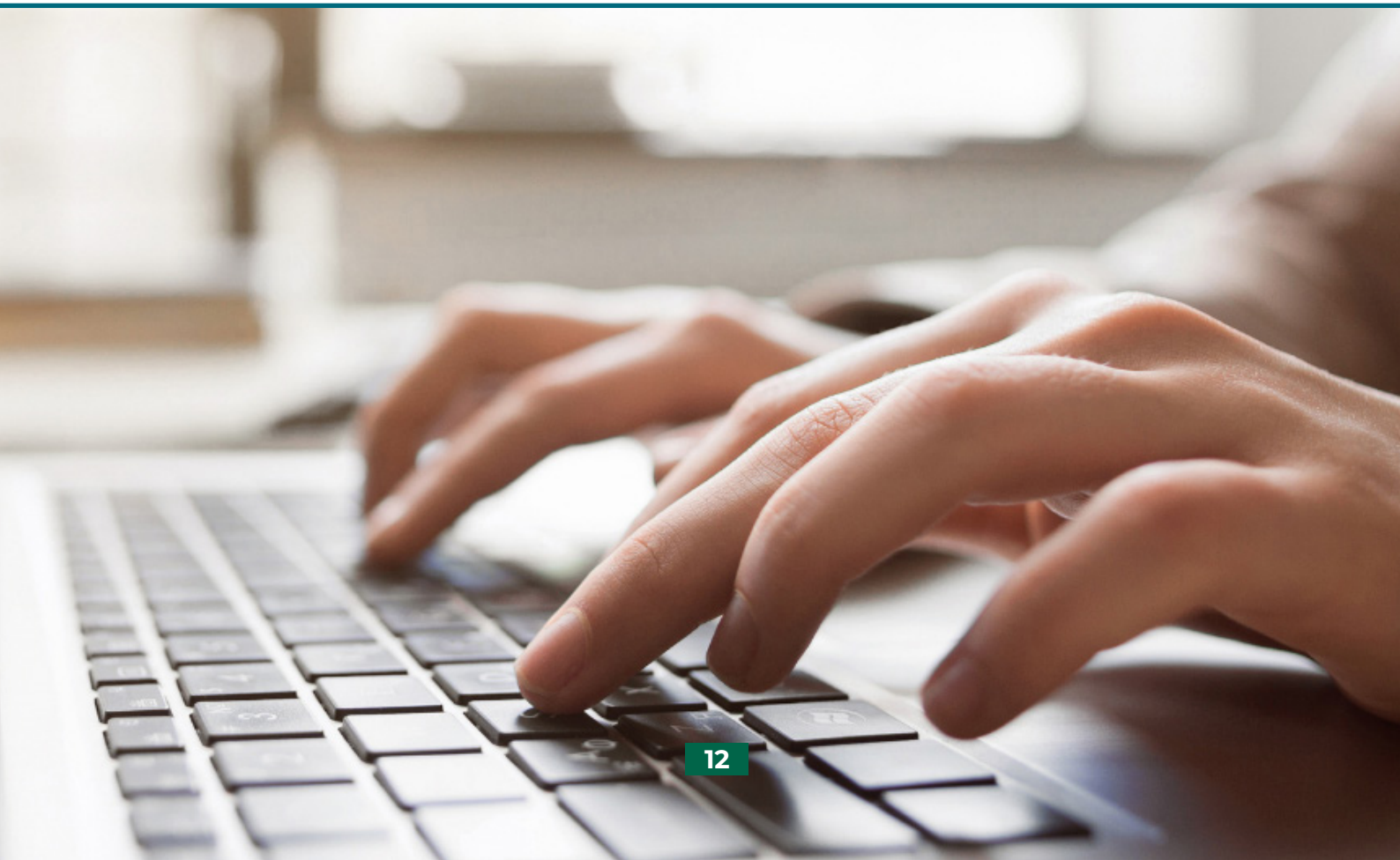
Mae cyflogau yng Ngwynedd ymysg yr isaf unman ym Mhrydain. Roedd tâl wythnosol trigolion y sir bron yr isaf yng Nghymru yn 2020 (£500 ar gyfartaledd) â tâl isel ar ei waethaf yn ein cymunedau gwledig (£418 – yr isaf ym Mhrydain). Mae cyflogau isel, yn anorod, am arwain at lefelau uwch o dlodi a dad-boblogi gwledig, sydd yn eu tro yn cael effaith ar ein cymunedau, dyfodol ein pobl ifanc ac ar y Gymraeg fel iaith gymunedol iach.

Mae'r prosiect Creu Swyddi Gwerth Uchel eisoes wedi cymryd camau i wella'r sefyllfa, gan sicrhau arian Ewropeaidd i wireddu cynllun i ddatblygu gofod i fusnesau leoli yng Nghanolfan Awyrod Eryri yn Llanbedr, gweithredu cynllun i gynyddu'r nifer o ddisgyblion ysgol sy'n astudio'r pynciau a ddymunir gan fusnesau o fewn sectorau sy'n talu'n dda, dylanwadu ar benderfyniad i barhau'r gwaith dadgomisiynu ar safle Atomfa Trawsfynydd a gweithio gyda Llywodraeth Cymru i sefydlu cwmni Eginio i adfywio'r safle.

I'r dyfodol byddwn yn parhau gyda'r cynlluniau hyn, a hefyd yn arwain ar gynlluniau eraill megis cefnogi datblygiad sector diwydiannau creadigol a digidol, cefnogi datblygiad sector ynni carbon isel a sector iechyd a meddygol. Byddwn hefyd yn gweithio gyda busnesau Gwynedd i ddeall anghenion am sgiliau swyddi gwerth uwch i'r dyfodol ac yn hyrwyddo'r cyfleoedd hyn yn lleol.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

4. Arloesi Gwynedd Wledig

Adran Economi a Chymuned

Mae natur ein heconomi wledig yn golygu mai un person yn unig sy'n gweithio yn 80% o fusnesau Gwynedd, ac mae gormod o waith o fewn sectorau nad ydynt yn talu'n dda. Mae hyn yn arwain at fygythiadau o ran cynaliadwyedd ein cymunedau gwledig gyda'r heriau hyn wedi cynyddu o ganlyniad i'r pandemig Cofid-19 a Brexit.

Mae'r Cyngor yn ceisio cryfhau sail yr economi wledig gan annog mentrau lleol i ddatblygu, creu a chynnal swyddi ar draws Gwynedd. Mae pecyn ariannol wedi'i ganfod trwy Ewrop i weithredu Rhaglen Datblygu Gwledig yn yr ardal sydd yn cynnwys pecyn o brosiectau i hyrwyddo mentergarwch.

Mae sicrhau cysylltedd digidol i'n cymunedau gwledig, a bod gan y gweithlu a busnesau gwledig y sgiliau i fanteisio arnynt, yn fater sydd wedi bod yn derbyn sylw eisoes. Rydym wedi cynnal peilot i roi WiFi cyhoeddus mewn 8 tref wledig, ac i gynyddu mynediad at offer cyfrifiadurol. Rydym hefyd wedi bod yn rhan o'r rhaglen ARFOR, sef buddsoddiad gan Lywodraeth Cymru i greu mwy a gwell swyddi mewn ardaloedd yng ngorllewin Cymru ble mae canran uchel o'r boblogaeth yn siarad Cymraeg.

I'r dyfodol byddwn yn parhau i ymestyn y ddarpariaeth ddigidol mewn cymunedau ac yn gweithio gyda Grŵp Llandrillo Menai a'r sector breifat er mwyn sefydlu hwb arloesi gwledig yng Nglynllifon gan roi sylw arbennig i'r sector bwyd a diod, ynghyd â gweithio i hyrwyddo arloesedd i ddatblygu'r economi sylfaenol a chefnogi ein busnesau gwledig i addasu.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd
- Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

5. Hybu Canol Trefi Adran Economi a Chymuned

Mae canol trefi bywiog yn gallu cyfrannu'n sylweddol i lewyrch economaidd a chymdeithasol ardaloedd lleol gan gynnig ystod o wasanaethau i'n cymunedau.

Ond mae ardaloedd "stryd fawr" ein canol trefi yn wynebu heriau sylweddol ar hyn o bryd gyda nifer o siopau cadwyn genedlaethol yn cau a masnachu yn cael ei gyfyngu yn sgil Covid-19. Mae angen hybu a chefnogi datblygiad canol trefi i sicrhau eu bod yn gallu addasu a ffynnu i'r dyfodol; i gynnal a chreu gwaith; darparu ystod eang o nwyddau a gwasanaethau sydd eu hangen ar drigolion ac ymwelwyr a darparu unedau preswyl newydd.

Yn ystod 2020 sefydlwyd grŵp trawsadrannol ar gyfer datblygu rhaglen o welliannau a mesurau tymor byr mewn ymateb i argyfwng Covid-19. Llwyddwyd i ddenu grantiau gan Lywodraeth Cymru i weithredu rhaglen yn cynnwys gwelliannau amgylcheddol, arwyddion, tirweddu a mesurau rheoli traffig. Sefydlwyd cronfa i gynorthwyo busnesau i addasu eu trefniadau er mwyn croesawu cwsmeriaid yn ddiogel. Sefydlwyd peilot i ddatblygu is-adeiledd digidol mewn canol trefi yn cynnig wifi, cyfleoedd marchnata ac e-fasnachu, ac mae trefniadau bellach mewn lle ar gyfer ymestyn y cynllun i holl drefi yng Ngwynedd.

Byddwn yn parhau gyda'r gwaith yma gan hefyd ddatblygu pecyn o ymyraethau i wella a hybu canol trefi a hynny ar sail yr hyn sydd yn bwysig i drigolion o fewn y cymunedau.

Byddwn yn cydweithio a chefnogi ystod eang o grwpiau busnes a sefydliadau adfywio lleol er mwyn hybu a denu buddsoddiad i ganol trefi. Byddwn hefyd yn parhau i gydweithio â busnesau ym Mangor a Chaernarfon lle mae Ardaloedd Gwella Busnes (BIDS) wedi eu sefydlu.

I'r dyfodol, byddwn yn parhau gydag ymdrechion i adfywio canol trefi, gan roi sylw arbennig i dargedu eiddo gwag. Rhagwelir y bydd cyfle i ddatblygu cyfres o gynlluniau i wella canol trefi ledled y Sir fel rhan o'r Fframwaith Adfywio a byddwn yn denu grantiau, megis Rhaglen Adfywio Trawsnewid Trefi Llywodraeth Cymru ar gyfer gweithredu prosiectau.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

6. Rhoi Treftadaeth Llechi Gwynedd ar waith Adran Economi a Chymuned

Yn ystod Gorffennaf 2021 cyhoeddodd Pwyllgor Treftadaeth Byd Unesco bod Tirlun Llechi Gogledd Orllewin Cymru wedi ei arysgrifio fel Safle Treftadaeth Byd. Mae'r dynodiad yn rhoi cyfle i ni gydnabod cyfraniad ein diwydiant llechi ar blatfform rhyngwladol, ac i ddathlu a gwarchod y diwylliant Cymraeg sydd ynghlwm â'r ardaloedd hynny.

Rydym eisoes wedi defnyddio enwebiad Safle Treftadaeth y Byd fel arf i adfywio ein cymunedau llechi ac i gynyddu gwerth y diwydiant ymwelwyr trwy ddatblygu 6 Cynllun Cynefin ar gyfer 6 ardal. Mae'r Cynlluniau Cynefin yn adnabod blaenoriaethau adfywio lleol a chyfleon i fanteisio ar y dynodiad er budd cymunedau a'r tirlun hanesyddol. Trwy'r gwaith hwn, gwelwyd nifer o baneli dehongli'n cael eu gosod ar draws Gwynedd, gweithiau celf a murluniau yn ogystal â chynlluniau eraill i godi hyder cymunedau yn eu hardal fel prosiectau addysg a chynllun Llysgenhadon ifanc a busnes. Mae £1m o adnoddau ychwanegol wedi eu denu i'r sir trwy'r Gronfa Dreftadaeth, Llywodraeth Cymru, Yr Undeb Ewropeaidd a Pharc Cenedlaethol Eryri trwy brosiect LleCHI.

I'r dyfodol byddwn yn cyflwyno cais ar gyfer ariannu prosiect dilynol i LleCHI er mwyn cydweithio gyda'r cymunedau llechi i greu rhaglen o weithgareddau adfywio yn yr ardaloedd hyn fydd yn gwella gwedd a golwg cymunedau, gwella ansawdd y profiad i ymwelwyr, ac yn arwain at gynydd ym mherchnogaeth trigolion o'u treftadaeth, iaith a diwylliant.

Byddwn yn adolygu strwythurau a threfniadau rheoli'r safle er mwyn gweithredu'r Cynllun Rheoli ac er mwyn parhau i ymgysylltu a chydweithio efo cymunedau, tîrfeddiawyr, busnesau, a phartneriaid i sicrhau ein bod yn manteisio ar y cyfleoedd a ddaw yn sgil y dynodiad er budd pobl Gwynedd.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg
- Cael manteisio ar harddwch amgylcheddol naturiol y sir.

7. Busnesau'n Cael Cymorth i Ffynnu Adran Economi a Chymuned

O ganlyniad i Covid-19 a Brexit mae'n gyfnod o ansicrwydd a newid i fusnesau. Mae Cyngor Gwynedd yn benderfynol o helpu mentrau lleol i addasu ac ymateb i'r her ac rydym eisoes wedi cefnogi busnesau lleol trwy ddarparu cymorth ariannol, cyngor a gwybodaeth.

Mae busnesau'r sir yn ymwneud â nifer o adrannau'r Cyngor neu'n derbyn gwasanaeth ganddynt, gan gynnwys trethi, cynllunio, safonau masnach, rheolaeth adeiladu a chaffael. Byddwn yn parhau i flaenoriaethu adnoddau ac ymdrech i gefnogi ein busnesau lleol gan sicrhau fod pob rhan o'r Cyngor yn ystyried sut gallent gynnig cymorth i gefnogi busnesau i ffynnu.

Rydym hefyd yn annog busnesau Gwynedd i wneud y gorau o'r cymorth sydd ar gael gan gyfathrebu'n rheolaidd gyda'r 4,400 o fusnesau sydd yn derbyn ein bwletinau gwybodaeth.

Rydym yn cefnogi a chydweithio gyda Swyddfa Rhaglen Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru ar becyn o brosiectau Cais Twf er mwyn creu cyfleoedd i fusnesau o fewn economi Gwynedd i'r dyfodol. Rydym hefyd yn gweithredu ymgyrch i annog trigolion Gwynedd ac ymwelwyr i gefnogi busnesau lleol.

Yn ogystal â pharhau gyda'r uchod, yn ystod 2022/23 byddwn yn gwerthuso gweithgaredd y cynllun ac yn adolygu ein blaenoriaethau ar gyfer datblygu'r economi yn sgil pandemig Covid-19 a gadael yr Undeb Ewropeaidd.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd.

8. Twristiaeth – llunio cynllun twristiaeth gynaliadwy Adran Economi a Chymuned

Mae gennym bryder nad yw pobl Gwynedd yn elwa cymaint ag y dylent o dwristiaeth, gyda'r argyfwng Covid-19 wedi tanlinellu sut y gall effeithiau negyddol y diwydiant weithiau orbwyso'r manteision.

Mae gwaith wedi ei wneud er mwyn deall y newid mewn tueddiadau twristiaeth dros y blynyddoedd ac adnabod y buddion a'r risgiau i Wunedd, yn cynnwys effaith ar gymunedau, iaith a diwylliant yr ardal ac ail-gartrefi.

Dros y flwyddyn ddiwethaf mae gwaith wedi ei wneud er mwyn llunio egwyddorion twristiaeth gynaliadwy ar gyfer Gwynedd ac Eryri fydd yn sail i gynllun rheoli i'r dyfodol. Mae cytundeb o ddealltwriaeth hefyd wedi ei arwyddo rhwng y Cyngor ac Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri i weithredu ar y cyd yn y maes hwn.

Byddwn yn cwblhau'r gwaith o sefydlu gweledigaeth ac egwyddorion ar gyfer twristiaeth i'r dyfodol ac yn datblygu Cynllun Economi Ymweld Cynaliadwy Gwynedd ac Eryri 2035 a Chynllun Gweithredu mewn cydweithrediad efo cymunedau a'r sector er mwyn sicrhau'r budd gorau i bobl Gwynedd ac Eryri o ymwelwyr.

Bydd y Cynllun a'r Cynllun Gweithredu'n gosod cyfeiriad i bolisiau a gweithgareddau ar draws adrannau'r Cyngor i'r dyfodol, ond byddant hefyd yn cydnabod yr angen tymor byr i ymateb i effaith Covid-19.

Fel rhan o'r gwaith trawsadrannol a thraws-awdurdod, ac yn dilyn ymgynghoriadau trylwyr gyda chymunedau, busnesau a pherchnogion cartrefi modur; bydd yr Adran Amgylchedd yn arwain ar brosiect i wella rheolaeth ar gartrefi modur. Bydd hyn yn cynnwys rheoleiddio a gorfodi lle'n bosib yn ogystal a ddatblygu cynllun peilot 'aire' ar gyfer hyd at 6 safle ar draws Gwynedd yn ystod 2022. Bydd y gwaith yma'n ran o Gynllun Gweithredu'r Cynllun Twristiaeth Cynaliadwy.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg
- Cael manteisio ar harddwch amgylcheddol naturiol y sir.

9. Adfywio: Llunio cynlluniau adfywio ar gyfer ein hardaloedd

Adran Economi a Chymuned

Mae risg fod pob gwasanaeth yn gweithredu eu rhaglenni eu hunain yn unol â'u canllawiau grant, ond efallai ddim yn ymateb i wir anghenion a chyfleoedd adfywio Gwynedd.

Rydym wedi sefydlu Bwrdd Adfywio gyda'r bwriad o ddatblygu Rhaglen Adfywio ar gyfer cymunedau'r sir. Bydd y Rhaglen yn ymgorffori gweithgareddau trawsadrannol ynghyd â blaenoriaethau Cynllun y Cyngor.

Byddwn yn sefydlu Fframwaith Adfywio newydd ac yn datblygu cynlluniau gweithredu ar gyfer 13 o ddalgyfchoedd ar draws y Sir.

Byddwn yn ymgynghori gyda rhanddeiliaid er mwyn deall sut mae cymunedau yn dymuno gweld eu hardaloedd yn datblygu yn y 10-15 mlynedd nesaf, ac yn adnabod blaenoriaethau lleol. Bydd y cynlluniau hyn yn rhoi sylw arbennig i anghenion canol trefi a dyfodol y 'stryd fawr' ar draws Gwynedd i'r dyfodol.

Byddwn yn sicrhau fod gweithgareddau ar draws adrannau'r Cyngor yn cyfrannu at ddatblygiad a gweithrediad y cynlluniau hyn, ynghyd â chyfranogiad sefydliadau a grwpiau lleol, a phartneriaid allweddol.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

Blaenoriaeth Gwella 2

Pob disgybl yn cael y cyfle i gyflawni ei botensial.

Os am fanteisio ar unrhyw gyfleoedd fydd yn codi, mae'n allweddol fod gan Wunedd gyfundrefn addysg gynaliadwy o ansawdd, sy'n rhoi'r sgiliau i'n trigolion fanteisio ar y cyfleoedd hynny.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

1. Darpariaeth Ôl-16 yn Arfon

Adran Addysg

Mae amrywiaeth yn ansawdd yr addysg a phrofiadau dysgwyr ar draws y gyfundrefn addysg ôl-16 yn Arfon yn effeithio ar ddeilliannau a llwybrau dysgu.

Mae'r Cabinet eisoes wedi rhoi caniatâd i gychwyn ymgysylltu gyda rhan-ddeiliaid i drafod y weledigaeth ar gyfer addysg ôl-16 yn Arfon. Cynhaliwyd yr ymgysylltu anffurfiol yn ystod Tymor yr Hydref 2020.

Rydym yn parhau i gynnal trafodaethau anffurfiol er mwyn trafod a gwyntyllu opsiynau posib gyda'r proffesiwn gan ddefnyddio'r trafodaethau rhain i benderfynu ar y ffordd orau i barhau i gadw momentwm gyda'r prosiect pwysig hwn.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel
- Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

2. Dalgylch Bangor

Adran Addysg

Er gwaethaf y pandemig bu i adeilad newydd Ysgol y Garnedd agor ei drysau yn Hydref 2020 gan ddod yn gartref addysgol newydd i hyd at 420 o ddysgwyr oed cynradd yn ninas Bangor. Mae safle'r ysgol hefyd yn cynnig addysg feithrin a darpariaeth gofal plant cynhwysfawr mewn awyrgylch pwrpasol gyda'r adnoddau gorau posibl. Mae gofod wedi ei gynllunio'n ofalus yn ogystal ar gyfer unedau arbenigol ar y safle i gefnogi ymhellach ddatblygiad plant. Bu i'r prosiect hwn gadw o fewn y gyllideb a neilltuwyd ar ei gyfer.

Bu i'r prosiect gael ei enwebu ar gyfer tair gwobr Rhagoriaeth Mewn Adeiladwaith yng Nghymru 2021 a daeth i'r brig mewn dau sef: Gwobr Adeiladwaith Digidol (Digital Construction Award) a Gwobr Cleient y flwyddyn (Client of the Year Award).

Byddwn yn trefnu agoriad swyddogol ar y cyd â'r ysgol pan fydd yn saff i wneud hynny.

Fel rhan o'r trefniadau yn nalgylch Bangor bu i Ysgol y Faenol hefyd gael estyniad sylweddol. Er bod llithriad yn yr amserlen wedi bod o ganlyniad i'r pandemig, llwyddwyd i gwblhau yn fuan yn 2022. Mae'r ysgol yn gallu derbyn 315 o ddysgwyr yn sgil yr estyniad, sydd yn gynnydd o 129 o ddysgwyr. Mae'r adeilad wedi ei gynllunio i fod yn hw b i'r ardal leol hefyd gyda chanolfan gymunedol newydd a gofod ar gyfer y blynyddoedd cynnar yn cael eu codi fel rhan o'r datblygiad.

Yn sgil y buddsoddiad sylweddol diweddar yn Ysgol y Garnedd ac Ysgol y Faenol, mae'r Cyngor yn cydnabod yr angen i fuddsoddi ymhellach a gwella'r adnoddau a'r amgylchedd dysgu yn Ysgol Hirael hefyd. Bydd hyn yn gyfrwng i wella profiad y dysgwr a galluogi'r ysgol i ddarparu addysg a'r cwricwlwm yn yr 21ain ganrif.

Mae'r Cyngor eisoes wedi cydnabod nad oes gan Ysgol Tryfan yr adnoddau y byddem yn dymuno iddynt eu cael a bod hynny'n effeithio ar brofiad y dysgwr. At hyn, bydd y Cyngor yn ystyried yr opsiynau sydd ar gael i wella'r adnoddau uwchradd yn ninas Bangor er mwyn sicrhau amgylchedd dysgu o'r radd flaenaf ynghyd ac adeiladau ac adnoddau i allu darparu addysg a'r cwricwlwm yn yr 21ain ganrif.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

3. Dalgylch Cricieth Adran Addysg

Mae cyflwr adeilad ac amgylchedd dysgu presennol Ysgol Treferythyr yng Nghricieth yn wael, sy'n effeithio ar brofiad y dysgwyr. Byddwn felly'n adeiladu ysgol newydd yng Nghricieth er mwyn gwella'r amgylchedd dysgu a sicrhau'r adnoddau gorau i'r dysgwyr ffynnu.

Yn 2021/22, cyhoeddwyd rhybudd statudol a bu i'r Cabinet gadarnhau'n derfynol y penderfyniad i adleoli'r ysgol. Rydym wedi ymgysylltu ar gynlluniau, ynghyd â chadarnhau cyllideb tuag at sicrhau Uned Blynnyddoedd Cynnar ar y safle. Rydym hefyd wedi apwyntio contractwr ac mae archwiliad geoffisegol o'r safle wedi ei gyflawni hefyd.

Yn 2022/23, yn sgil prynu'r tir a derbyn caniatâd cynllunio, bwriedir cychwyn ar y gwaith o adeiladu'r ysgol newydd, gan anelu i agor yr ysgol ar y safle newydd ym Medi 2023.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

4. Cydweithio Meirionnydd

Adran Addysg

Mae risg fod materion yn ymwneud â'r drefn bresennol yn effeithio ar brofiadau dysgwyr ym Meirionnydd, e.e. mae ysgolion uwchradd Meirionnydd yn ei chael hi'n anodd recriwtio athrawon, rheolwyr canol ac arweinwyr. Os na fydd datrysiad i'r sefyllfa, bydd yr effaith ar wydnwch y gyfundrefn addysg a'r amodau arweinyddiaeth yn yr ardal yn parhau.

Mae heriau amlwg cyfnod Covid a phrysurdeb ysgolion uwchradd o ganlyniad i hynny wedi effeithio ar gynnydd y flaenoriaeth yma.

Yn ystod 2021/22 rydym wedi casglu barn Penaethiaid a chynrychiolaeth o Lywodraethwyr pob ysgol uwchradd ar yr heriau posib sydd yn eu wynebu o ran darparu addysg uwchradd o ansawdd yn ardal Meirionnydd. Yn ystod y gwaith hwn bu i ni roi sylw penodol i adnabod yr heriau sy'n wynebu'r ysgolion o safbwynt recriwtio athrawon, rheolwyr canol ac arweinwyr.

Erbyn diwedd 2021/22 byddwn wedi casglu barn disgyblion a rhieni ar ansawdd y profiadau y mae'r plant yn ei gael yn yr ysgolion, ynghyd â barn staff am y profiad o weithio o fewn yr ysgolion yma. Er mwyn sicrhau cymhariaeth deg yr ydym am ofyn yr un cwestiynau i staff, rhieni a phlant ysgolion Dwyfor ac Arfon hefyd.

Bydd cyfeiriad a chamau gweithredu'r flaenoriaeth hon ar gyfer 2022-23 yn cael ei seilio ar farn yr holl ran-ddeiliaid allweddol. Os cyfyd sefyllfa ble nad oes pryderon sylweddol wedi cael eu hamlygu, byddwn yn ystyried priodoldeb y flaenoriaeth hon fel rhan o Gynllun y Cyngor i'r dyfodol.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

5. Cinio am ddim i ddisgyblion cynradd

Adran Addysg

Cyhoeddwyd ym mis Tachwedd 2021 bwriad gan y Llywodraeth i ddarparu cinio am ddim i holl ddisgyblion cynradd. Er bod y cynllun yn cael ei groesawu mae cryn waith angen ei wneud o ran ymarferoldeb y cynllun.

Nid oes manylder wedi cyrraedd eto o ran amserlen gwireddu'r cynllun ond mae'r cytundeb rhwng y blaid Lafur a Phlaid Cymru mewn lle am gyfnod o 3 blynedd ac felly gellir cymryd y bydd angen rhoi blaenoriaeth i'r prosiect dros y 3 blynedd nesaf.

Ar gyfartaledd mae tua 50% o ddisgyblion cynradd yn dewis cinio ysgol efo'r 50% arall yn dod a phecyn bwyd o adref i'r ysgol. Byddai'r cynllun yma o bosibl yn dyblu'r nifer o ddisgyblion cynradd a fyddai yn dewis cinio ysgol.

Yn ystod 2022/23 fe fyddwn yn rhoi ystyriaeth i'r hyn y bydd darparu cinio am ddim i ddisgyblion ysgolion cynradd yn ei olygu i'r Cyngor a'r hyn y bydd angen ei wneud er mwyn gwireddu'r ymrwymiad gan gynnal gwaith sgôpio.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

6. Trawsnewid y Ddarpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad Adran Addysg

Mae yna risg y byddwn yn methu a darparu yn addas ar gyfer pob disgybl gydag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) oherwydd na chafwyd adnoddau gan y Llywodraeth i gwrdd â'r cynnydd mewn angen am ddarpariaeth statudol (Deddf ADY a Tribiwnlys, 2018).

Mae'n bosibl hefyd na fydd plant a phobl ifanc yn cael y mynediad cywir at staff arbenigol (e.e. Seicolegwyr Addysg dwyieithog, Athrawon Synhwyrdd) a rolau allweddol o ran swyddi statudol o fewn y cod (Swyddog Arweiniol y Blynyddoedd Cynnar, Cydlynnydd ADY) oherwydd cyfuniad o anawsterau recriwtio, cyllido, a chynnydd mewn llwyth gwaith.

Yn ystod 2021/22 rydym wedi:

- datblygu'r prosesau cyd-weithio gyda'r Gwasanaeth Iechyd drwy gyd-weithio gyda'r Swyddog Arweiniol Clinigol Dynodedig Addysg (SACDA) o fewn y Bwrdd Iechyd
- cynnal nifer o ddigwyddiadau hyfforddi rhan-ddeiliaid
- gweithredu systemau angenrheidiol ar gyfer adnabod anghenion yn fuan yn y blynyddoedd cynnar, ac mae'r gwaith paratoi yn y sector ÔL-16 yn parhau
- hefyd y gwaith o ddatblygu cyswllt gweithio, cwricwlwm ac asesu rhwng y prif-lif a'r Ysgolion Arbennig wedi datblygu ac yn parhau i ddatblygu
- mae gwaith arloesol yn parhau i gymryd lle o ran defnydd a datblygiad parhaus y system Cynllun Datblygu Unigol ar lein, gyda'r system yn gyrru'r holl broses ar gyfer yr ysgolion, rhieni, asiantaethau allanol a darpariaethau addysg eraill (e.e. blynyddoedd cynnar)
- mae'r gwaith o edrych ar ddulliau cyllido darpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol yn y prif lif yn parhau i gymryd camau pendant tuag at Medi 2022, ynghyd â chydweithio yn genedlaethol ar sicrhau hyfforddi a recriwtio staff arbenigol dwy-ieithog (e.e. Seicolegwyr).

Mae elfennau o'r Ddeddfwriaeth yn fyw ers Medi 2021, ond gyda chyfnod o dair blynedd o drawsnewid hyd at Medi 2024. Yn ystod 2022/23 byddwn yn:

- adolygu'r prosesau gweithredu yn barhaus er mwyn sicrhau systemau mor syml a defnyddiol â phosib
- parhau i ddatblygu systemau addas at y newid deddfwriaethol gan roi ffocws ar y ÔL-16, partneriaeth gyda rhieni ac asiantaethau, a'r dull cyllido mwyaf addas ar gyfer y gofyn deddfwriaethol, gan gydweithio yn agos â'r Colegau Addysg Bellach
- sefydlu dull ariannu - adolygu'r dull ariannu er mwyn cael model sydd yn rhoi gwell sefydlogrwydd o ran darpariaeth
- parhau â thrafodaethau cenedlaethol, gan barhau i drosglwyddo'r neges ynglŷn â phryder hyfforddi a recriwtio staff arbenigol.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud**
- **Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.**

7. Gagendor Lles a Chyrhaeddiad Plant a Phobl Ifanc Adran Addysg

Mae pryder y gall rhai plant a phobl ifanc gael eu gadael ar ôl o safbwynt eu cyrhaeddiad addysgol, ac y bydd angen help ychwanegol ar rai ohonynt i gau'r bwlch hwnnw ynghyd â chefnogaeth gyda'u lles.

Mae rhieni yn bryderus ynglŷn a'u gyrru i'r ysgol neu yn penderfynu addysgu gartref, ac mae cynnydd mewn pryderon diogelu.

Rydym yn ymwybodol fod pandemig Covid-19 a'r cyfnod clo wedi amlygu bregusrwydd y sector blynyddoedd cynnar, a thu hwnt i'r ysgol rydym hefyd yn sylweddoli fod y grŵp oedran 16-24 oed wedi eu heffeithio yn anghymesur gan yr argyfwng, fwy nag unrhyw grŵp oedran arall.

Yn ystod 2020/21 rydym wedi sefydlu byrddau prosiect ar gyfer y maes Blynyddoedd Cynnar ac ar gyfer y maes cefnogaeth i pobl ifanc ôl-16. Mae'r byrddau prosiect wedi adnabod y meysydd blaenoriaeth ac mae cynlluniau gwaith clir wedi eu llunio ar gyfer y mwyafrif ohonynt. Rydym hefyd wedi canolbwyntio ein hymdrechion ar gyfer y grŵp oedran 5-16 drwy gefnogi'r ysgolion i weithredu Rhaglen Cyflymu'r Dysgu gydag arian gan Lywodraeth Cymru. Bydd hyn yn ein galluogi i ymateb i effaith y cyfnod clo ar les a chyrhaeddiad rhai grwpiau penodol o ddysgwyr.

Mae gwaith wedi ei wneud i gyfarch llesiant disgyblion 3 – 16 oed ac fel cam cyntaf mae trafodaethau wedi cychwyn gydag ystod o bartneriaid gan gynnwys y gwasanaeth iechyd i fapio'n fanwl pwy sydd yn cefnogi ac ymateb i ystod eang o anghenion llesiant ein pobl ifanc.

Yn 2022/23, byddwn wedi cyflwyno strategaeth ar gyfer y maes blynyddoedd cynnar a fydd yn sicrhau'r cychwyn gorau i deuluoedd a phlant 0-5 oed yng Ngwynedd.

Byddwn hefyd wedi diweddarau ein fframwaith ymgysylltu ar gyfer ein dysgwyr ôl-16 ac wedi llunio strategaeth i ddarparu cymorth llesiant, iechyd meddwl a digartrefedd iddynt.

Byddwn wedi cytuno ar y model cefnogi mwyaf effeithiol ar gyfer cefnogi llesiant disgyblion oedran ysgol.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud**
- **Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**
- **Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.**

8. Strategaeth Dysgu Digidol

Adran Addysg

Mae risg o ddarparu addysg is-safonol i blant Gwynedd oherwydd methiant i uchafu'r cyfleoedd y mae dysgu digidol yn ei gynnig. Bwriad y strategaeth yw rhoi'r ddarpariaeth ddigidol orau i gefnogi ein dysgwyr a'n hathrawon i feithrin ystod o sgiliau i ddefnyddio technoleg yn hyderus, creadigol ac yn feirniadol.

Yn sgil diwygio'r cwricwlwm mae cymhwysedd ddigidol yn gyfrifoldeb statudol ar draws pob maes dysgu ac mae angen ei ystyried ym mhob agwedd wrth ddyfunio a chyflwyno'r cwricwlwm. Mae amrywiaethau mewn ansawdd rhwydweithiau ysgolion, a chyflwr a nifer ac argaeledd dyfeisiadau i athrawon a dysgwyr. Mae amrywiaeth yn nealltwriaeth y cyfrwng ymysg athrawon. Nid yw'r drefn o gynnal offer yn sicrhau mynediad di-dor.

Mae'r Strategaeth Addysg Ddigidol wedi ei chymeradwyo ac mae'r gwaith o'i gweithredu wedi symud ymlaen cryn dipyn yn ystod 21/22. Mae gwaith allweddol ar yr is-adeiledd ar draws ein holl ysgolion wedi dirwyn i ben gyda dyfeisiadau newydd wedi eu rhannu â mwyafrif ein dysgwyr yn y sector gynradd ac arbennig. Mae model cefnogi newydd wedi ei lunio gyda'r gwaith o'i sefydlu ar gychwyn fel ei fod yn gwbl weithredol o Ebrill 2022 ymlaen. Mae cytundeb ar fodel ariannu cynaliadwy er mwyn sicrhau nad yw'r dyfeisiadau digidol yn oesi heb ffordd o'i diweddarau gyda'r Cyngor a'r ysgolion yn cyd-ariannu.

Ein blaenoriaethau yn ystod 2022/23 fydd sefydlu'r drefn gefnogi a symud i fod yn cyflwyno dyfeisiadau i bob athro ac athrawes ynghyd â mwyafrif disgyblion y sector uwchradd.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

Blaenoriaeth Gwella 3

Lleihau anghydraddoldeb o fewn y sir.

Rhaid cydnabod hefyd, ar hyn o bryd, nad yw pob un yn ein cymdeithas yn cael y cyfleoedd i gyflawni eu potensial. Yn sicr, fel ym mhob sir yng Nghymru, mae yna anghydraddoldeb yn bodoli o fewn y sir ar wahanol lefelau, gyda'r anghydraddoldeb a grëir gan tlodi yn sylweddol o ran y niwed sy'n cael ei greu.

Mae'n amlwg fod tlodi hefyd yn gallu cael effaith andwyol sylweddol ar lesiant, ac yn arbennig felly y dyfodol a gynigir i blant. Tra bod gennym wasanaethau sy'n ceisio meirioli effeithiau tlodi, mae'n ddyletswydd arnom i ystyried a oes mwy y gallwn ei wneud.

Mae'n ddyletswydd arnom hefyd i gynnal gwasanaethau o safon ar gyfer edrych ar ôl y plant hynny sy'n canfod eu hunain mewn sefyllfaoedd lle mae angen i'r Cyngor gymryd cyfrifoldeb amdanynt. Yn y pen draw, nid oes unrhyw un ohonynt eisiau bod yn y fath sefyllfa.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

1. Mwy o drigolion Gwynedd i Chwarae Rhan Lawn yn y Byd Gwaith

Adran Economi a Chymuned

Mae wedi bod yn flwyddyn gyfnewidiol yn y byd gwaith yng Ngwynedd. Roedd nifer uchel yn ddi-waith yn ystod rhan gyntaf y flwyddyn, yna nifer sylweddol o gyflogwyr yn adrodd heriau recriwtio yn ystod cyfnod yr haf ac yna darlun mwy cymysg at ddiwedd y flwyddyn.

Gall diweithdra a lleihad mewn incwm aelwydydd effeithio ar iechyd a lles unigolion a theuluoedd a chynyddu'r galw ar adnoddau cyhoeddus. Mae atal hyn yn rhan allweddol o'r agenda gwrth dlodi. Ceir budd uniongyrchol o fod mewn gwaith o ran cynyddu enillion, ond hefyd ceir budd ehangach o ran iechyd, cyfleoedd bywyd plant a balchder mewn cymunedau.

Rydym eisoes wedi gwyro blaenoriaethau er mwyn gallu ymateb o fewn adnoddau presennol gan:

- ymestyn rhaglen Cymunedau i Waith er mwyn cefnogi mwy o unigolion di-waith sydd wedi eu cyfeirio gan asiantaethau Llywodraeth i dderbyn cymorth i oresgyn rhwystrau i waith
- weithio gyda chyflogwyr, yn arbennig o fewn y diwydiant ymwelwyr, i sicrhau fod mwy o bobl Gwynedd yn elwa o'r cyfleoedd cyflogaeth sydd ar gael, ac yn cefnogi trigolion Gwynedd i fagu'r sgiliau digidol sydd eu hangen i gael mynediad i waith
- gefnogi gweithluoedd sydd yn cael eu diswyddo er mwyn iddynt gael mynediad at wybodaeth berthnasol gan wahanol wasanaethau, a hynny mewn cyfnod lle mae cyfyngiadau Covid-19.

I'r dyfodol byddwn yn parhau gyda'r cynlluniau uchod ac yn cydweithio yn agos gyda'n partneriaid ledled Gogledd Cymru a chydag Adran Gwaith a Phensiynau Llywodraeth y DU i wella cydlynid ein gwasanaethau. Byddwn yn darparu rhaglen i gynnig profiadau gwaith i bobl ifanc di-waith mewn busnesau ar draws Gwynedd a bydd tasglu a sefydlwyd yn ystyried os oes camau pellach gall Cyngor Gwynedd ei gymryd i ymateb i'r her o gefnogi pobl Gwynedd yn ôl i waith a chefnogi busnesau lleol i sicrhau'r gweithwyr maent eu hangen.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel**
- **Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

2. Cefnogi Llesiant Pobl

Adran Plant a Cefnogi Teuluoedd

Mae rhai trigolion yn ei chael hi'n anodd i ymdopi gyda heriau bywyd yn sgil argyfwng Covid-19, ac mae sefyllfa fregus rhai trigolion eraill wedi gwaethygu yn ystod yr argyfwng. Mae'r trigolion hyn angen cefnogaeth i ymdopi, i ffynnu, i fod yn ddiogel ac yn iach.

Mae trigolion yn ei chael hi'n anodd i gael mynediad at wasanaethau a chanfod gwybodaeth am be sydd ar gael i'w helpu, yn arbennig drwy gyfryngau rhithiol ac ar-lein ac felly'n wynebu eu allgau yn gymdeithasol ac yn economaidd.

Mae rhai trigolion yn wynebu caledi ariannol, yn wynebu colli gwaith a cholli cartref. Mae trigolion yn ei chael hi'n anodd cael yr help sydd ei angen arnynt i ddelio gyda'r heriau hyn a chynnal eu llesiant yn lleol, ac yn amserol.

Mae gennym rwydwaith eang a niferus drwy gymunedau'r sir sy'n helpu a chefnogi trigolion i ymdopi ac yn ymateb i'w anghenion amrywiol. Mae'r rhwydwaith honno angen cefnogaeth i gynnal yr ymdrech gwirfoddol hwnnw.

Mae natur hir dymor y cynllun hwn wrth geisio mynd i'r afael a thaclo tlodi, heriau cymdeithasol cymhleth, gan weithio ar draws nifer o wasanaethau amrywiol, yn golygu ein bod yn parhau ar siwrne i gyflawni amcanion y cynllun.

Yn ystod 2022/23 byddwn yn:

1. Blaenoriaethu ein ymdrechion a byddwn yn canolbwyntio ar gefnogi trigolion:

- sy'n wynebu digartrefedd, drwy adeiladu ar y gwaith sydd wedi ei gyflawni yn y maes hwn o dan y Cynllun Gweithredu Tai, yn ail-siapio gwasanaethau atal digartrefedd drwy'r Grant Cymorth Tai, ehangu ar y gefnogaeth i atal digartrefedd ymysg pobl ifanc, ac i gefnogi pobl gydag anghenion iechyd meddwl sy'n wynebu digartrefedd
- sy'n gofalu am anwyliaid yn ddi-dâl drwy gyflawni'r Cynllun Gweithredu Gofalwyr Gwynedd i hyrwyddo hawliau gwybodaeth ac asesiadau i ofalwyr di-dal bob oed; ac i ddatblygu darpariaethau i gefnogi gofalwyr gydag ysbaid a cefnogaeth llesiant
- sy'n wynebu tlodi ariannol a thlodi bwyd drwy sicrhau adnoddau i wella cydweithio ar draws partneriaid ac i gynyddu ein cefnogaeth cyngor ariannol a hyrwyddo buddaliadau ymysg trigolion
- sy'n cael eu allgau'n ddigidol drwy adnabod anghenion ein trigolion a cynllunio i gyfarch unrhyw fylchau gyda'n partneriaid.

2. Byddwn yn gweithio ar draws gwasanaethau a gyda'n partneriaid ar:
  - ymyraethau llesiant i blant, pobl ifanc a phobl o bob oed
  - cefnogi cymunedau
  - cynnal gwydnwch cymunedau a chefnogi gwirfoddolwyr/ysbryd cymunedol.
3. Byddwn hefyd yn edrych ar fodelau ar gyfer sicrhau fod trigolion yn cael mynediad i'r ystod eang a newydd o gefnogaeth sydd ar gael yn amserol, yn gydlynus ac yn lleol.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel
- Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud
- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

3. Merched mewn Arweinyddiaeth Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Er yn gadarn ei fod yn talu cyflog ar sail cyfartal, mae'r Cyngor yn cydnabod bod y nifer o ferched sydd yn cyflawni swyddogaeth rheolaethol o fewn y Cyngor yn anghymesur â rhaniad o fewn y gweithlu cyfan - h.y. 70% merched 30% dynion.

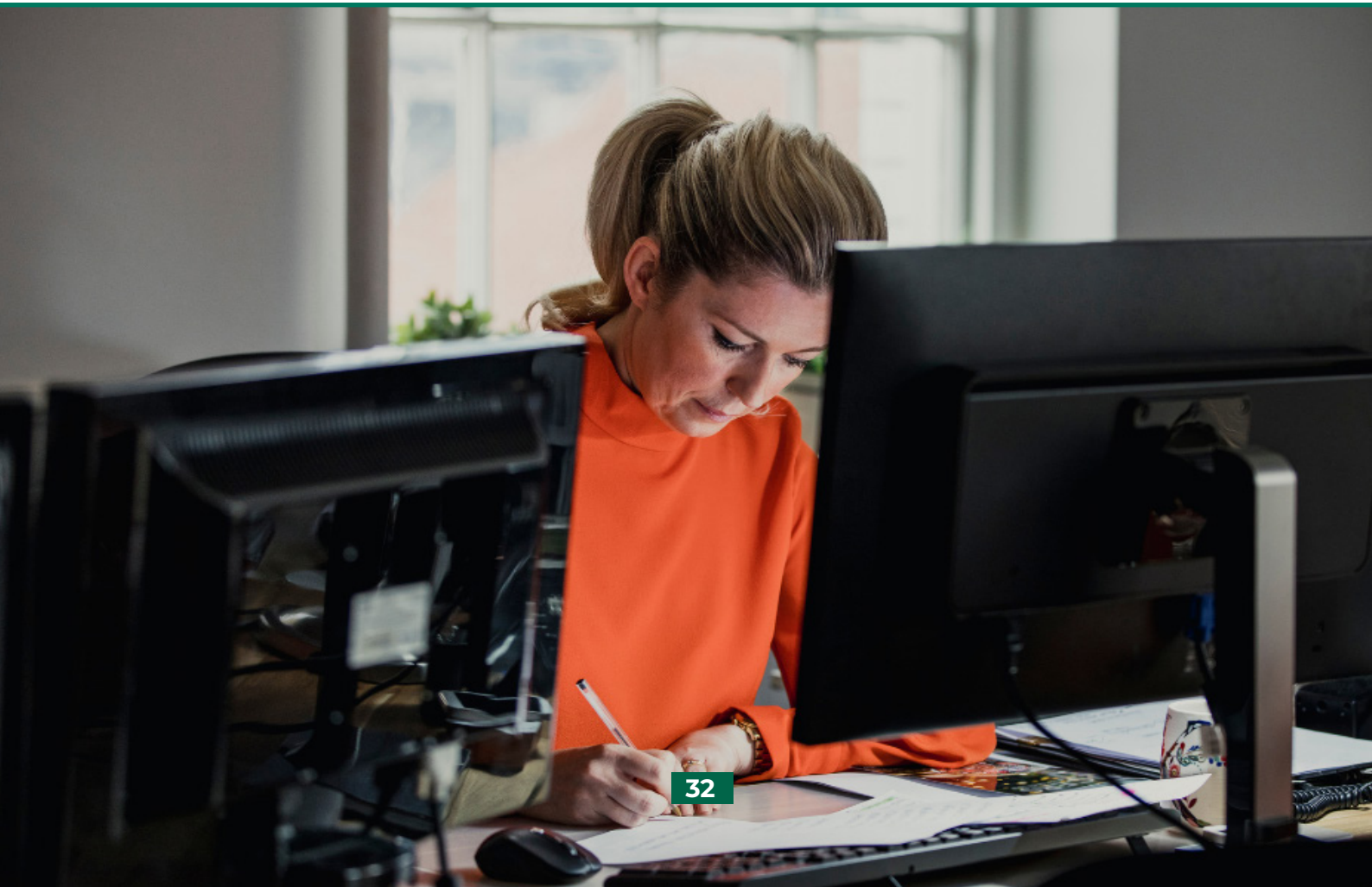
Llwyddwyd hyd yma i gyflwyno rhaglen datblygu potensial ar gyfer merched, adolygu nifer o bolisiau ac arferion gwaith yn ogystal â chreu fforymau ar gyfer arweinwyr a darpar-arweinwyr benywaidd o fewn y Cyngor.

Yn ystod 2022/23 byddwn yn:

- trefnu sesiynau codi ymwybyddiaeth pellach ar gyfer rheolwyr gwrywaidd yn y Cyngor
- ystyried addasrwydd cyfansoddiad paneli penodi ar gyfer swyddi
- cyflwyno rhaglen fentora benodol ar gyfer merched yn y gweithle
- adolygu llwyddiant y rhaglen datblygu potensial ar gyfer merched
- parhau i gynghori ar adolygiad o amodau gwaith o safbwynt merched mewn arweinyddiaeth.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd
- Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.

4. Gweithredu'r Cynllun Cydraddoldeb (Sicrhau Tegwch i Bawb)

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Er mwyn rhoi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth rydym yn wneud rhaid i ni yn gyntaf adnabod unrhyw rwystrau sy'n wynebu rhai pobl wrth chwilio am, neu dderbyn, gwasanaethau gan y Cyngor. Ein bwriad felly yw cynnal ymchwiliad trylwyr o farn pobl Gwynedd sydd â nodweddion gwarchoddedig (fel maent yn cael eu nodi yn Neddf Cydraddoldeb 2010) am y gwasanaethau mae'r Cyngor yn eu cynnig.

Cafodd ymgysylltiad ei gynnal yn ystod 2020/21 fel rhan o Gynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-24 ond mae wedi ymestyn i 2021/22 oherwydd yr angen i ganfod ffyrdd newydd o ymgysylltu. Yn ystod 2022/23 fe fyddwn yn:

- creu Cynllun Gweithredu pellach yn seiliedig ar y dystiolaeth y byddwn yn ei dderbyn o'r gwaith ymgysylltu fydd yn cynnwys rhaglen hyfforddiant a chodi ymwybyddiaeth a chamau er mwyn gwella'r wybodaeth sydd gennym am y maes
- darparu trefn newydd o asesu effaith newid mewn polisiau a gweithdrefnau ar drigolion Gwynedd tra'n parhau i gynnig cymorth a hwyluso gallu rheolwyr i gynnal yr asesiadau hynny.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- **Ennill cyflog digonol i fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd**
- **Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.**

Blaenoriaeth Gwella 4

Mynediad at gartrefi addas

Mae gan y maes tai rôl allweddol i helpu'r Cyngor gyflawni ein huchelgais. Gwyddwn fod cael cartref sydd yn addas ac o safon yn arwain at well iechyd, cymunedau mwy gwydn a phoblogaeth sy'n gallu cyfrannu yn llawn i gymdeithas. Mae'n bwysig ein bod yn datblygu cynigion tai amrywiol, arloesol, a gwyrdd y gall pobl fyw ynddynt trwy gydol eu hoes yn ogystal â chynnig cefnogaeth gynnar i'r rhai sydd ei angen.

Fel Awdurdod Lleol, byddwn yn ymyrryd i annog ystod o opsiynau cefnogaeth a llety er mwyn ymateb i anghenion y boblogaeth heddiw, ac ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Law yn llaw â hyn, rhaid sicrhau fod y camau a gymerir yn parchu diwylliant cymunedau'r sir.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

1. Diffyg cartrefi addas i bobl Gwynedd: Gweithredu a gwireddu prosiectau ein Cynllun Tai er mwyn cynyddu'r cyfleoedd i bobl leol gael cartref addas o fewn eu cymunedau Adran Tai ac Eiddo

Er mwyn cyrraedd uchelgais ein Strategaeth Tai i "Sicrhau bod gan bobl Gwynedd fynediad at gartref addas o safon, sy'n fforddiadwy ac sy'n gwella eu hansawdd bywyd", rydym wedi mabwysiadu Cynllun Gweithredu Tai sy'n cynnwys dros 30 o gynlluniau penodol a buddsoddiad o £77 miliwn.

Bydd y cynlluniau hyn yn anelu i gyflawni'r amcanion canlynol:

- neb yn ddigartref yng Ngwynedd
- tai cymdeithasol ar gael i bawb sydd angen un
- cartref pawb yng Ngwynedd yn fforddiadwy iddynt
- tai Gwynedd yn amgylcheddol gyfeillgar
- cartrefi yn cael dylanwad cadarnhaol ar iechyd a llesiant pobl Gwynedd.

Yn ystod 2022/23 byddwn yn parhau i weithredu'r cynlluniau hyn er mwyn cynyddu'r cyfleoedd i bobl leol gael cartrefi addas o fewn eu cymunedau.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel**
- **Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn ein cymunedau**
- **Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

2. Mynediad rhwydd a chlr at wasanaeth ymholiadau a chynghori ar faterion tai: Sefydlu un drws ffrynt a desg gymorth ar gyfer y cyhoedd er mwyn eu helpu gyda phroblemau tai

Adran Tai ac Eiddo

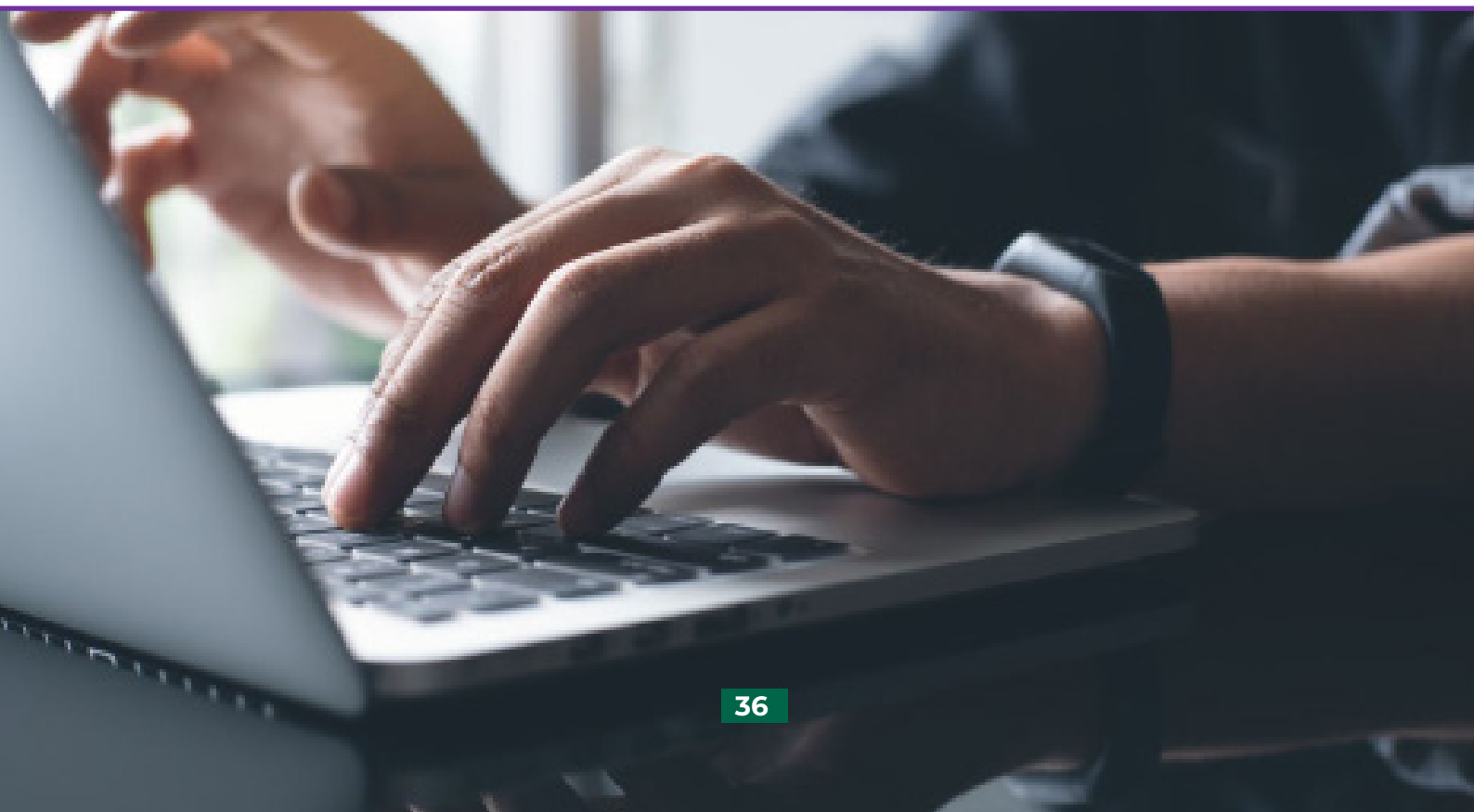
Ar hyn o bryd, mae nifer o bwyntiau cyswllt o fewn yr Adran i'r cyhoedd gael mynediad at wahanol wasanaethau yn y maes Tai ac Eiddo. Mae ein Cynllun Gweithredu Tai yn cynnwys prosiect i sefydlu un pwynt cyswllt drwy greu Desg Gymorth Tai.

Rydym wedi ymchwilio i fodelau gwahanol o ddarparu desg gymorth a chychwyn ar y gwaith o sefydlu math o Ddesg Gymorth Tai all gynghori'r cyhoedd sut orau i ddatrys eu hanghenion tai. Mae hyn wedi cynnwys ymgynghori gyda budd-ddeiliaid i sicrhau fod y cymorth yn alinio gyda'r gwasanaethau tai sydd yn cael eu cynnig gan ddarparwyr allanol.

Rydym wedi penodi swyddog sydd wrthi'n cydlynu'r gwaith o sefydlu'r Siop un Stop arloesol er mwyn sicrhau fod gan drigolion Gwynedd un fynedfa ar gyfer cael mynediad i gymorth arbenigol ar gyfer eu hymholiadau tai.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel
- Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn ein cymunedau
- Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

3. Rheolaeth o'r defnydd o dai fel tai haf ac ail gartrefi Adran Amgylchedd

Mae'r nifer sylweddol o dai yng Ngwynedd sydd yn cael eu defnyddio fel cartrefi gwyliau (ar gyfer llety gwyliau byr dymor ac ail gartrefi) yn bryder mawr gyda'r sgil effeithiau'n cynnwys cynnydd mewn prisiau tai sydd yn rwystr sylweddol i drigolion lleol fod yn gallu byw yn eu cymunedau. Gan fod yr argyfwng tai yn un o brif flaenoriaethau'r Cyngor, comisiynwyd gwaith ymchwil ar gartrefi gwyliau gan y Cabinet er mwyn hel tystiolaeth i weld beth oedd yn bosib i'w wneud i reoli'r sefyllfa'n well.

Mae'r Cyngor wedi pwyso ar Lywodraeth Cymru ers blynyddoedd i gyflwyno newidiadau i gael rheolaeth gwell o gartrefi gwyliau, ac yn Rhagfyr 2020 cyhoeddwyd gwaith ymchwil y Cyngor sef "Rheoli'r defnydd o dai fel cartrefi gwyliau" a'i gyflwyno i Lywodraeth Cymru, gan bwysu arnynt i weithredu ar yr argymhellion. Mae'r gwaith ymchwil wedi bod yn arwyddocaol i'r datganiadau gan Llywodraeth Cymru ym mis Tachwedd 2021 i ymgynghori ar addasiadau i'r rheoliadau ac i bolisi cynllunio, sydd yn cydnabod yr angen i gael rheolaeth gwell o gartrefi gwyliau.

Cyhoeddwyd yr ymgynghoriad Deddfwriaeth a pholisi cynllunio ar gyfer ail gartrefi a llety gwyliau tymor byr ar y 23 Tachwedd 2021 ac mae'n agored hyd at y 22 Chwefror 2022, ac mae'r Adran yn cydlynu ymateb y Cyngor i'r ymgynghoriad. Cam allweddol wrth symud ymlaen yn 2022/23 fydd i ystyried pa ymateb fydd gan Llywodraeth Cymru i ymateb y Cyngor (ac eraill) i'r ymgynghoriad, fydd yn dylanwadu wedyn ar y camau nesaf y gall y Cyngor eu cymryd i gael rheolaeth gwell o gartrefi gwyliau.

Mae'r Adran hefyd yn rhoi mewnbwn i ymgynghoriadau eraill sydd gan y Llywodraeth sydd yn ymwneud a chartrefi gwyliau gan gynnwys trethi lleol ar gyfer llety gwyliau byr dymor, cynllun cofrestru a thrwyddedu ar gyfer tai a chynllun tai cymunedau Cymraeg. Eto, bydd y prif waith yn 2022/23 yn deillio allan o'n ymateb i'r ymgynghoriadau ac wrth gwrs ymateb a bwriad Llywodraeth Cymru yn dilyn hyn, a byddwn yn cydweithio â nifer o adrannau'r Cyngor i gyflawni hynny.

Nodir hefyd y bydd y Cyngor yn parhau i bwysu ar Lywodraeth Cymru i newid Adran 66 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988, er mwyn rheoli trosglwyddiad cartrefi domestig i fod yn unedau gwyliau hunan-ddarpar sy'n destun ardrethi annomestig. Mae'r mwyafrif helaeth yn osgoi unrhyw drethiant lleol am eu bod yn derbyn rhyddhad ardrethi busnesau bychain, sydd o ganlyniad yn lleihau'r buddsoddi'r incwm a geir o'r premiwm Treth Gyngor yn ein Cynllun Gweithredu Tai.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel**
- **Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn ein cymunedau**
- **Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

Blaenoriaeth Gwella 5

Byw bywydau trwy
gyfrwng y Gymraeg.

Un nodwedd unigryw sydd gan Wunedd fel sir hefyd yw ei Chymreictod. Mae Cyngor Gwynedd ei hun wedi ymrwymo i weithredu drwy gyfrwng y Gymraeg, ond ni fydd hynny yn ddo'i hun yn ddigonol os ydym am gadw natur unigryw'r sir yn fyw.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

1. Hybu Defnydd o'r Gymraeg o fewn Gwasanaethau'r Cyngor

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Mae Cyngor Gwynedd wedi bod ar flaen y gad o ran sicrhau fod gwasanaethau i drigolion ar gael drwy gyfrwng y Gymraeg, gan ein bod yn gweithredu'n fewnol drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'n waith parhaus i **Hybu'r Defnydd o'r Gymraeg o fewn Gwasanaethau'r Cyngor**, ac rydym yn ymwybodol bod angen parhau i gynnal sgiliau iaith ein staff.

Mae'r gwaith o gasglu hunanasesiadau gallu ieithyddol gan staff, i raddau helaeth, yn hunangynhaliol erbyn hyn. Mae hyn oherwydd ein bod wedi rhoi systemau a threfniadau ar waith, er enghraifft:

- yr holiadur ar gael i'w gwblhau trwy'r system Hunanwasanaeth
- neges yn cael ei hanfon at staff sy'n cael eu penodi trwy'r drefn ganolog
- yr holiadur yn rhan o broses anwytho staff gofal.

Golyga hyn y gallwn newid ychydig ar brif sylw'r prosiect. Tra bod y prif sylw hyd yma wedi'i roi i gasglu'r hunanasesiadau, y teimlad bellach yw y dylid rhoi mwy o sylw i'r cam dilynol, sef **ymateb i anghenion** ac **ehangu'r ddarpariaeth**. Yn ystod 2022/23 bydd hyn yn cynnwys:

- ymateb i anghenion y staff nad ydynt yn cyrraedd holl ddynodiadau iaith eu swyddi yn llawn
- ymateb i anghenion yr aelodau eraill o staff sydd wedi nodi yr hoffent hyfforddiant iaith
- marchnata'r cyfleoedd sydd ar gael yn fwy cyson
- ehangu'r ddarpariaeth fewnol o hyfforddiant iaith.

Bydd y gwaith o gasglu hunanasesiadau hefyd yn parhau ond yn canolbwyntio ar:

- barhau â'r ymgyrch bresennol gyda staff yr adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol
- barhau i weithio gyda chartrefi gofal
- ddatblygu'r gwaith o gydweithio gyda staff gofal cymunedol.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

2. Y Gymraeg a'r Gwasanaethau Cyhoeddus Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

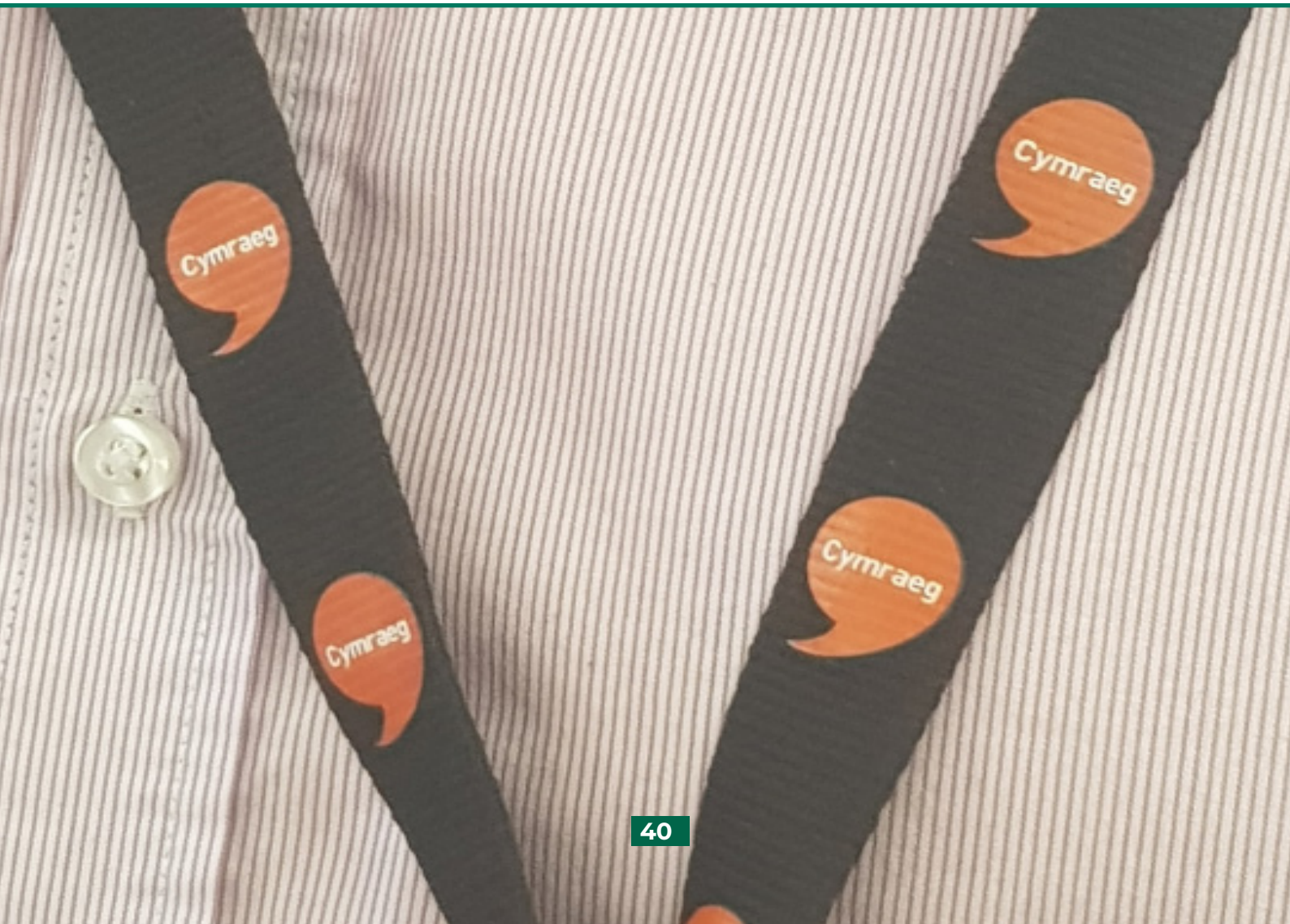
Ar hyn o bryd mae anghysondeb yn narpariaeth gwasanaethau dwyieithog gan gyrrff cyhoeddus yng Ngwynedd sy'n golygu nad yw hi bob amser yn bosibl i drigolion ddefnyddio'r Gymraeg yn naturiol wrth gyfathrebu efo cyrff cyhoeddus.

Mae sefydliadau cyhoeddus yng Ngwynedd a Môn yn amau bod llai yn dewis defnyddio gwasanaethau drwy gyfrwng y Gymraeg na sydd o siaradwyr Cymraeg yn y ddwy sir. Drwy gydweithio gyda ein partneriaid sy'n rhan o Is-grŵp y Gymraeg, Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus rydym wedi comisiynu astudiaeth o dderbynfeydd traddodiadol a fydd yn ymchwilio i hyn. Yn ystod 2022/23 byddwn yn:

- ystyried sut y gallwn annog mwy o bobl i ymwneud â ni yn y Gymraeg, ac i fod yn gyfforddus wrth wneud hynny ar sail casgliadau'r astudiaeth yn y lle cyntaf
- gweithredu cynlluniau ar sail yr ystyriaethau hynny.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

3. Enwau Llefydd Cynhenid Gymreig Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Mae gennym bryder fod enwau llefydd cynhenid Cymreig yn diflannu o dirlun Gwynedd o ganlyniad i ddiffyg defnydd o'r enwau Cymraeg a'r cynnydd mewn ail enwi llefydd yn Saesneg.

Mae'r rhaglen waith wedi ei llunio a'i blaenoriaethu. Yn ystod 2022/23 byddwn yn:

- ymdrin â materion mewnol sydd o fewn rheolaeth y Cyngor ar gyfer sylw yn gyntaf
- codi ymwybyddiaeth a diddordeb y cyhoedd mewn enwau llefydd cynhenid Cymreig
- cydweithio â sefydliadau eraill i warchod enwau Cymraeg o fewn y sir.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.

4. Hybu Defnydd o'r Gymraeg Ymysg Plant a Phobl Ifanc Adran Addysg

Mae sgiliau a hyder dysgwyr (o gartrefi di-Gymraeg yn arbennig) yn y Gymraeg wedi dirywio yn sgil y cyfnod clo a Covid-19.

Yn 2021/22 rydym wedi llwyddo i sefydlu gwaelodlin o sefyllfa bresennol y Gymraeg yn sgil effaith y cyfnod clo a Covid-19 ac rydym wedi dechrau cefnogi ysgolion i lunio Strategaeth a Chynllun Gweithredu er mwyn ymateb i'r sefyllfa.

Yn ystod y broses o osod gwaelodlin, gwelsom fod pryder am sgiliau llafaredd a hyder disgyblion yn y Gymraeg yn cael eu hamlygu. Byddwn yn ymateb i'r pryderon hyn fel blaenoriaeth yn 2022/23 trwy gynorthwyo ysgolion i gefnogi sgiliau llafaredd a hyder disgyblion. Byddwn yn darparu hyfforddiant neu gefnogaeth ychwanegol i athrawon a chymorthyddion ac yn cyd-weithio gydag ysgolion unigol i lunio cynlluniau gweithredu i ymateb i'r anghenion.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud**
- **Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg.**

Blaenoriaeth Gwella 6

Helpu pobl sydd angen cefnogaeth i fyw eu bywydau fel y dymunant.

Rydym fel Cyngor yn darparu gofal yn uniongyrchol i blant a'u teuluoedd a phobl sydd angen cymorth arbenigol, ond ein gweledigaeth yw bod pawb o bob oedran yn derbyn y gefnogaeth y maent ei hangen yn y ffordd fwyaf addas a chyfleus iddyn nhw.

Gan fod anghenion pob unigolyn a theulu yn siŵr o fod yn wahanol, er mwyn iddynt barhau i fyw eu bywydau fel y dymunant mae angen i ni fel Cyngor addasu ein gwasanaethau i fod wedi eu teilwra yn agosach at wir anghenion y rhai hynny sydd angen ein cymorth. Er mwyn llwyddo, bydd angen i ni barhau i gydweithio â darparwyr eraill, megis y Bwrdd Iechyd, gan gofio rhoi anghenion yr unigolyn yn ganolog bob tro.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

1. Darpariaeth Gofal Addas a Chynaliadwy i'r dyfodol Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant

Mae argyfwng Covid-19 wedi amlygu nifer o ffactorau a all effeithio ar ein gallu i barhau i ddarparu gwasanaethau gofal priodol i bobl Gwynedd.

Yn 2021/22, sefydlwyd grŵp tasg er mwyn edrych ar 'gwir gost gofal' ac mae'r wybodaeth ddechreuol wedi amlygu bwlch ariannol, rhwng y ffioedd cyfredol mae'r Cyngor yn gallu ei gynnig a ffioedd cartrefi nyrsio a phreswyl sy'n yn golygu nad ydi trigolion yn cael cynnig dewis eang o gartrefi gofal yn eu cymunedau. Yn ystod y flwyddyn rydym hefyd wedi cynnal ymgynghoriad cyn-gynllunio ar gyfer safle gofal Nyrsio ym Mhenrhos, adeiladu Uned Dementia ychwanegol yn ein Cartref Gofal yn Bermo a dechrau'r gwaith er mwyn addasu'r Ganolfan i unigolion gydag anabledd dysgu yn Nolgellau.

Er mwyn sicrhau ein bod yn gallu parhau byddwn yn ystod 2022/23 yn:

- ceisio deall "gwir gost gofal" er mwyn ystyried opsiynau posib ar gyfer ein trefniadau comisiynu gofal i'r dyfodol
- parhau i symud ymlaen gyda'r prosiect Safle Penrhos er mwyn cyfarch yr angen am ddarpariaeth gwllâu Nyrsio Mhen Llŷn. Ar y cyd gyda'r Bwrdd Iechyd, byddwn yn ystod y flwyddyn yn glir ar yr opsiynau sydd gennym o ran y modelau darparu posib fyddai yn ein galluogi i gael rôl uniongyrchol yn darparu gofal Nyrsio ar y safle
- gweithio tuag at gynyddu nifer y gwelyau dementia yn y sir ymhellach
- ystyried a yw'n gwasanaethau cefnogol e.e. gofal dydd ac ysbaid yn parhau'n addas er mwyn cwrdd ag anghenion pobl Gwynedd, neu os oes angen i ni wneud rhywbeth yn wahanol
- addasu ein hadeiladau darparu gofal er mwyn gallu cwrdd â mesurau rheoli haint ychwanegol.

Rydym hefyd wedi ymrwymo i wella safon ein darpariaeth gofal ar draws y sir. Yn ystod 2022/23 byddwn yn:

- agor uned dementia pwrpasol sydd wedi'i gwblhau yn Llan Ffestiniog, ond sydd heb allu agor hyd yma oherwydd argyfwng Covid-19
- agor uned dementia pwrpasol yn ein cartref gofal yn Bermo
- gwneud defnydd o'r addasiadau sydd wedi cael eu gwneud i'n cartref gofal yn Nolgellau er mwyn cynnig gofal pwrpasol ar gyfer unigolion sydd ag anghenion corfforol dwys

- agor y ddarpariaeth Tai Gofal Ychwanegol ym Mhwellheli, a pharhau gyda'r gwaith o adnabod cyfleon am ddatblygiadau tebyg mewn rhannau eraill o'r sir gyda blaenoriaeth i ardal Dolgellau a Meirionnydd yn ehangach
- cryfhau ein gwasanaethau sicrwydd ansawdd i sicrhau cefnogaeth ddigonol i ddarparwyr gofal i'w helpu i gynnal gwasanaeth o safon i drigolion Gwynedd.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel**
- **Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn ein cymunedau**
- **Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.**

2. Ail-Ddylunio ein Gwasanaethau Gofal

Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant

Mae anghenion gofal y sir yn newid, ac rydym wedi bod yn cydweithio â'r Bwrdd Iechyd i drawsnewid ein gwasanaethau cymunedol. Mae angen i ni hwyluso gallu ein staff ni a staff y Bwrdd Iechyd i gydweithio fel un tîm o fewn ardaloedd penodol. Bydd hyn yn arwain at sicrhau mai un pwynt cyswllt fydd gan unigolion sydd angen cymorth iechyd a gofal yn y gymuned er mwyn sicrhau'r canlyniadau gorau a gwasanaeth di-dôr. Rydym hefyd yn gweithio i newid ein ffordd o ddarparu gofal cartref ar draws y sir er mwyn hwyluso'n gallu i sicrhau fod y gofal wedi'i deilwro yn seiliedig ar yr hyn sy'n bwysig i'r unigolyn.

Yn 2021/22, symudwyd nifer o dimau gofal cartref y Cyngor i weithio patrymau shifft ac fe gychwynnodd y gwaith o hyfforddi staff i fedru gweinyddu meddyginiaeth, sy'n cynnig gwell sefydlogrwydd i staff a hyblygrwydd i'r unigolion sy'n derbyn gofal. Yn ogystal, mae'r Hwb Iechyd Meddwl Cymunedol ym Mhwllheli wedi ailagor yn dilyn iddo orfod cau yn sgil argyfwng Covid-19 ac rydym wedi sefydlu hybiau lleisiant yng Nghaernarfon a Blaenau Ffestiniog, er mwyn rhoi cefnogaeth emosiynol ac ymarferol i unigolion hyd at 25 oed.

Yn ystod 2022/23, byddwn yn:

- parhau i arfogi'r timau integredig (timau sy'n cynnwys staff gofal yn ogystal â staff iechyd) i allu cyflawni'r hyn sy'n bwysig i oedolion Gwynedd. Bydd hyn yn cynnwys edrych ar hyfforddiant priodol a dileu unrhyw rwystrau technolegol
- gweithredu a sefydlu model newydd gofal cartref gan ddechrau profi manteision y newid er lles trigolion Gwynedd.
- parhau i gryfhau'r gwasanaeth Therapi Galwedigaethol, yn cynnwys datblygu gwasanaeth symud a thrin arbenigol i alluogi unigolion i fyw mor annibynnol â phosib
- ychwanegu at y rhwydwaith o hybiau cymunedol sy'n cefnogi a chreu cyfleon i unigolion gydag anableddau dysgu trwy gychwyn ar y gwaith adeiladu i addasu Canolfan Dolfeurig yn Nolgellau
- cytuno ar y ffordd fwyaf addas i ddiwallu anghenion lleisiant unigolion mewn modd ataliol yng Nghaernarfon, fydd yn ddarpariaeth cymunedol i holl oedolion yr ardal.
- profi'r y budd o gael hybiau lleisiant i bobl hyd at 25 oed yn Gaernarfon a Blaenau Ffestiniog. Bydd y ddarpariaeth fydd ar gael yn cynnig cefnogaeth emosiynol ac ymarferol i unigolion.
- ychwanegu at yr opsiynau llety addas ar gyfer unigolion gydag Anableddau Dysgu i annog byw yn annibynnol, yn hytrach na ariannu lleoliadau drud all-sirol.
- ymgymryd a gwerthusiad dechreuol o ddarpariaeth iechyd meddwl a ddarperir gan y Cyngor fel sail i adolygiad o beth fydd ei angen yng nghyd-destun cynnydd yn y galw ac effeithiau pandemig Covid-19
- cydweithio hefo Iechyd a phartneriaid trydydd sector i sicrhau cysondeb o ran mynediad i wasanaethau iechyd meddwl addas ar draws y Sir fel bod unigolion yn derbyn cymorth amserol.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel**
- **Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn ein cymunedau**
- **Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.**

3. Strategaeth Cadw Teuluoedd gyda'i Gilydd Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd

Mae rhai teuluoedd angen cefnogaeth benodol ar adegau i'w helpu i fagu plant fel bod y plant hynny yn gallu aros gyda'u teulu, yn ffynnu, yn iach, ac yn ddiogel. Nid oes plant yn dod i ofal yn ddiangen yng Ngwynedd ac rydym am sicrhau nad yw hynny yn digwydd. Weithiau, mae'n orfodol fod plentyn yn dod i'n gofal oherwydd ei bod yn beryglus iddynt aros gartref. Mae ein trefniadau a'n penderfyniadau pan fo hynny'n digwydd yn seiliedig ar risg ac anghenion y teulu. Pan mae plentyn yn dod i ofal mae angen gwneud pob ymdrech i sicrhau eu bod yn derbyn gofal priodol, addas a lleol; a'u bod nhw a'u teuluoedd yn cael eu cefnogi fel bod y plentyn yn gallu dychwelyd at ei deulu.

Yn ystod 2022/23 byddwn yn:

- prif-ffrydio y dysgu o'r prosiect Amddiffyn Plant yn Effeithiol yn rhan o ymarfer ein gweithwyr ar draws ein gwasanaethau sef cynnal sgysiau cydweithredol gyda teuluoedd sy'n rhoi ffocws ar y newid sydd ei angen i leihau'r risg o niwed arwyddocaol; cefnogi ymarferwyr i adlewyrchu'n barhaus ar eu ymarfer
- gweithredu ar y gwelliannau yr ydym wedi eu hadnabod drwy'r ymarfer Ffordd Gwynedd i wella'r hyn rydym yn ei wneud a sut yr ydym yn gweithio, er mwyn rhoi'r gefnogaeth sydd ei angen i deuluoedd. Byddwn yn canolbwyntio ar drefniadau cyfathrebu rhwng gwasanaethau, cryfhau gweithdrefnau cydweithio ac adolygu'r prosesau yr ydym wedi eu hadnabod sy'n aneffeithiol
- adolygu'n gweithdrefnau ar y cyd gyda'n partneriaid er mwyn symud tuag at ddull 'dim drws anghywir' wrth ymateb i anghenion llesiant emosiynol a iechyd meddwl plant a phobl ifanc ("No Wrong Door" - Strategaeth Gymunedol Ranbarthol ar gyfer iechyd meddwl plant a phobl ifanc 2022-2027).

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud**
- **Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau**
- **Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.**

4. Sicrhau darpariaeth arbenigol briodol leol ar gyfer plant gydag anghenion cymhleth

Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd

Mae rhai plant a phobl ifanc sy'n dod i'n gofal gydag anghenion cymhleth a dwys. Mae rhai o'r plant hyn yn gorfod derbyn gofal a chefnogaeth mewn lleoliad drud y tu allan i Wynedd neu Gymru ac ymhell o'u teulu a'u cymuned. Rydym am sicrhau bod gennym amrywiaeth a digon o leoliadau addas ar gael yn lleol, a bod gennym weithwyr a chefnogaeth arbenigol yn lleol ar gyfer anghenion y plant hyn.

Yn ystod 2022/23 byddwn yn:

- gwerthuso'r tîm amlddisgyblaethol sydd wedi ei beilota ar y cyd gyda phartneriaid i gefnogi plant gydag anghenion cymhleth a'u teuluoedd
- gweithredu ar y gwerthusiad opsiynau ar gyfer adnabod darpariaeth breswyl yn lleol i blant gydag anghenion cymhleth
- manteisio ar ymgyrch Maethu Cymru i gynyddu niferoedd gofalwyr maeth drwy recriwtio a rhoi adnoddau i asesu gofalwyr ar gyfer sicrhau digon o leoliadau.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud**
- **Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau**
- **Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.**

5. Sicrhau fod teuluoedd a phlant gydag awtistiaeth yn cael mynediad i'r gefnogaeth sydd ei angen arnynt i ffynnu

Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd

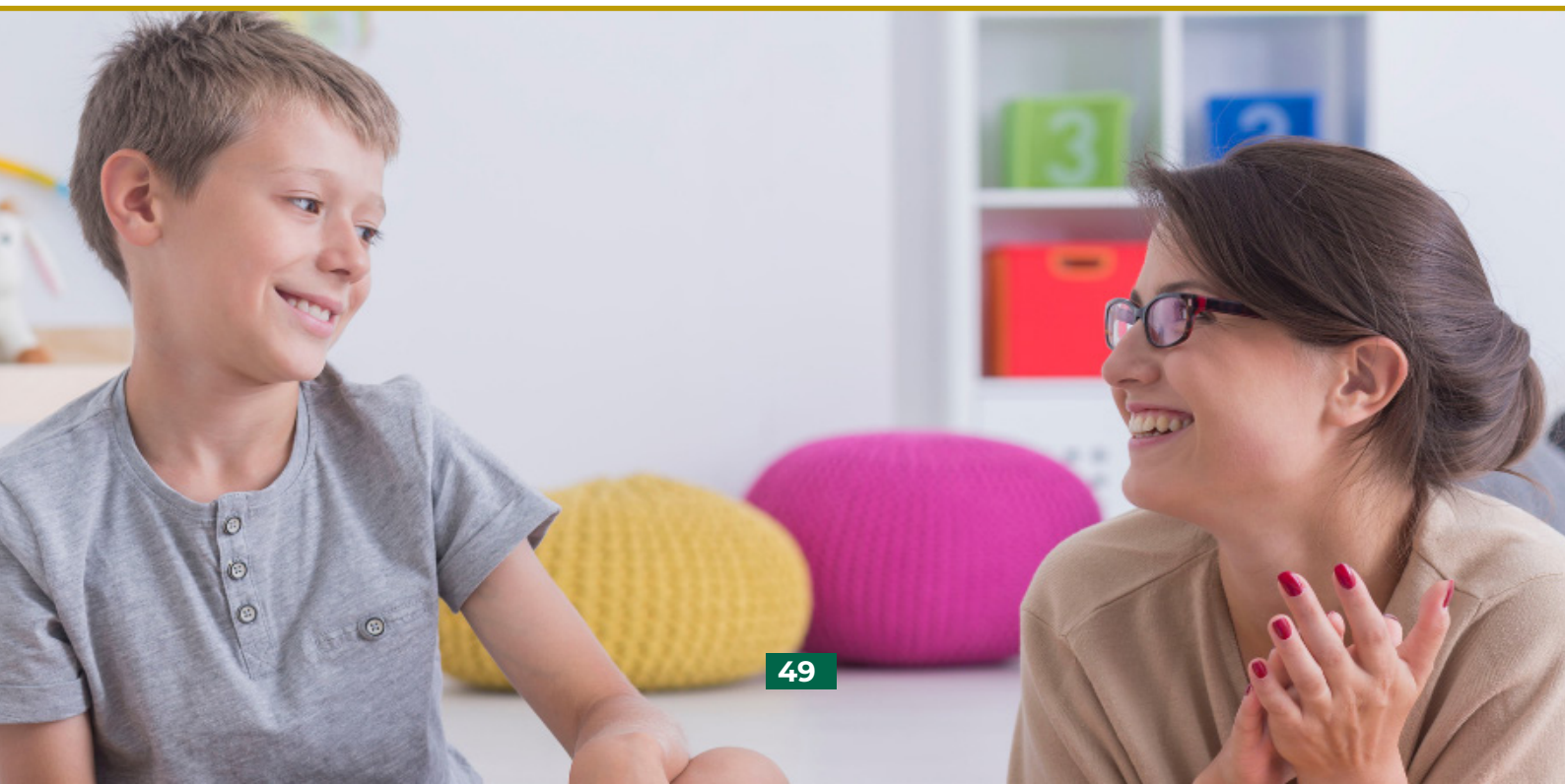
Mae plant a phobl ifanc sydd ag awtistiaeth a gallu sgiliau uchel; a phlant sydd ag awtistiaeth a dim anabledd dysgu, yn ei chael hi'n anodd cael mynediad at y gefnogaeth arbenigol sydd ei hangen arnynt. Mae profiad y plant yma a'u teuluoedd yn dangos bod lle i wella ein trefniadau asesu presennol; bod bylchau mewn darpariaeth a bod angen help arnynt yn y cyfnod trosglwyddo i wasanaethau eraill megis oedolion ac ieuchyd.

Yn ystod 2022/23 byddwn yn:

- mabwysiadau Cynllun Awtistiaeth sy'n dangos sut yr ydym am wella ein trefniadau cydweithio a mynd ati i lenwi'r bylchau sydd wedi eu hadnabod
- monitro gweithrediad y cynllun drwy'r Bwrdd Amlasiantaethol Awtistiaeth Lleol sy'n dod a'r Bwrdd Iechyd, partneriaid trydydd sector ac adrannau'r Cyngor ynghyd
- sicrhau adnoddau ar gyfer creu'r rolau sydd wedi eu hadnabod drwy'r cynllun ar gyfer cefnogi plant a phobl ifanc awtistig yn y cyfnod trosglwyddo o blentyndod i oedolyn, a gyda'r cyfnod pan maent yn disgwyl asesiad awtistiaeth
- cyflwyno rhaglen hyfforddiant i weithwyr mewn gwasanaethau cyffredinol ac arbenigol i godi ymwybyddiaeth am awtistiaeth a'r cynllun lleol.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel**
- **Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud**
- **Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau**
- **Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.**

Blaenoriaeth Gwella 7

Rhoi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud.

Fel y nodwyd yn flaenorol, mae'r Cyngor eisoes yn cyflawni amrediad eang o weithgareddau, sy'n ceisio sicrhau ein bod yn cyflawni'r weledigaeth sydd gennym. Ond nid da lle gellir gwell, rydym yn cydnabod fod yna enghreifftiau lle nad ydym yn edrych ar bethau drwy lygaid ein trigolion bob tro, ac mae angen sicrhau fod hynny'n digwydd ymhob man o fewn y Cyngor.

Nid yw hynny yn golygu gwneud pob dim i bawb wrth gwrs, gan nad yw adnoddau yn caniatáu i ni wneud hynny. Mae'n golygu ein bod yn blaenoriaethu'r pethau hynny sydd bwysicaf i'n cymunedau, ac yn sicrhau bod yr adnoddau prin sydd gennym yn cyfrannu at wneud yr hyn sydd bwysicaf i bobl Gwynedd (gan dderbyn y bydd y blaenoriaethu, yn anochel, yn golygu peidio â chyflawni dyheadau pawb).

Mae'r pwysu a mesur yma hefyd yn gorfod digwydd ar adeg pan fo'r arian sydd ar gael i wasanaethau yn lleihau'n sylweddol. Yn hynny o beth, bydd angen sicrhau fod yr arian yn cael ei ddefnyddio i gyflawni'r pethau pwysicaf.

Sut fyddwn ni'n cyflawni hyn?

1. Cymunedau Glân a Thaclus

Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol

Byddwn yn cydweithio gyda thrigolion a chymunedau Gwynedd drwy ymgysylltu er mwyn datblygu Cynllun Gweithredu i gyd-fynd â'r flaenoriaeth yma gan ehangu a datblygu partneriaethau cymunedol i wella ansawdd ac edrychiad y sir e.e:

- strydoedd glan a deniadol
- ffyrdd a llwybrau cerdded mewn cyflwr da
- timau gwaith lleol er mwyn cyflawni'r gwaith
- trafodaeth am yr egwyddorion a chymunedau gweithredu drwy ymgysylltu â'r gymuned a'r staff
- llunio cynllun gweithredu, darganfod dyheadau a rhanddeiliaid posib ar lefel cymunedol.

Yn ystod 2021/22 rydym wedi:

- cychwyn ar y gwaith cynllunio ar gyfer ymgysylltu gyda thrigolion a chymunedau Gwynedd, gan gynnwys ymchwilio i mewn i'r dulliau mwyaf effeithiol o gynnal cynllun ymgysylltu llwyddiannus
- ymgysylltu gyda staff y Cyngor er mwyn casglu barn ar sut y gallwn sicrhau cymunedau glan a thaclus.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Cael manteisio ar harddwch amgylcheddol naturiol y sir.

2. Gweithredu Rhaglen waith Cynllun Ffordd Gwynedd (Arfogi unedau i roi “Ffordd Gwynedd” ar waith)

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Ein cyfrifoldeb ni fel Cyngor yw sicrhau, wrth i ni ddarparu ein gwasanaethau, mai **anghenion pobl Gwynedd** sy'n llywio sut y byddwn yn cynnig y gwasanaethau hynny. Trwy wneud hyn fe ddylem osgoi unrhyw drefniadau gwaith diangen. Rydym eisoes yn herio timau gwasanaeth i adlewyrchu ar eu trefniadau gwaith presennol ac i herio a ydynt yn rhoi pobl Gwynedd yn ganolog ac ystyried a oes lle i wella.

Cefnogwyd rheolwyr i ddeall y cyswllt agos rhwng diwylliant Ffordd Gwynedd a gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac mae swydd-ddisgrifiadau diwygiedig wedi'u cytuno arnynt ar gyfer rheolwyr ac arweinyddion tîm yn ogystal â gweddill staff y Cyngor sydd yn cadarnhau'r ymddygiadau disgwylidig ohonynt.

Yn ystod 2022/23 byddwn yn:

- adolygu canlyniadau hunan-asesiad o sut mae dulliau gwaith a'r diwylliant yn gwreiddio gan adnabod rhaglen waith ar gyfer gyrru'r diwylliant hwnnw yn ei flaen ymhellach fyth
- ail-afael yn yr adolygiadau gwasanaeth hynny sydd wedi'u hoedi yn sgil yr argyfwng Covid-19.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Mae'r prosiect hwn yn newid y ffordd y mae staff y Cyngor yn cynllunio ac yn darparu gwasanaethau i bobl Gwynedd, ac felly mae'n hanfodol er mwyn gwireddu'r holl amcanion llesiant.

3. Sicrhau bod rheolwyr yn arddel eu rôl Iechyd a Diogelwch yn effeithiol

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Mae angen i ni sicrhau bod ein trefniadau gwarchod Iechyd a Diogelwch yn gadarn, a thra bod gennym drefniadau aeddfed o fewn y Cyngor mae gennym bryder bod yna bocedi lle mae yna gyfle i wella trefniadau gweithredol.

Yn ystod 2022/23 byddwn yn edrych ar amcanion penodol ar gyfer yr elfennau a ganlyn a fydd, pan wedi eu cyfuno, yn greiddiol i fframwaith o reoli Iechyd a diogelwch yn effeithiol, sef:

- arweinyddiaeth glir a gweledol ar faterion Iechyd a diogelwch
- cael systemau effeithiol a chymesurol ble gellir cynhyrchu data byw a synhwyrol i gefnogi rheolaeth Iechyd a diogelwch a chefnogi arloesedd
- cael y gweithlu (ar bob lefel) yn wybodus ac yn gymwys i'w rôl ac wedi eu hyfforddi yn y risgiau y maent yn wynebu yn y gwaith, gan sicrhau argaeledd at gyngor cymwys amserol i gynghori ar risgiau arbenigol / datblygiadau diweddaraf ac arloesol yn y maes
- creu rhwydwaith, strwythurau a chymuned ar gyfer ymgynghori, cyfathrebu a gwneud penderfyniadau ar faterion Iechyd a diogelwch, nid yn unig yn fewnol, ond hefyd ymysg rhyng-ddeiliad megis y trydydd sector, contractwyr a chyflenwyr
- sefydlu cyfundrefn effeithiol o fonitro, dysgu o gamgymeriadau, gan ddatblygu ac esblygu yn barhaus.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Mae'r prosiect hwn yn newid y ffordd y mae staff y Cyngor yn cynllunio ac yn darparu gwasanaethau i bobl Gwynedd, ac felly mae'n hanfodol er mwyn gwireddu'r holl amcanion Llesiant.

4. Cynllunio'r Gweithlu

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Er mwyn sicrhau fod y Cyngor mewn sefyllfa i ddarparu gwasanaethau sydd yn rhoi pobl Gwynedd yn y canol bob amser, rhaid sicrhau fod gennym y staff iawn yn y lle iawn gyda'r sgiliau iawn.

Er bod Covid-19 wedi amlygu gweithlu effeithiol ac ymroddedig, mae'r cyfnod hefyd wedi amlygu heriau denu a chadw staff ar draws y Cyngor. Mae recriwtio i feysydd gofal a chefnogi teuluoedd yn benodol wedi profi yn anodd, gan beri risgiau i'n gallu i gyfarfod cyfrifoldebau statudol ar ran y Cyngor ym maes diogelu, gofal a chymorth.

Mae'n rhaid i ni sicrhau fod gennym ddigon o weithwyr â'r sgiliau angenrheidiol er mwyn ymdopi gyda'r angen cynyddol sy'n debygol o godi yn y dyfodol. Golyga hynny fod angen i ni edrych ar ein hymarferion recriwtio, hyfforddi staff yn barhaus, gwerthuso eu perfformiad, a meithrin a datblygu eu talent.

Sefydlwyd sicrwydd tymor hir ar gyfer y Cynllun Prentisiaethau a'r Cynllun Rheolwyr ac Arbenigwyr Yfory yn ystod y flwyddyn a fu ac mae'r Cynllun Datblygu Talent mewnol wedi'i lunio fel fframwaith ar gyfer y dyfodol.

Yn ystod 2022/23 byddwn yn:

- ymestyn y Cynllun Prentisiaethau i gynnwys niferoedd uwch o brentisiaid gan gydweithio efo cyflogwyr allanol lleol i ddarparu profiadau gwaith
- gweithredu'r Cynllun Datblygu Talent mewnol ar draws holl adrannau'r Cyngor
- parhau i gynnal ymgyrchoedd recriwtio lleol #GalwGofalwyr ar draws y sir, gan dreialu syniadau a dulliau newydd yn ogystal
- cydweithio'n agos hefo timau rheoli'r adrannau er mwyn cytuno ar drefniadau sefydlog i adnabod bylchau mewn sgiliau ac arbenigedd a ragwelir dros y 5-10 mlynedd nesaf ac i gymryd camau rhagweithiol i'w cyfarch
- edrych yn benodol ar y sefyllfa recriwtio yn y meysydd gofal cymdeithasol plant a gofal oedolion, gan edrych ar ffyrdd i gynyddu capasiti a gwydnwch ein gweithlu.

Fel rhan o'r gwaith i recriwtio, hyfforddi a meithrin talent staff, yn ystod 2022/23 bydd yr Adran Cefnogaeth Gorfforaethol, Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd ac Adran Oedolion a Llesiant yn cydweithio er mwyn cyflawni'r flaenoriaeth hwn.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Mae'r prosiect hwn yn newid y ffordd y mae staff y Cyngor yn cynllunio ac yn darparu gwasanaethau i bobl Gwynedd, ac felly mae'n hanfodol er mwyn gwireddu'r holl amcanion Llesiant.

5. Cyflawni arbedion

Adran Cyllid a Thechnoleg Gwybodaeth

Mae gan y Cyngor drefniadau cynllunio ariannol da, sydd eisoes wedi adnabod llawer o arbedion effeithlonrwydd er mwyn isafu'r toriadau gwasanaeth i drigolion Gwynedd.

Mae'r gwaith sydd eisoes wedi ei gyflawni dros nifer o flynyddoedd yn awgrymu ein bod wedi cynaeafu cyfran helaeth o'r arbedion effeithlonrwydd sydd ar gael, ond mae angen parhau i fonitro cynlluniau cymeradwy holl adrannau'r Cyngor er mwyn sicrhau fod y swmp o'r arbedion arfaethedig yn cael eu cyflawni.

Ar ôl cyfnod hir o ddarganfod a chyflawni arbedion, sydd dros £32m yn y cyfnod ers 2015/16, mae'r cynlluniau bellach gymaint yn anoddach i'w gwireddu gyda phrosiectau effeithlonrwydd yn llawer mwy o waith na thorri gwasanaethau. Nôl yn Ionawr 2021 adolygwyd yr holl gynlluniau arbedion er mwyn asesu pa rai oedd yn anghyraeddadwy, a lluniwyd rhaglen ddiwygiedig o arbedion. Ymhellach, adolygwyd cynlluniau arbedion 2022/23 yn Ionawr 2022 er mwyn asesu y cynlluniau oedd yn ymarferol i'w gwireddu drwy ddileu ac ail-broffilio rhai o'r cynlluniau. Drwy'r trefniadau cadarn sydd gennym i fonitro sut y mae adrannau yn cyflawni arbedion, byddwn yn sicrhau bod y rhaglen ddiwygiedig yma yn cael ei chyflawni.

Mae'r rhagolygon ariannol ansicr ar gyfer 2022/23, fel sydd wedi ei fynegi yn yr adroddiad Strategaeth Cyllideb 2022/23 i Gabinet 28 Medi 2021, o ganlyniad i newidiadau i'r hinsawdd ariannol ac economaidd ynghyd â diffyg gwybodaeth. Yn wyneb yr ansicrwydd dylid cadw'r flaenoriaeth wella cyflawni arbedion ar gyfer 2022/23. Bydd adolygiad pellach o'r arbedion yn cael ei gynnal wrth sefydlu cyllideb 2022/23 i asesu cynlluniau sydd ddim yn gwireddu a rhai sydd yn cael eu hystyried i fod yn anodd ei chyflawni sydd wedi eu rhaglennu ar gyfer 2022/23. Byddwn hefyd yn cefnogi adrannau gyda chostau trawsffurfio, wrth iddynt gyflwyno trefniadau gwaith newydd.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Mae'r prosiect hwn yn newid y ffordd y mae staff y Cyngor yn cynllunio ac yn darparu gwasanaethau i bobl Gwynedd, ac felly mae'n hanfodol er mwyn gwireddu'r holl amcanion Llesiant.

6. Cryfhau cyfathrebu ac ymgysylltu Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol

Mae'r Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol yn weledol iawn gydag agweddau'r gwasanaethau yn cyffwrdd ar bob trigolyn drwy'r sir. Gellir ychwanegu gwerth at waith yr adran drwy gynlluniau cyfathrebu ac ymgysylltu effeithiol; er enghraifft ymgyrchoedd atal mân sbwriel neu faw ci, neu ymgyrchoedd a chanllawiau i annog ail ddefnyddio, ail bwrpasu a lleihau gwastraff. Mae hefyd yn hynod bwysig fod trigolion yn hyderus yng ngwasanaethau'r adran a bod eu pryderon ac ymholiadau yn cael eu hymdrin â nhw'n effeithiol. Byddwn yn sicrhau bod trefniadau ymateb amserol ac ystyrlon mewn lle a byddwn yn:

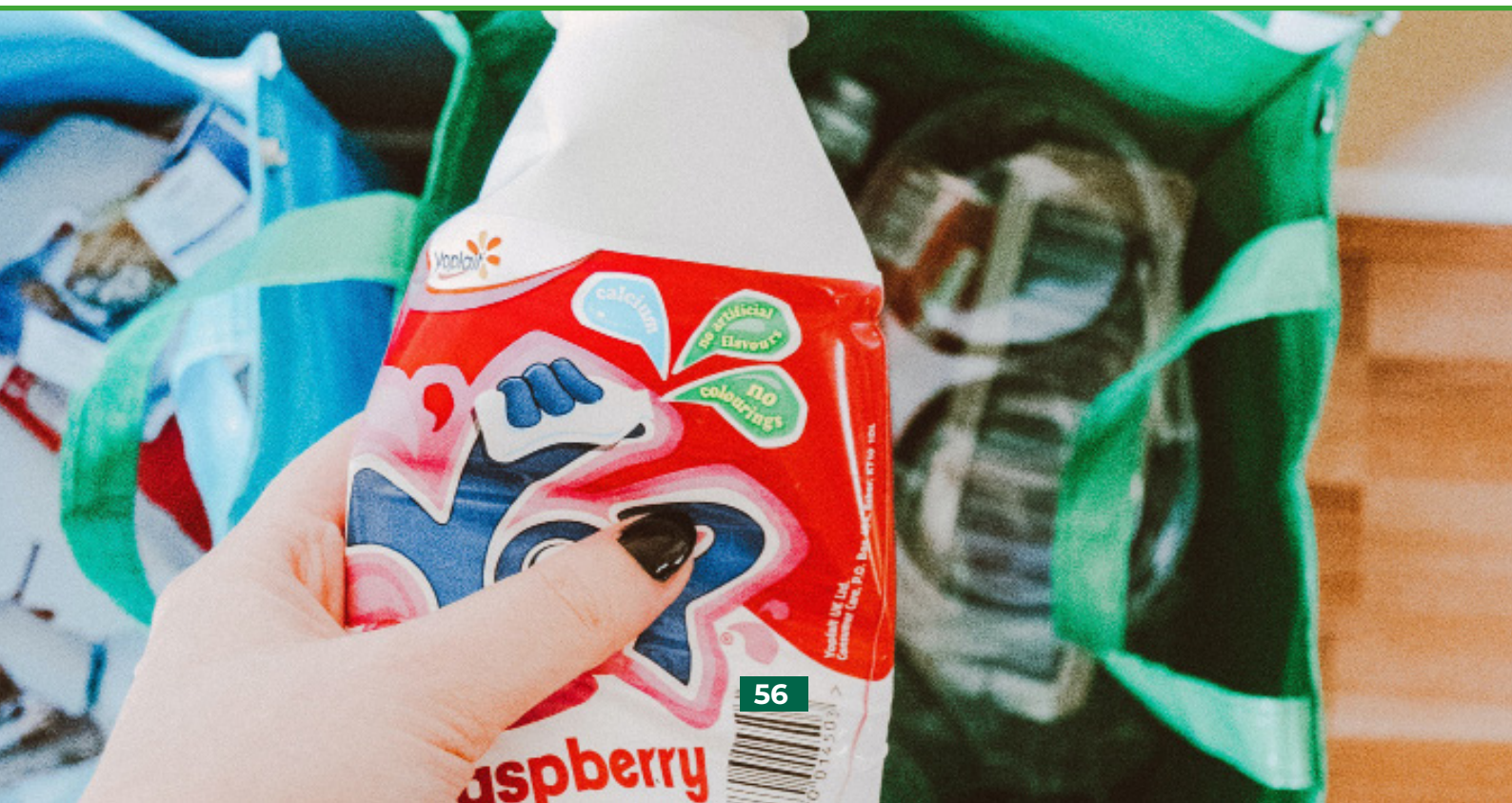
- adolygu trefniadau cyfredol o gyfathrebu ac ymateb i ymholiad
- amlygu ble mae diffygion/llefydd gwella
- sefydlu grŵp tasg gyda chynrychiolaeth o swyddogion ynghyd â Galw Gwynedd
- adnabod mesurau er monitro.

Yn ystod 2021/22 rydym wedi:

- sefydlu Grŵp Tasg gyda chynrychiolwyr trawsadrannol er mwyn cychwyn ar y gwaith o gryfhau ein ffrydiau cyfathrebu ac ymgysylltu
- mapio prosesu er sicrhau eu bod yn gywir a chyfredol
- adnabod bod angen gwell defnydd o'n system fewnol er cryfhau ein ffrydiau cyfathrebu gyda thrigolion Gwynedd
- adnabod prosiectau newydd er mwyn cryfhau ein ffrydiau cyfathrebu.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Cael manteisio ar harddwch amgylcheddol naturiol y sir.

7. Capasiti Gwarchod y Cyhoedd Adran Amgylchedd

Yn sgil argyfwng Covid-19, mae wedi dod yn fwy amlwg pa mor bwysig yw rôl ein Gwasanaethau Gwarchod y Cyhoedd wrth warchod iechyd ein cymunedau, ond hefyd wrth gynghori a chefnogi busnesau'r sir.

Mae'r profiadau yn ystod y cyfnod argyfwng wedi amlygu diffyg gwydnwch yng Ngwasanaethau Gwarchod y Cyhoedd yn sgil blynyddoedd o doriadau.

Yn ystod 2021/22 cynhaliwyd adolygiad o strwythurau Gwasanaethau Gwarchod y Cyhoedd er mwyn asesu'r anghenion yn llawn. Mae'r adolygiad wedi adnabod 4 gweithred ar gyfer cyfarch anghenion y Gwasanaethau, sef:

- darparu cyllideb dros dro i hwyluso parhad y Gwasanaeth Profi, Olrhain a Diogelu
- cyflogi 3 hyfforddai gwarchod y cyhoedd am gyfnod dros dro o 3 mlynedd i gynllunio ar gyfer dilyniant
- darparu cyllideb barhaol ar gyfer creu swyddi Arweinyddion Tîm (x6) o fewn y capasiti staff presennol; yn unol ag egwyddorion haenau rheolaethol y Cyngor
- codi lefelau cyflog 13 o swyddogion cymwys iechyd yr amgylchedd / gwarchod y cyhoedd / safonau masnach fel eu bod yn fwy cymharol gyda chyflogau swyddi tebyg mewn awdurdodau eraill yn y Gogledd.

Yn ystod 2022/2023, bydd y bidiau am arian yn cael eu cyflwyno ac os yn llwyddiannus byddant yn cael eu rhoi ar waith er mwyn cynyddu capasiti i gefnogi a gwarchod trigolion a busnesau Gwynedd.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel**

Blaenoriaeth Gwella 8

Ymateb i'r argyfwng newid hinsawdd.

Yn ei gyfarfod ar 7 Mawrth 2019 bu i'r Cyngor ystyried cynnig yn ymwneud â newid hinsawdd ac fe benderfynwyd y dylid gwneud popeth o fewn ein gallu i sicrhau bod y sir yn parhau i fod yn gartref bywiog, hyfyw a chynaliadwy i'n plant ac i blant ein plant am genedlaethau i ddod. Byddem yn gwneud hyn drwy:

- Ddatgan Argyfwng Hinsawdd
- Ymrwymo i gymryd camau pendant i leihau allyriadau carbon ac ymdrechu am ddyfodol di-garbon
- Chwilio am ffyrdd arloesol o gyflawni targedau di-garbon
- Adrodd yn ôl ymhen 6 mis ar y camau cadarnhaol y mae'r Cyngor wedi eu cymryd i leihau allyriadau carbon; a
- Galw ar Lywodraethau Cymru a San Steffan i ddarparu'r pwerau a'r adnoddau angenrheidiol i gyflawni'r targed o Wynedd di-garbon erbyn 2030.

1. Cynllun Gweithredu Newid Hinsawdd

Adran Amgylchedd

Wedi i argyfwng Covid-19 dorri ar draws y gwaith yma, penderfynodd y Cabinet ar ddechrau 2021 i ddarparu cyllid unwaith ac am byth er mwyn penodi Rheolwr Rhaglen Newid Hinsawdd am gyfnod cychwynol o 12 mis i arwain y gwaith o ddod a'r cynllun hwn at ei gilydd.

Sefydlwyd Bwrdd Newid Hinsawdd trawsadrannol hefyd i lywio'r gwaith. Mae'r Bwrdd wedi bod yn gweithio i adnabod lle allwn ni gael yr ardrawiad mwyaf wrth leihau ein heffaith ni fel corff ar yr amgylchedd ac i adnabod unrhyw fylchau yn ein gwaith hyd yma.

Cynhaliwyd cyfarfod gydag aelodau'r Cyngor drwy ddulliau rhithwir er mwyn iddynt gael cynnig eu syniadau a disgwylir y byddwn wedi mabwysiadu Cynllun Gweithredu erbyn diwedd Mawrth 2022. Yn 2022/23 byddwn yn dechrau gweithredu yn unol â'r addewidion sydd wedi eu nodi yn y cynllun.

Amcanion Llesiant y mae'r gwaith hwn yn cyfrannu tuag atynt –

- Cael manteisio ar harddwch amgylcheddol naturiol y sir.

Cynlluniau Adran

Mae'r rhan gyntaf o'r Cynllun, y Blaenoriaethau Gwella, wedi canolbwyntio ar weledigaeth y Cyngor ynghyd â'n Blaenoriaethau Gwella ar gyfer gweddill cyfnod y cynllun.

Mae'r rhan nesaf o'r Cynllun yn cynnwys Cynlluniau yr Adrannau o fewn y Cyngor. Maent yn cynnwys disgrifiadau o waith 'dydd i ddydd' yr adrannau, ac mae llawer ohono yn ddyletswydd statudol ac yn orfodol i ni ei wneud, megis diogelu plant ac oedolion neu ddarparu addysg.

Yn ychwanegol at y Blaenoriaethau Gwella a'r gwaith 'dydd i ddydd' yma mae Blaenoriaethau Lleol wedi eu hadnabod gan yr Aelodau Etholedig fel y materion sy'n bwysig i drigolion eu hardal hwy. Trafodwyd y rhain fel rhan o'r gwaith o baratoi Cynllun y Cyngor yn wreiddiol, ac mae unrhyw ddatblygiadau arnynt yn cael ei esbonio yn y cynlluniau adran sydd i ddilyn. Mae'r Blaenoriaethau Lleol wedi eu hamlygu o fewn ffrâm sydd â chefnidir lliw iddi.

Ceir rhestr o'r holl Adrannau isod ynghyd â gwybodaeth am eu prif gyfrifoldebau. Mae'r wybodaeth ariannol am gyllidebau pob adran i'w cael gyda'i gilydd ar y diwedd.

Os ydych am gysylltu â'r Adrannau neu'r Pennaeth gallwch ffonio 01766 771000 neu ddilyn y dolenni isod i'n gwefan.

	Pennaeth	Tudalen
1. Adran Addysg <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cefnogi gweithrediad dydd i ddydd Ysgolion Gwynedd ▪ Cefnogi a sicrhau cynnal a gwella safonau addysg mewn cyfleusterau modern ▪ Darparu cefnogaeth a gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol ▪ Arwain ar weithrediad y Siarter Iaith a'r Strategaeth Iaith Uwchradd 	Garem Jackson <u>Manylion Cyswllt</u>	62
2. Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant <ul style="list-style-type: none"> ▪ Galluogi Oedolion Gwynedd i "Fyw fy mywyd fel rwyf eisiau ei fyw" ▪ Darparu gwasanaethau gofal trwy bartneriaethau a chydweithio ▪ Cynnig darpariaeth gofal cartref, gofal dydd a gofal preswyl 	Aled Davies <u>Manylion Cyswllt</u>	69
3. Adran Prifffyrdd a Bwrdeistrefol <ul style="list-style-type: none"> ▪ Casglu ailgylchu, gwastraff bwyd a gwastraff gweddilliol trigolion Gwynedd ▪ Cynnal a chadw ffyrdd a strydoedd y sir ▪ Torri gwair a chynnal meysydd chwarae 	Steffan Jones <u>Manylion Cyswllt</u>	73
4. Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd <ul style="list-style-type: none"> ▪ Diogelu plant a phobl ifanc rhag niwed ▪ Gweithio i roi sefydlogrwydd i deuluoedd, plant a phobl ifanc ▪ Gwasanaethau leuenctid 	Marian Parry Hughes <u>Manylion Cyswllt</u>	82

5.	Adran Amgylchedd	Dafydd Wyn Williams <u>Manylion Cyswllt</u>	88
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gwarchod cefn gwlad a'r mynediad iddo ▪ Archwiliadau hylendid a safonau bwyd; safonau masnach a thrwyddedu ▪ Rheolaeth traffig, parcio, cludiant cyhoeddus a datblygu cyfleoedd teithio llesol ▪ Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu ▪ Gwarchod y Cyhoedd 		
6.	Adran Economi a Chymuned	Sioned E Williams <u>Manylion Cyswllt</u>	97
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Datblygu economi Gwynedd trwy gefnogi busnesau, twristiaeth a marchnata ac adfywio cymunedol ▪ Llyfrgelloedd, Amgueddfeydd ac Archifau 		
7.	Adran Tai ac Eiddo	Carys Fôn Williams <u>Manylion Cyswllt</u>	105
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cefnogi teuluoedd digartref a chanfod llety dros dro a chartrefi fforddiadwy ▪ Sicrhau cartrefi safonol a diogel i denantiaid tai cymdeithasol a phreifat ▪ Dod a thai gwag yn ôl i ddefnydd ▪ Cynnal, cadw a datblygu eiddo'r Cyngor, gan geisio lleihau ein allyriadau carbon. 		
8.	Ymgynghoriaeth Gwynedd	Huw Williams <u>Manylion Cyswllt</u>	114
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gwasanaeth Ymgynghorol Masnachol yn darparu gwasanaeth cynllunio a rheoli prosiectau isadeiledd ▪ Gwasanaeth Rheolaeth Adeiladu ▪ Awdurdod Arweiniol Llifogydd Lleol 		
9.	Adran Cefnogaeth Gorfforaethol	Geraint Owen <u>Manylion Cyswllt</u>	117
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Galw Gwynedd a Siopau Gwynedd ▪ Gwasanaethau Adnoddau Dynol, Cofrestru, Cyfathrebu a datblygu staff ▪ Gwasanaethau Gweinyddol a Chefnogol y Cyngor 		
10.	Adran Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth)	Dewi Aeron Morgan <u>Manylion Cyswllt</u>	124
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cefnogaeth ariannol a chyfrifol i holl wasanaethau'r Cyngor ▪ Gweinyddu Treth Cyngor a Chronfa Bensiwn Gwynedd ▪ Cefnogi a datblygu darpariaeth Technoleg Gwybodaeth y Cyngor 		
11.	Gwasanaeth Cyfreithiol	Iwan Evans <u>Manylion Cyswllt</u>	131
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cefnogaeth gyfreithiol i holl wasanaethau'r Cyngor ▪ Gweinyddu Etholiadau Gwynedd ▪ Cefnogi gwasanaeth y Crwner ar gyfer Gogledd Orllewin Cymru 		

Adran Addysg

Pwrpas yr Adran Addysg yw i sicrhau bod plant a phobl ifanc Gwynedd yn derbyn yr addysg a'r profiadau gorau yn ein hysgolion i'w galluogi i gyrraedd y safonau uchaf ac i feithrin y cymwysterau a'r sgiliau sy'n eu galluogi i fyw a ffynnu.

Yn ogystal â'r gwaith ddydd i ddydd a amlinellir isod, mae'r adran hon yn arwain ar y prosiectau blaenoriaeth gwella canlynol:

- Cinio am ddim i ddisgyblion cynradd (*Newydd ar gyfer 2022/23*)(Blaenoriaeth Gwella 2)
- Darpariaeth Addysg Ôl-16 yn Arfon – (Blaenoriaeth Gwella 2)
- Dalgylch Bangor – (Blaenoriaeth Gwella 2)
- Dalgylch Cricieth – (Blaenoriaeth Gwella 2)
- Cydweithio Meirionnydd – (Blaenoriaeth Gwella 2)
- Trawsnewid y ddarpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad – (Blaenoriaeth Gwella 2)
- Gagendor Lles a Chyrhaeddiad Plant a Phobl Ifanc – (Blaenoriaeth Gwella 2)
- Strategaeth Dysgu Digidol – (Blaenoriaeth Gwella 2)
- Hybu Defnydd o'r Gymraeg ymysg Plant a Phobl Ifanc – (Blaenoriaeth Gwella 5)

GWASANAETH YSGOLION

Cefnogi Arweinyddiaeth, Rheolaeth a Llywodraethiant Effeithiol Ysgolion

Cyfrifoldeb yr Adran Addysg yw hyrwyddo arweinyddiaeth, rheolaeth a llywodraethiant effeithiol ein hysgolion drwy gefnogi, arfogi a dal cyrff llywodraethol a thimau rheoli ysgolion yn atebol. Gwneir hynny mewn nifer o ffyrdd gwahanol yn ddibynnol ar anghenion ysgolion unigol.

Rhoddir cefnogaeth o safbwynt arweinyddiaeth a rheolaeth effeithiol ein hysgolion drwy gyfres o raglenni proffesiynol sy'n cynnig llwybr o ddatblygiad proffesiynol i athrawon, arweinwyr canol ac uwch arweinyddiaeth. Gwneir hyn hefyd drwy raglen gymhelliant a luniwyd ar y cyd rhwng yr Adran Addysg a Dysgu a Datblygu ar gyfer penaethiaid, timau rheoli a rheolwyr canol mewn ysgol. Yn ogystal mae'r Adran Addysg yn ceisio adnabod cyfleoedd i roi profiadau gwerthfawr i arweinwyr er mwyn adeiladu cyfundrefn wydn.

Rhoddir cefnogaeth gan yr Adran Addysg i lywodraethwyr drwy sicrhau eu bod yn deall eu rôl ac yn gweithredu'n effeithiol, drwy roi cefnogaeth strategol ac ymarferol iddynt yn ôl yr angen, eu cynghori'n briodol, yn ogystal â thrwy ddarparu rhaglen o hyfforddiant bwrpasol ar eu cyfer er sicrhau llywodraethiant effeithiol ein hysgolion. Mae gan yr Adran Addysg hefyd bwerau ymyrryd i'w defnyddio pan nad yw ysgol yn cael ei llywodraethu'n briodol.

Gwasanaeth Gwella Ysgolion

Cyfrifoldeb yr Adran Addysg a GwE mewn partneriaeth gyda'n hysgolion yw addysgu ein plant, ac mae canlyniadau ein hysgolion yn gyson dda. Gwasanaeth gwella ysgolion yw GwE, sydd yn gweithio ar ran chwe Awdurdod Lleol y gogledd, i arwain, trefnu a chydlynu gwelliannau ym mherfformiad ysgolion.

Mae'r bartneriaeth rhwng yr Adran Addysg a GwE yn rhoi cefnogaeth a her i'n hysgolion er mwyn gwella ansawdd y dysgu a'r addysgu yn y dosbarth, i gefnogi arweinwyr i wella ansawdd yr arweinyddiaeth yn ein hysgolion – a hyn oll er mwyn gwella canlyniadau ymhellach ar gyfer ein plant a'n pobl ifanc.

Yng Ngwynedd, mae 80 o ysgolion cynradd, 12 o ysgolion uwchradd, 2 ysgol arbennig a 2 ysgol ddilynol.

Perfformiad

Mae'r ysgolion yn darparu addysg gynhwysol i blant a phobl ifanc hyd at 16 oed. Yng Ngwynedd, caiff addysg ôl-16 ei ddarparu mewn partneriaeth gyda'r colegau a'r ysgolion uwchradd yn Arfon, gan Goleg Meirion-Dwyfor (Grŵp Llandrillo Menai) yn Nwyfor a Meirionnydd ac Ysgol Godre'r Berwyn yn ardal Y Bala.

Mae Llywodraeth Cymru wedi rhoi cyfarwyddyd clir i Awdurdodau Lleol beidio a chyhoeddi canlyniadau addysgol, ac mae trafodaethau'n parhau gyda Llywodraeth Cymru ynglŷn â'r modd y gellir dal Awdurdodau Addysg yn atebol am berfformiad heb ddata cymharol o berfformiad ar draws Cymru.

Trawsnewid y gyfundrefn ysgolion

Yn dilyn ymgynghori ar gynaliadwyedd y gyfundrefn addysg yng Ngwynedd, ynghyd â phryderon cyffredinol nad yw'r gyfundrefn ysgolion bresennol yn gynaliadwy, bu i Gabinet y Cyngor fabwysiadu'r egwyddorion addysg addas i bwrpas canlynol fydd yn sail ar gyfer gwireddu gweledigaeth yr Adran Addysg a datblygu'r gyfundrefn i sicrhau addysg o ansawdd uchel i blant a phobl ifanc Gwynedd ar gyfer yr unfed ganrif ar hugain, sef:

- Cyfundrefn o ysgolion uwchradd hyfyw
- Dim mwy na dau ystod oedran o fewn yr un dosbarth yn y cynradd
- Oddeutu 80% o amser digyswllt i'r Pennaeth ganolbwyntio ar faterion arweinyddiaeth yn y cynradd.

Yn sgil mabwysiadu'r egwyddorion, bydd y maes hwn yn trosglwyddo'n rhan o waith dydd i ddydd yr Adran gan y rhagwelir nad proses gyflym, yn ystod cyfnod y Cyngor hwn, fydd gweithredu'r egwyddorion ar draws y gyfundrefn. Byddwn yn symud ymlaen yn bwylllog i sicrhau bod y gyfundrefn addysg yn gallu ymateb i'r newidiadau enfawr sydd ar y gorwel, megis newidiadau i drefn arolygu ysgolion (Estyn), ynghyd â newidiadau sylweddol iawn i'r cwricwlwm a threfniadaeth ein hysgolion yn sgil argymhellion Yr Athro Donaldson.

TÎM MODERNEIDDIO ADDYSG

Mae rhai o adeiladau ein hysgolion yn hen ac yn anaddas i gyfarch anghenion dysgu ac addysgu ein plant yn y dyfodol. Pwrpas y gwasanaeth yma ydy cynllunio a gwireddu prosiectau arloesol i addasu ysgolion neu adeiladu ysgolion newydd er mwyn i blant a phobl ifanc Gwynedd gael eu haddysgu yn yr amgylchedd dysgu gorau posib i'w galluogi i ffynnu.

Dros y cyfnod 2012-2022 bydd y Cyngor wedi llwyddo i fuddsoddi gwerth £73 miliwn i wella cyflwr ac amgylchedd dysgu yr ysgolion canlynol er lles plant y sir:

- Ysgol yr Hendre, Caernarfon
- Ysgol OM Edwards, Llanuwchllyn
- Ysgol Craig y Deryn, Llanegryn
- Ysgol Penybryn, Tywyn
- Ysgol Bro Llifon, Groeslon
- Ysgol Hafod Lon, Penrhyndeudraeth
- Ysgol Glancegin, Maesgeirchen
- Ysgol Bro Idris, Dalgylch Dolgellau
- Ysgol Godre'r Berwyn, Y Bala
- Ysgol y Garnedd ac Ysgol y Faenol, Bangor

Mae'r Tîm Moderneiddio Addysg yn datblygu modelau darparu addysg hyfyw sy'n ceisio:

- sicrhau amgylchedd dysgu o'r radd flaenaf i blant a staff ysgolion Gwynedd
- gwella amodau ac amgylchiadau i benaethiaid er mwyn eu galluogi i arwain a rheoli ysgolion yn effeithiol a effeithlon
- sicrhau'r defnydd gorau a mwyaf effeithiol o gyllideb yr Adran Addysg.

GWASANAETH ANGHENION DYSGU YCHWANEGOL (ADY) A CHYNHWYSIAD

Mae'r gwasanaeth yma yn cefnogi plant a phobl ifanc gydag Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad. Mae'r Gwasanaeth ADY yn cynnwys meysydd anghenion dysgu penodol, cyfathrebu a rhyngweithio, nam golwg, nam clyw a meddygol/corfforol.

Mae'r gwasanaeth yn rhoi ymyrraeth gynnar a chymorth wedi ei deilwra ar gyfer pob disgybl unigol drwy dîm o athrawon a chymorthyddion arbenigol. Mae'r gwasanaeth yn cynnig cynhaliath i ysgolion trwy'r Gwasanaeth Seicoleg. Mae pob disgybl yn cael mynediad llawn i ysgolion Gwynedd gan sicrhau, felly, fod pob plentyn yn cyrraedd ei lawn botensial.

Mae'r gwasanaeth lles a chynhwysiad yn cefnogi ysgolion i hyrwyddo presenoldeb, ymddygiad cadarnhaol a chefnogaeth i blant a phobl ifanc sydd yn profi anawsterau ymddygiadol, emosiynol a/neu ddatblygiad cymdeithasol. Cyflwynir y gefnogaeth yma gan dîm o athrawon arbenigol, swyddogion lles, cwnselwyr ysgol a chymorthyddion arbenigol.

Rydym yn sicrhau bod disgyblion ag anghenion emosiynol ac ymddygiadol yn cael eu cynnwys yn llawn o fewn ysgolion Gwynedd drwy hyfforddi, cefnogi ar lawr dosbarth, a darparu gwasanaeth cynnal ymddygiad y tu allan i ysgolion prif lif. Mae'r gwasanaeth lles yn hyrwyddo presenoldeb drwy weithio gyda disgyblion, ysgolion a theuluoedd. Mae presenoldeb ysgolion Gwynedd dros y dair blynedd ddiwethaf cyn pandemig Covid-19 wedi bod yn gyson dda.

Er bod presenoldeb yn uchel a chyfraddau gwaharddiadau parhaol yn isel, mae'r her o gynnal a hyrwyddo lles a chynhwysiad yn dwysáu gyda nifer cynyddol o ddisgyblion yn arddangos ymddygiad heriol. Bydd y gwasanaeth yn sicrhau bod ein hysgolion wedi eu hyfforddi a'u cefnogi'n gywir i gwrdd â'r her. Yn sail i hyn oll, mae'r gwasanaeth yn darparu arweiniad arbenigol ym maes diogelu. Darperir hyfforddiant a chyngor arbenigol i ysgolion ar draws yr awdurdod.

GAGENDOR LLES A CHYRHAEDDIAD

Mae pryder y gall dysgwyr gael eu gadael ar ôl o safbwynt eu lles a'u cyrhaeddiad yn sgil effaith y cyfnod clo a phandemig Covid-19. Mewn ymateb i hynny, mae pob ysgol yn gweithredu Rhaglen Cyflymu'r Dysgu gydag arian gan Lywodraeth Cymru er mwyn ymateb i effaith y cyfnod clo ar les a chyrhaeddiad rhai grwpiau penodol o ddysgwyr.

YR IAITH GYMRAEG

Mae'r Gymraeg yn treiddio drwy holl waith a gwasanaethau'r Adran Addysg. Yn unol â rheoliadau newydd Llywodraeth Cymru, rydym wedi llunio ac ymgynghori ar ddogfen statudol 'Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg' newydd fydd yn disodli'r ddogfen bresennol ym Medi 2022 ac yn ymateb yn llawn i dargedau 'Cymraeg 2050- Miliwn o Siaradwyr' Llywodraeth Cymru. Mae 'Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg' yn gosod disgwyliadau clir i'r Adran ac i'n hysgolion ar gyfer y Gymraeg fel pwnc, fel cyfrwng addysgu a dysgu, ac fel cyfrwng cymdeithasu am y deng mlynedd nesa, a thrwy raglen waith y Swyddogion Addysg, Cydlynnydd y Siarter Iaith, Cydlynnydd y Strategaeth Iaith Uwchradd, a'r Cydlynwyr Iaith Dalgylch, mae'r Adran yn cefnogi ysgolion i weithredu'r disgwyliadau hyn yn holl ysgolion y sir.

Mae Gwynedd wedi arwain ar waith arloesol i ddylanwadu ar ddefnydd cymdeithasol plant o'r Gymraeg yn yr ysgolion cynradd drwy gyfrwng y Siarter Iaith Gymraeg. Pwrpas y Siarter yw cael y plant i siarad Cymraeg y tu allan i'r dosbarth, gan sicrhau cyfranogiad gan bob aelod o gymuned yr ysgol i wireddu'r nod.

Gwynedd yw'r unig sir ar draws Cymru sydd wedi llunio Strategaeth Iaith Uwchradd fel dilyniant i'r Siarter Iaith, ac roedd yr ysgolion cynradd ac uwchradd fel ei gilydd yn awyddus i weld dilyniant sicr i'r Siarter Iaith. Un gwahaniaeth sylfaenol yng nghyd-destun y Strategaeth Iaith Uwchradd yw ei fod yn ymwneud â hyrwyddo defnydd ffurfiol ac anffurfiol o'r Gymraeg.

Mae'r Adran hefyd yn cynnal Canolfannau Iaith sy'n darparu cwrs dwys yn y Gymraeg i fewnfudwyr er mwyn eu helpu i ddysgu Cymraeg a chyfrannu i fywyd addysgol a chymdeithasol Gwynedd. Mae'r canolfannau yma yn helpu ein hysgolion cynradd ac uwchradd i weithredu'r Polisi Iaith. Ar 6 Gorffennaf 2021, bu i'r Cabinet gymeradwyo gweledigaeth newydd ar gyfer 'Cyfundrefn Addysg Drochi tuag at 2032 a thu hwnt', gan fuddsoddi £1.1 miliwn o arian cyfalaf addysg Gymraeg Llywodraeth Cymru er mwyn sefydlu safleoedd addysg drochi o'r newydd yn Nhywyn a Bangor, ynghyd â gwella'r cyfleusterau presennol ym Mhorthmadog. Bydd y gyfundrefn drochi ar ei newydd wedd yn dod i rym yn ystod 2022-23.

ARLWYO A GLANHAU

Pwrpas y Gwasanaeth Arlwygo a Glanhau yw darparu bwyd maethlon ac iachus i ddisgyblion Ysgolion Gwynedd a chadw'r sefydliadau addysgol yn lân a diogel er mwyn cynorthwyo'r disgyblion i gyrraedd eu potensial.

Yn Tachwedd 2021, cyhoeddwyd bwriad gan Llywodraeth Cymru i ddarparu cinio am ddim i holl ddisgyblion cynradd. Mae'r Adran a'r Cyngor yn croesawu'r bwriad hwn yn fawr, er hynny byddai'r cynllun yma o bosibl yn dyblu'r nifer o ddisgyblion cynradd fyddai'n dewis cinio ysgol, ac felly mae nifer o ystyriaethau angen eu cyfarch a byddwn angen cychwyn ar y gwaith sgôpio yn ystod 2022/23. Mae'r gwaith yma wedi ei gynnwys fel prosiect sydd yn ymwneud a Blaenoriaeth Gwella 2 (Pob disgybl yn cael y cyfle i gyflawni ei botensial).

CANOLFAN FUSNES YSGOLION

Ers peth amser, mae cynnydd wedi bod ym mhryderon penaethiaid ysgolion ynglŷn a'u hamodau gwaith wrth iddynt orfod cyflawni nifer o rolau gwahanol; fel arweinwyr, rheolwyr, athrawon a gweinyddwyr. Mae arolygiadau Estyn yn ddieithriad yn dangos mai arweinyddiaeth effeithiol, gyda'r adnoddau ac amser digonol ynghlwm wrth hynny, sydd yn arwain at addysg dda a safonau uchel.

Ers Medi 2019 sefydlwyd y Ganolfan Fusnes Ysgolion er mwyn datblygu'r gefnogaeth a'r gynhafiaeth i'n hysgolion, a rhesymoli a rhannu'r gofynion rheolaethol. Gwaith craidd y Ganolfan Fusnes Ysgolion yw darparu gwasanaeth rheoli gwybodaeth (SIMS) i'r ysgolion cynradd, a chanolbwyntir hefyd ar ddarparu cytundeb lefel gwasanaeth i'r ysgolion cynradd sydd yn sicrhau gwasanaethau megis cyfieithu ysgrifenedig a chyfieithu ar y pryd i ysgolion. Ceir ffocws hefyd ar leihau baich gwaith rheolaethol a gweinyddol penaethiaid ac athrawon.

GWASANAETH ADNODDAU

Pwrpas y gwasanaeth yma ydy rhoi cefnogaeth statudol angenrheidiol i ysgolion Gwynedd allu gweithredu o ddydd i ddydd. Mae'r gwasanaeth yn cynnwys mynediad i ysgolion, cyflogau a chontractau staff, a chludiant i ysgolion. Rhoddir hefyd gefnogaeth cyllidol, adnoddau dynol, iechyd a diogelwch a thechnoleg gwybodaeth a chyfathrebu i ysgolion. Mae'r gwasanaeth hefyd yn rhoi cefnogaeth i Lywodraethwyr ysgolion.

Mae'r gwasanaeth yma yn rhoi cefnogaeth statudol angenrheidiol i ysgolion Gwynedd allu gweithredu o ddydd i ddydd. Mae 3 gwasanaeth penodol, sef:

- Cyflogau a Chontractau Staff Ysgolion
- Uned Ddata Addysg
- Cefnogi Llywodraethwyr

Mae'r Gwasanaeth Cyflogau a Chontractau Staff Ysgolion yn sicrhau bod yr ysgolion yn derbyn gwasanaeth cefnogol o'r safon uchaf ym maes cyflogau a chontractau yn brydlon ac yn gywir. Mae hyn yn galluogi'r penaethiaid a llywodraethwyr ganolbwyntio ar addysg ein plant.

Mae gwasanaeth yr Uned Data Addysg yn rhoi cefnogaeth i'r Adran drwy ddarparu isadeiledd data a gwybodaeth o ansawdd uchel sy'n gyrru penderfyniadau a pherfformiad. Mae Gwasanaeth Mynediad Ysgolion hefyd yn rhan o waith yr Uned Ddata Addysg.

Mae Gwasanaeth Cefnogi Llywodraethwyr yn cefnogi llywodraethwyr ysgolion Gwynedd i weithredu'n effeithiol trwy sicrhau eu bod yn deall eu rôl, drwy roi cefnogaeth strategol ac ymarferol iddynt yn ôl yr angen, eu cynghori'n briodol, yn ogystal â thrwy ddarparu rhaglen o hyfforddiant pwrpasol ar eu cyfer er mwyn sicrhau llywodraethiant effeithiol ein hysgolion. Mae gan yr Adran Addysg hefyd bwerau ymyrryd i'w defnyddio pan nad yw ysgol yn cael ei llywodraethu'n briodol.

Mae'r Gwasanaeth Adnoddau hefyd yn darparu cefnogaeth gyllidol, adnoddau dynol ac iechyd a diogelwch i ysgolion ynghyd ag arwain ar faterion cludiant addysg.

Mae gwaith yr adran hon yn cyfrannu tuag at rai o Amcanion Llesiant Gwynedd, gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Derbyn addysg o'r radd flaenaf fydd yn caniatáu i ni wneud yr hyn y dymunwn ei wneud

Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg

Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.

Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant

Mae'r Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant yn darparu amryw o wasanaethau gofal cymdeithasol i drigolion 18 oed neu hŷn sydd angen cyngor, gwybodaeth, cymorth neu ofal oherwydd anghenion penodol. Pwrpas yr adran yw i alluogi oedolion Gwynedd i *'fyw fy mywyd fel rwyf eisiau ei fyw'*

Yn ogystal â'r gwaith ddydd i ddydd a amlinellir isod, mae'r adran hon yn arwain ar y prosiectau blaenoriaeth ganlynol:

- Darpariaeth Gofal Addas a Chynaliadwy i'r Dyfodol – (Blaenoriaeth Gwella 6)
- Ail-ddylunio ein Gwasanaethau Gofal – (Blaenoriaeth Gwella 6)

Nodir hefyd fod yr Adran yn cyfrannu tuag at flaenoriaeth gwella Cynllunio'r Gweithlu (Adran Cefnogaeth Gorfforaethol) gan ymateb yn benodol i'r heriau recriwtio yn y maes gofal a sicrhau fod gennym ddigon o weithwyr â'r sgiliau angenrheidiol er mwyn ymdopi gyda'r angen cynyddol sy'n debygol o godi yn y dyfodol.

Wrth gwrs, mae argyfwng Covid-19 wedi cael effaith sylweddol ar holl wasanaethau'r adran. Er ein bod wedi llwyddo i gynnal y rhan helaethaf o'n gwasanaethau, mae hynny wedi bod ar ffurf rhywfaint yn wahanol gydag ambell wasanaeth. Mae'r her o adfer rhai o'r gwasanaethau hyn wedi ein wynebu yn ystod 2021/22, a gyda Covid-19 dal gyda ni mae darparu gwasanaethau yn parhau yn heriol iawn. Fe fydd angen pwysu a mesur ein opsiynau o ran adfer y gwasanaeth ar yr un wedd neu roi gwasanaeth newydd yn ei le.

Gwasanaeth Pobl Hŷn, Anabledd Corff a Synhwyrdd

Pwrpas y gwasanaeth yma yw i helpu unigolion i gyflawni'r hyn sy'n bwysig iddyn nhw.

Rydym yn gweithio mewn partneriaeth gydag unigolion i geisio cyflawni eu hamcanion personol drwy ganolbwyntio ar yr hyn sy'n bwysig iddynt. Mae'r gwasanaeth yn asesu anghenion mewn dull sy'n adeiladu ar gryfderau unigolion. Mae'r gwasanaeth yn darparu gwybodaeth, cyngor a chymorth mewn ffordd syml a hwylus o fewn cymunedau.

Er mwyn parhau i wella ein cynnig ddi-dor, byddwn yn adeiladu ar y berthynas waith rhyngom â Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, asiantaethau statudol a'r trydydd sector, a hynny er mwyn cyfarch amcanion personol oedolion.

Gwasanaeth Iechyd Meddwl

Pwrpas y gwasanaeth yma yw i gynnig cefnogaeth i unigolion dros ddeunaw sy'n profi anawsterau iechyd meddwl gan roi cymorth iddynt i fyw bywyd llawn ac i gefnogi adfywiad.

Rydym yn gweithio ar y cyd â'r Bwrdd Iechyd i gefnogi unigolion ag anawsterau iechyd meddwl o fewn y gwasanaethau cynradd ac yn cefnogi unigolion efo anghenion mwy dwys neu gymhleth, er mwyn hyrwyddo adferiad a'u cefnogi i fyw yn annibynnol. Rydym hefyd yn cynnig asesiad a chefnogaeth i ofalwyr iechyd meddwl.

Mae'r argyfwng Covid-19 wedi creu sawl her i'r Gwasanaeth gan nad oedd yn bosibl cynnig asesiadau a chefnogaeth wyneb i wyneb. Er yr heriau, mae hefyd wedi cynnig cyfleoedd o ran darparu chefnogaeth rithiol sy'n fwy derbyniol i'r garfan iau ac yn gymorth i ddarparu mynediad i grwpiau.

Gwasanaeth Anableddau Dysgu

Pwrpas y gwasanaeth yw i gyfarch a hyrwyddo anghenion llesiant unigolion ag anabledd dysgu, boed hynny'n anghenion corfforol, emosiynol, meddyliol neu gymdeithasol, a sicrhau ein bod yn cyfarch be sy'n bwysig i unigolion ag anabledd dysgu a'u gofalwyr.

Er mwyn sicrhau ein bod yn ymateb yn llawn i anghenion unigolion, bydd ystod eang o'n gwasanaethau'n aml yn cael eu cynnig mewn partneriaeth. Gall hyn fod yn gefnogaeth i fyw yn annibynnol, cefnogaeth allan yn y gymuned, neu lawer mwy.

Rydym eisiau canolbwyntio ar ddarpariaeth sy'n cynnig cyfleoedd i gymdeithasu a chynnal perthnasoedd. Mae ffocws ar ddatblygu gwasanaethau cymunedol drwy'r hybiau lleol a chael ein harwain gan yr unigolion a'u gofalwyr.

Gwasanaeth Llesiant

Prif bwrpas y gwasanaeth yw i wella ansawdd bywyd drwy gysylltu pobl. Rydym hefyd yn cydlynu'r gefnogaeth i ofalwyr di-dal ar draws gwasanaethau'r Cyngor yn ogystal â chefnogi y rhaglen waith Gwynedd Oed Gyfeillgar, sydd â'r prosiect

Pontio'r Cenedlaethau yn ganolog iddo. Rydym yn gwneud hyn drwy gynlluniau sydd â'r elfennau canlynol yn ganolog iddynt:

- pwyslais ar fod yn gymdeithasol a chymunedol (lleihau unigrwydd)
- hybu iechyd a lles positif
- hyrwyddo cydweithio gyda phobl a rhwng pobl
- cryfhau a datblygu gwasanaethau yn seiliedig ar beth sy'n bwysig i bobl Gwynedd.

Yn ail hanner y flwyddyn ariannol bresennol, rydym wedi derbyn 3 ffrwd gyllidol ychwanegol i gefnogi pobol Gwynedd i adfer ar ôl sgil effeithiau'r pandemig. Mae'r gronfa i hybu pobl hŷn i ail godi allan ac i hybu i'w lleisiau gael ei glywed, wedi golygu ein bod wedi gwneud cysylltiadau newydd gyda gwahanol grwpiau cymunedol ar draws Gwynedd. Yn 2022/23, gobeithiwn y bydd arlwy o weithgareddau sy'n dod â phobol at ei gilydd, wedi eu trefnu ar lawr gwlad yn ein cymunedau. Mae'r Cronfeydd ychwanegol ar gyfer gofalwyr di-dâl, boed yn oedolion neu yn bobl ifanc a phlant, wedi caniatáu talu am amrywiaeth eang o gefnogaeth ychwanegol i ofalwyr, gyda'r hyblygrwydd sydd

ynghlwm wrth y cytundebau, yn sicrhau bod y cymorth ddigon hyblyg i gael ei deilwrio i gwrdd ag anghenion y gofalydd unigol.

Gwasanaeth Darparu

Rydym yn darparu gofal preswyl, gofal cymunedol a gofal dydd ar gyfer oedolion ag anghenion dwys a chymhleth.

Mae'r gwasanaeth yn gyfrifol am y meysydd isod:

- darpariaeth Gofal Preswyl a Gofal Preswyl Dementia
- darpariaeth Gofal Cartref
- darpariaeth Gofal Dydd.

Mae llawer o waith y gwasanaeth yn derbyn sylw o fewn y prosiectau blaenoriaeth y mae'r adran yn arwain arnynt.

Roedd ardal Dolgellau wedi'i adnabod fel blaenoriaeth i ddatblygu darpariaeth gofal pwrpasol, ac mae'r ymdrech i adnabod safleoedd ar gyfer datblygiad yn yr ardal yma'n parhau. Rydym hefyd yn edrych ar ardaloedd eraill ym Meirionnydd yn ehangach.

Roedd galw hefyd am unedau pwrpasol i drigolion Llŷn, ac mae'r gwaith o adeiladu Tai Gofal Ychwanegol ym Mhwlheli wedi cychwyn mewn partneriaeth â chymdeithas dai **Adra**. Disgwylir i'r cynllun 28 fflat gael ei gwblhau yn ystod 2022/23.

Mae'r flaenoriaeth yma yn derbyn sylw o fewn y prosiect flaenoriaeth 'Darpariaeth Gofal Addas a Chynaliadwy i'r Dyfodol.'

Mae argyfwng Covid-19 wedi creu heriau newydd a gwahanol ar gyfer y gwasanaeth hwn yn benodol, ac wrth i ni ystyried datblygiad pellach y gwasanaeth fe fydd yn hanfodol ein bod yn sicrhau ein bod yn dysgu'r gwersi sy'n deillio o'r heriau hynny.

Gwasanaethau Diogelu a Diogelwch Cymunedol

Pwrpas y **Gwasanaeth Diogelu** yw diogelu unigolion sydd ag anghenion gofal a chefnogaeth ac sy'n dioddef camdriniaeth neu mewn perygl o ddioddef camdriniaeth. Rydym yn sicrhau ansawdd gwaith diogelu'r Adran drwy fonitro a chynnal archwiliadau i brofiadau unigolion.

Rydym yn arwain ar achosion o bryderon cynyddol, trefniadau o Ddiogelu Rhag Colli Rhyddid (trefn sy'n cefnogi ac amddiffyn pobl sy'n methu a gwneud penderfyniadau eu hunain na rhoi caniatâd am eu gofal) ac yn ymateb i gwynion a phryderon yn amserol.

Mae'r Gwasanaeth hefyd yn gyfrifol am arwain gwaith partneriaeth **Diogelwch Cymunedol**, sy'n bartneriaeth statudol. Rydym yn gweithio dros ddwy sir, sef Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn.

Canran y cyfeiriadau diogelu oedolion wedi eu cwblhau yn ystod y flwyddyn lle mae'r risg wedi ei reoli (gan eithrio rhai wrthododd ymyrraeth)

2018/19
94.2%

2019/20
97%

2020/21
91.46%

Byddwn yn arwain ar y gwaith ar ran yr holl aelodau cyfrifol, sef y ddau Gyngor, yr Heddlu, y Gwasanaeth Tân, y Gwasanaeth Prawf a'r Bwrdd Iechyd i daclo a lleihau trosedd ac anhrefn er budd diogelwch a lles pobl y ddwy sir. Byddwn rŵan yn gweithio ar gynllun y bartneriaeth ar gyfer 2022/23 er mwyn ymateb i flaenoriaethau trosedd ac anrhefn a adnabuwyd yn y ddwy sir.

Yn ystod cyfnod yr argyfwng Covid-19, rydym wedi gweld cynnydd mewn ymddygiad gwrth-gymdeithasol o fewn ein cymunedau. Mae tasglu traws adrannol wedi ei sefydlu er mwyn mynd i'r afael a'r problemau hyn.

Gwasanaeth Busnes

Rydym yn darparu cefnogaeth i dimau rheng-flaen yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant a'r Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd, a hynny er mwyn eu galluogi i gyflawni eu pwrpas er lles trigolion Gwynedd. Rydym yn gyfrifol am:

- Teleofal
- Datblygu'r Gweithlu
- Cyllid Cleientiaid
- Uned Incwm a Lles
- Contractio a Chomisiynu
- Gwasanaeth Gweinyddol
- Uned Cefnogi Systemau

Mae gwaith yr adran hon yn cyfrannu tuag at rai o Amcanion Llesiant Gwynedd, gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau

Byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg

Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.

Adran Prifffyrdd a Bwrdeistrefol

Mae'r adran hon yn darparu gwasanaethau rheng flaen sy'n bwysig i drigolion Gwynedd, megis casglu gwastraff, gwasanaethau profedigaeth a chynnal a chadw ffyrdd, cynnal fflyd, caeau chwarae a thiroedd gwyrdd. Mae gofalu am amgylchedd arbennig y sir yn ganolog i waith yr adran, ac mae'n cyfrannu at Gynllun Gweithredu Newid Hinsawdd y Cyngor. Mae'r Adran yn ogystal wedi llwyddo cyrraedd Achrediad Bsi 4500I (Iechyd a Diogelwch): 1400I (Amgylcheddol) a 900I (Rheolaeth Ansawdd)

Yn ogystal â'r gwaith ddydd i ddydd a amlinellir isod, mae'r adran hon yn arwain ar y prosiectau blaenoriaeth ganlynol:

- Cymunedau Glân a Thaclus – (Blaenoriaeth Gwella 7)
- Cryfhau Cyfathrebu ac Ymgysylltu - (Blaenoriaeth Gwella 7)

Gwastraff ac Ailgylchu

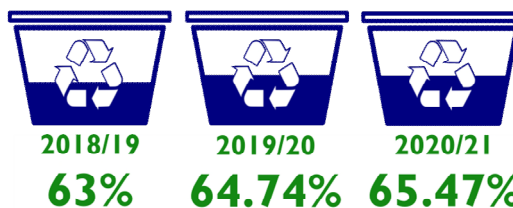
Mae'r adran yn gyfrifol am dros filiwn o gasgliadau gwastraff o fewn cyfnod o 3 mis. Mae rhai o'r casgliadau yma'n cael eu methu, ac er bod y ffigwr yn isel (llai na 1%) rydym yn cydnabod bod y methiant yn bwysig i'r trigolyn. Mae'r adran bellach yn casglu gwybodaeth er mwyn dod i ddeall pam fod hyn yn digwydd ac i'w galluogi i ymateb i unrhyw broblemau perthnasol.

Rydym yn y broses o gyflwyno trefniadau casglu newydd a fydd yn lleihau'r nifer o gasgliadau sy'n cael eu methu ac yn gwella profiadau pobl Gwynedd o'r gwasanaeth gan sicrhau y bydd yr un criw ar yr un gylchdaith bob tro.

Mae'r newidiadau i drefniadau casglu gwastraff pob tair wythnos, a chasglu gwastraff bwyd a deunyddiau ailgylchu yn wythnosol, wedi arwain at gynnydd mewn ailgylchu, a bu i'r Cyngor gyrraedd targed statudol Llywodraeth Cymru o 64% o wastraff y sir yn cael ei ailgylchu erbyn diwedd Mawrth 2019/20 gyda perfformiad Gwynedd ar ddiwedd 2020/21 yn 65%. Bydd y targed yn codi i **70% erbyn Mawrth, 2025**.

Mae'n hanfodol ymdrin â **gwastraff** mewn modd cywir os am amddiffyn ein hamgylchedd ac osgoi creu problemau i'n plant a phlant ein plant. Mae Cyngor Gwynedd yn falch ein bod yn ymdrin â'n gwastraff mewn dull cyfrifol, a'n bod yn uchafu bod mor ecogyfeillgar â phosib yn y broses hon.

Ailgylchu Gwynedd

Mae claddu gwastraff yn y ddaear yn achosi llygredd i'r tir, dŵr a'r awyr. Ers mis Awst 2019 ni wnaethom anfon dim i dirlenwi yn uniongyrchol gan ein bod yn trin ein gwastraff gweddilliol yn y safle gwastraff i drydan, Parc Adfer.

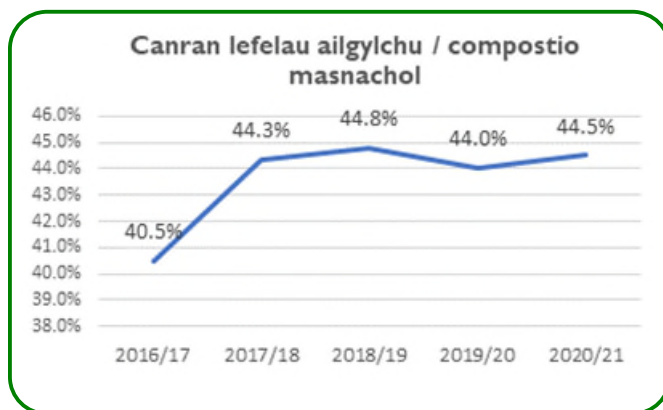
Mae'r hen safleoedd tirlenwi o fewn y sir bellach wedi cau ac yr ydym yn llosgi'r nwyon yn unol â rheoliadau'r cynllun cau. Rydym hefyd yn gyfrifol am y drefn o gasglu gwastraff gardd drwy'r sir gan ei droi yn gompost/gwrtaith. Mae'r Adran yn cynnig y compost er defnydd trigolion Gwynedd ar adegau penodol yn y flwyddyn.

GwyrAD

GwyrAD yw ein safle trin bwyd sydd wedi ei leoli o fewn y sir, ac yn trin yr holl fwyd a gesglir gan drigolion a busnesau Gwynedd. Mae'r safle yn gallu ymdrin ag 11,000 tonn o wastraff bwyd gan ei droi yn ynni gwyrdd sy'n cael ei gyflenwi i'r grid cenedlaethol. Mae hyn yn ddigon i gynhyrchu trydan i 850 o dai.

Mae capasiti o fewn y safle i gynyddu'r tunelli o fwyd yr ydym yn ei gasglu er mwyn atal unrhyw wastraff rhag cyrraedd y bin gwastraff gweddilliol, a byddwn yn gweithio tuag at y nod hwnnw yn ystod 2022/23. Casglwyd 5144 tonn o wastraff bwyd domestig a masnachol yn ystod 2020/21. Byddwn yn anelu i gynyddu ar y tunelli yma dros y flwyddyn nesaf.

Gwasanaethau Gwastraff Masnachol

Rydym yn darparu casgliadau gwastraff ac ailgylchu masnachol i dros 2,000 o fusnesau'r sir. Ers peth amser, rydym wedi cyflwyno casgliadau ailgylchu a bwyd fel rhan o'r pecyn sydd ar gael i'r busnesau i sicrhau bod y cwmnïau'n dargyfeirio eu gwastraff o'r bin gweddilliol a manteisio ar y drefn ailgylchu. Mae hyn yn cyfrannu at berfformiad ailgylchu'r cyngor wrth adrodd yn erbyn ein targedau statudol ac mae'r perfformiad wedi codi'n sylweddol dros y blynyddoedd diwethaf. Gyda

thargedau statudol yn codi mae peth gwaith i'w wneud er mwyn gwella ymhellach a bydd gofyniad i wahanu deunydd ailgylchu, sydd ar hyn o bryd yn cael eu casglu mewn un bin cymysg gennym, yn dod i rym. Bydd y drefn newydd yn sicrhau fod y gwastraff yn cael ei drin yn gywir er budd yr amgylchedd.

Cynllun Gweithredu Maes Gwastraff

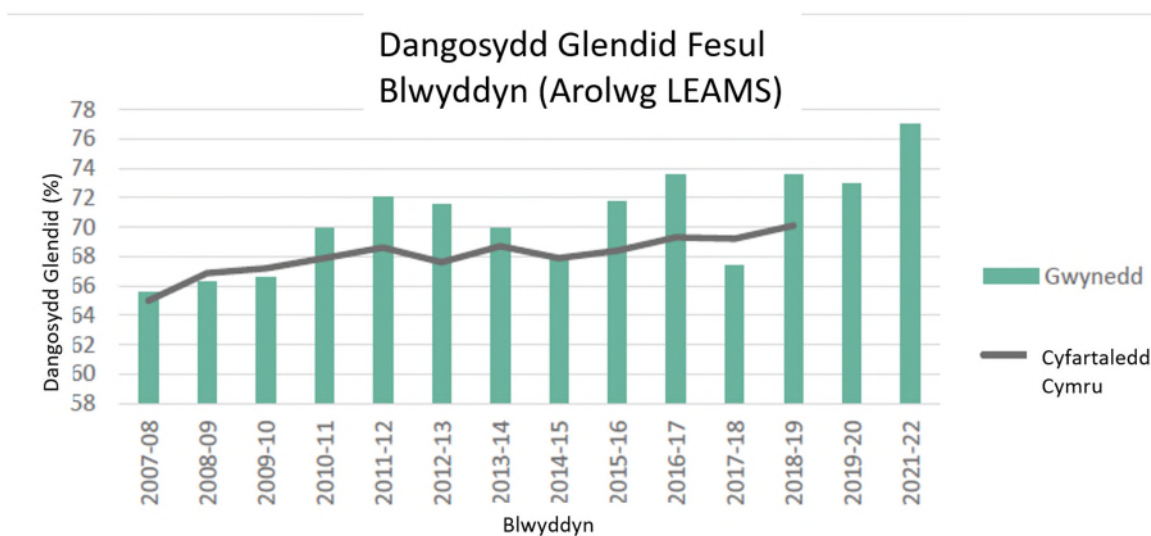
- Mae newidiadau yn nhrefniadau casglu gwastraff/ailgylchu Gwynedd wedi gwella'r profiad a'r gwasanaeth i drigolion y Sir, gan leihau'r nifer o gasgliadau sy'n cael eu methu ynghyd a thaclusrwydd wedi'r casgliad. Rydym yn y broses o fonitro effaith y newid yma ar y gwasanaeth.
- Datblygu strategaeth wastraff newydd i'r Sir sydd yn ystyried dulliau arloesol i annog aildddefnyddio a chynyddu ailgylchu. Drwy hyn gallwn gyrraedd y targed statudol newydd o 70% o wastraff yn cael ei ailgylchu erbyn 2025.
- Cynyddu ein casgliadau bwyd domestig a masnachol er mwyn ei drin yn GwyrAD a lleihau faint o'r deunydd yma sy'n cyrraedd y bin gweddilliol.
- Parhau i leihau ar wastraff gweddilliol a gynhyrchir.
- Adeiladu ar ein gwaith cychwynnol o hyrwyddo economi gylchol yng Ngwynedd (sef economi sy'n hybu aildddefnyddio ac ailgylchu gan leihau gwastraff).
- Edrych i gynyddu ein darpariaeth fasnachol er mwyn dod a ffrwd incwm i'r Cyngor a sicrhau fod gwastraff y sir yn cael ei ymdrin ag o mewn ffordd gyfrifol ac ecogyfeillgar.
- Cynnig casgliadau ailgylchu wedi eu gwahanu i gwsmeriaid masnachol.
- Cyflwyno mwy o finiau ailgylchu man sbwriel ar ein strydoedd .
- Ehangu ar ein rhwydwaith o siopau ail-dddefnyddio o fewn ein Canolfannau Ailgylchu.

Edrychiad Strydoedd a Thiroedd Cyhoeddus

O ran yr amgylchedd lleol, mae'n hynod bwysig bod ein strydoedd yn lân a diogel ac felly mae'n rhaid eu glanhau'n rheolaidd. Mae edrychiad strydoedd a manau cyhoeddus yn bwysig i drigolion Gwynedd ac mae tîm bychan o swyddogion yn gyfrifol am ymdrin â throseddau amgylcheddol fel tipio slei bach, graffiti a baw cŵn. Rydym yn y broses o ddatblygu system i fesur y nifer o ddiwrnodau mae'n cymryd i glirio tipio anghyfreithlon. Ar hyn o bryd, rydym yn defnyddio mesur o'r enw 'Mynegai Glendid' (cyfuniad o asesiad mewnol ac allanol) er mwyn asesu safon glendid ac edrychiad strydoedd.

Mae Cadwch Gymru'n Daclus yn cynnal arolwg i sefydlu faint o 'ddiffygion' fel sbwriel, chwyn, baw cŵn, gwm cnoi a stympiau sigarêts sydd ar unrhyw stryd. Yn ôl yr arolwg annibynnol, mae safon glendid ac edrychiad strydoedd Gwynedd yn parhau i fod yn dda ac mae'n debyg bod newid ymddygiad er gwell yn ddiweddar i atal llanast. Yn ddiweddar, cynhaliodd Cadwch Gymru'n Daclus arolwg glanweithdra ar gyfer 2021/22, gwelir ein bod wedi sgorio'n uchel i'w gymharu â chyfartaledd Cymru. Mae'r sgôr wedi'i gofnodi isod. Nid oedd arolwg yn ystod 2020-21 oherwydd sefyllfa Covid.

Timau Cymunedau Glan a Thaclus

Yn ddiweddar, llwyddom i ennill buddsoddiad sylweddol er mwyn sefydlu Tîm Cymunedau Glan a Thaclus i ymgymryd â man waith cynnal ac i ategu gweithgareddau cynnal rheolaidd. Y bwriad yw ymateb i bryderon ar lefel cymunedol a gwneud gwahaniaeth gweladwy i ddelwedd yr ardal. Bydd hyn yn cyfrannu'n sylweddol at lendid, taclusrwydd a diogelwch yr amgylchedd adeiledig lleol. Gobeithiwn sefydlu 5 Tim ar draws Gwynedd, a bydd hyn yn weithredol erbyn mis Ebrill 2022.

Fel rhan o'r cynllun hwn rydym hefyd yn awyddus i sefydlu partneriaethau tebyg ledled y sir, er mwyn cydweithio â chymunedau i wella edrychaid ac amgylchedd eu bro.

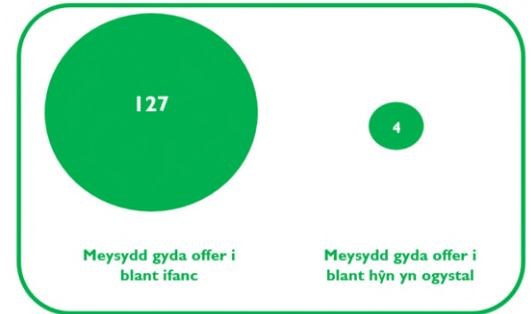
Cynnal Tiroedd

Mae'r Adran yn gyfrifol am gynnal ymylon ffyrdd a thiroedd agored er mwyn gwella ansawdd amgylchedd ein trefi a'n pentrefi a'u gwneud yn fwy diogel i drigolion. Erbyn hyn, rydym wedi llwyddo i fanteisio ar gyfleoedd i hybu bioamrywiaeth, tra hefyd yn sicrhau fod ein cyffyrdd a'n mannau cyhoeddus yn aros yn ddiogel a deniadol. Rydym bellach yn edrych i ddatblygu polisi priodol yn y maes hwn.

Caeau Chwarae Plant

Mae plant, rhieni a gofalwyr plant yn gwerthfawrogi meysydd chwarae ac rydym yn cynnal 127 ohonynt ledled y sir. Mae offer chwarae yn ddrud iawn ac mae'r arian ar gyfer cael offer newydd yn hynod brin.

Byddwn yn ceisio cynnal meysydd chwarae fel eu bod yn ddiogel i blant a phobl ifanc gael eu mwynhau.

Dros gyfnod y cynllun byddwn yn:

- addasu ein patrymau torri gwair er mwyn hybu bioamrywiaeth
- gweithredu ar ddulliau ecogyfeillgar o ymdrin â chwyn, gan geisio osgoi defnyddio chwynladdwr niweidiol lle bynnag y bo'n bosib
- ehangu ar ddatblygu partneriaethau cymunedol i wella ansawdd ac edrychiad y sir
- edrych ar ddulliau amgen o gynnal a chadw meysydd chwarae, drwy gydweithio â chymunedau/phartneriaid.

Gwasanaeth Profedigaeth

Rydym yn rheoli Amlogfa Bangor ac 16 o fynwentydd prysuraf a mwyaf y sir.

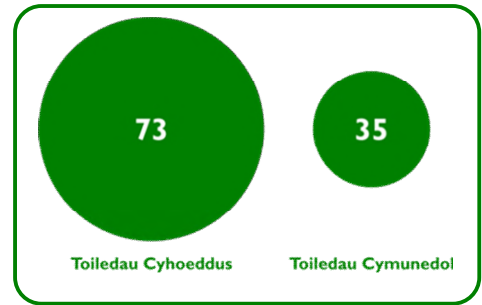
Mae'r gwasanaeth profedigaeth yn un hollbwysig i drigolion a byddwn yn sicrhau gwasanaeth sy'n briodol a pharchus.

Toiledau Cyhoeddus

Mae'r Adran yn gyfrifol am gynnal a glanhau **toiledau cyhoeddus** y sir. Nid oes rhaid i'r Cyngor ddarparu toiledau cyhoeddus, ac fe ddaeth cynllun i gau nifer o doiledau'r sir yn dilyn ymgynghoriad 'Her Gwynedd'. Serch hynny, creda'r adran fod darpariaeth o doiledau cyhoeddus addas yn bwysig i brofiad unigolion o'r sir, ac fe ddatblygwyd dulliau amgen o gadw cymaint o doiledau a phosib ar agor - drwy bartneriaethu â chynghorau cymuned neu drwy gefnogi toiledau cymunedol o fewn busnesau Gwynedd. Sefydlwyd trefn partneriaethau gyda chynghorau cymuned a thref sydd erbyn hyn yn llawn weithredol. Hoffem ddiolch i bawb sydd wedi partneriaethu gyda'r Cyngor i gynnal darpariaeth amgen. Drwy weithio ar y cyd, rydym ymhlith y siroedd sydd â'r darpariaethau uchaf o doiledau cyhoeddus yng Nghymru.

Teledu Cylch Cyfyng

Er mwyn diogelu a gwarchod y gymuned rydym yn gofalu am rwydwaith o gamerâu Teledu Cylch Cyfyng (CCTV) ym manau poblog y sir sef Bangor, Caernarfon a Phyllheli. Mae'r systemau yn cynorthwyo i fonitro digwyddiadau troseddol a gwrthgymdeithasol.

Mae'r Adran wedi gwella'r rhwydwaith o gamerâu teledu cylch cyfyng ar draws Gwynedd er mwyn parhau gyda'r gwaith o ddiogelu trigolion ac eiddo'r sir.

Dros gyfnod y cynllun byddwn yn:

- lle mae'n bosib, cynnig ehangu'r rhwydwaith drwy gydweithio â chymunedau a phartneriaethau eraill
- Cyd weithio gyda'r heddlu ar gynllun strydoedd diogel

Gwasanaeth Fflyd

Mae'r Adran yn gyfrifol am reoli a chynnal holl fflyd y cyngor. Mae'r Gwasanaeth Fflyd yn arwain a rhoi cymorth i adrannau'r cyngor er mwyn sicrhau defnydd priodol, diogel a chyfreithlon o'u cerbydau.

Yn ogystal, mae'r gwasanaeth yn gyfrifol am gynnal a chadw dros 400 o gerbydau i safon uchel ac fe wneir hyn dros dri lleoliad gwahanol ar draws Gwynedd gyda gweithdai yng Nghaernarfon, Pwllheli a Dolgellau.

Mae'r adran yn gweithio tuag at leihau allyriadau carbon y fflyd. Ein nod yw buddsoddi mewn mewn cerbydau effeithlon, gan gynnwys cerbydau trydan. Sefydlwyd gwaelodin ar gyfer ein allyriadau fflyd yn ystod 2018 ac yr ydym yn falch o adrodd ein bod wedi gweld gostyngiad o 2.03% yn ein allyriadau-serch prysurdeb y cyfnod clo.

Dros gyfnod y cynllun byddwn yn:

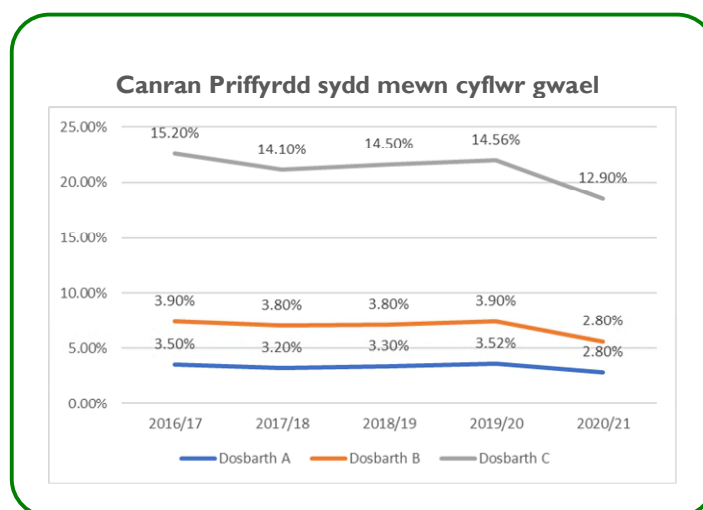
- datblygu strategaeth er blaenoriaethu'r gwaith o ddad-garboneiddio'r fflyd,
- treialu cerbydau trydan mewn sawl gwasanaeth,
- ymchwilio i'r potensial o ddefnyddio hydrogen fel tanwydd di-garbon i redeg ein fflyd drom,
- sefydlu system pŵl cerbydau ar gyfer y Cyngor, gan edrych hefyd ar gynnig defnydd cymunedol,
- sefydlu rhwydwaith gwefru ar draws y Sir.

Priffyrdd a Goleuo Stryd

Mae'n bwysig bod busnesau a thrigolion Gwynedd yn medru symud yn rhwydd a diogel o fewn y sir ac er mwyn sicrhau hyn mae'r Cyngor yn cynnal 2,697 cilomedr o **ffyrdd sirol** ynghyd â 199 cilomedr o **gefnydd** (sef priffyrdd o bwysigrwydd cenedlaethol, ar ran Llywodraeth Cymru). Ar hyn o bryd mae ein priffyrdd yng Ngwynedd, sef ffyrdd Dosbarth A a B, mewn cyflwr da gyda llai na 3% ohonynt yn ddiffygiol ac angen sylw.

Gyda lleihad yn y gyllideb berthnasol, parhau mae'r dirywiad yng nghyflwr ein ffyrdd Dosbarth C a di-ddosbarth. Oherwydd y pwysau ariannol ar y Cyngor mae'n anorfod y bydd pwysau pellach ar y gyllideb cynnal ffyrdd, a bydd yn her i ni atal dirywiad yn safon ein ffyrdd, yn enwedig y ffyrdd o lai o flaenoriaeth sef Dosbarth C a di-ddosbarth.

Mae Côt Ymarfer cenedlaethol newydd mewn grym erbyn hyn sydd yn rhoi pwyslais ar reoli risg.

Mae'r gwasanaeth yn y broses o gyflwyno newidiadau i'r Cynllun Cynnal Asedau Priffyrdd er cysoni a diwygio i sicrhau ein bod yn adlewyrchu'r côd newydd. Rydym yn ceisio atal dirywiad sydyn yn safon ein ffyrdd. Drwy wneud hyn byddwn yn adlewyrchu ar yr hyn sydd o fewn y côd ymarfer newydd. Mae'r gwasanaeth hefyd yn treialu defnydd o ddeunyddiau newydd neu ail-ddefnyddio deunyddiau er mwyn llenwi tyllau. Bydd hyn yn ein cynorthwyo drwy leihau ar waredu gwastraff ac yn cyfrannu at ein gwaith o leihau ein ôl troed carbon.

Cytundeb Cynnal Priffyrdd Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru

Mae Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am arwain partneriaeth o saith cyngor yng Ngogledd a Chanolbarth Cymru er mwyn rheoli a chynnal 1,100km o gefnffyrdd (priffyrdd cenedlaethol pwysig Llywodraeth Cymru).

Asiant Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru
North & Mid Wales Trunk Road Agent

Ein Gwasanaeth Priffyrdd sydd yn gyfrifol am y gwaith cynnal a chadw ynghyd â delio â damweiniau a digwyddiadau sy'n deillio o dywydd garw a thu allan i oriau gwaith arferol.

Cynnal a Chadw Pontydd a Strwythurau

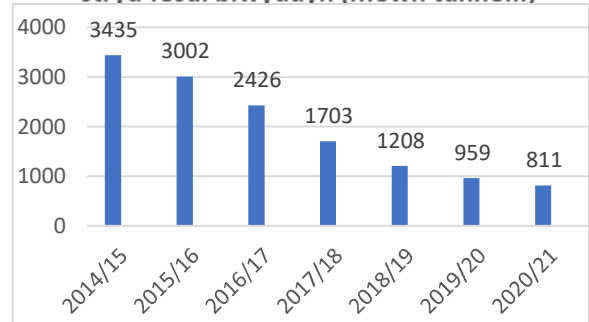
Rydym yn cynnal a chadw 631 pont drwy'r sir. Mae 338 pont bwa a 96 pont wedi eu rhestru sydd â gofynion ychwanegol. Yn ogystal, mae gennym 1,618 o waliau cynnal drwy'r sir sydd hefyd yn cael eu cynnal a'u cadw gan yr adran.

Goleuo Stryd

Rydym yn cynnal 18,705 o **oleuadau stryd** a 6,067 o **arwyddion** wedi eu goleuo er mwyn gwneud ein ffyrdd a'n strydoedd yn fwy diogel. Mae goleuadau yn defnyddio ynni trydan sydd ag effaith andwyol ar yr amgylchedd o safbwynt allyriadau carbon a llygredd golau.

Rydym wedi bod yn newid ein goleuadau stryd ac arwyddion i dechnoleg LED (light emitting diode) gyda'r mwyafrif yn pylu neu ddiffodd pan fo'n briodol. Mae hyn i bwrpas lleihau costau ynni, lleihau allyriadau carbon ac atal llygredd golau heddiw ac i'r dyfodol. Dros y blynyddoedd diwethaf, rydym wedi cynorthwyo lleihau carbon wrth flaenoriaethu'r gwaith yma.

Allyriadau CO2 o ganlyniad i oleuadau stryd fesul blwyddyn (mewn tunelli)

Dros gyfnod y cynllun byddwn yn:

- cyflwyno Cynllun Cynnal Asedau newydd sydd yn blaenoriaethu ar sail risg,
- treialu dulliau ecogyfeillgar newydd o drin ein ffyrdd gan annog ail-ddefnyddio deunyddiau crai.
- cyflwyno trefn electroneg symudol er mwyn i'n gweithwyr dderbyn a chofnodi gwaith. Bydd hyn yn galluogi i ni gyflawni'r gwaith yn fwy effeithlon.

Mae gwaith yr adran hon yn cyfrannu tuag at Amcanion Llesiant Gwynedd, gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Cael manteisio ar harddwch amgylchedd naturiol y sir.

Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd

Ein pwrpas yw sicrhau fod plant a phobl ifanc yn cael eu diogelu rhag niwed; yn profi sefydlogrwydd yn eu bywyd ac yn cael y cyfleoedd gorau o ran eu hiechyd a'u lles.

Yn ogystal â'r gwaith ddydd i ddydd a amlinellir isod, mae'r adran hon yn arwain ar y prosiectau blaenoriaeth gwella canlynol:

- Cefnogi Llesiant Pobl - (Blaenoriaeth Gwella 3)
- Strategaeth Cadw Teuluoedd Gyda'i Gilydd - (Blaenoriaeth Gwella 6)
- Sicrhau darpariaeth arbenigol briodol leol ar gyfer plant gydag anghenion cymhleth - (Blaenoriaeth Gwella 6)
- Sicrhau fod teuluoedd a phlant ag awtistiaeth yn cael mynediad i'r gefnogaeth sydd ei angen arnynt i ffynnu - (Blaenoriaeth Gwella 6)

Nodir hefyd fod yr Adran yn cyfrannu tuag at flaenoriaeth gwella Cynllunio'r Gweithlu (Adran Cefnogaeth Gorfforaethol) gan ymateb yn benodol i'r heriau recriwtio yn y maes gofal cymdeithasol plant a sicrhau fod gennym ddigon o weithwyr â'r sgiliau angenrheidiol er mwyn ymdopi gyda'r angen cynyddol sy'n debygol o godi yn y dyfodol.

Mae sawl tîm o fewn ein gwasanaeth ac rydym yn gweithio o fewn 3 haen o angen:

- 1. Ymyrraeth Gynnar**
- 2. Anghenion gofal a chefnogaeth, diogelu a gofal**
- 3. Timau Arbenigol**

Yng Ngwynedd rydym yn credu y dylai pob plentyn a pherson ifanc gael y cyfle i gyrraedd eu llawn botensial. Rydym yn cydnabod bod plant yn datblygu orau pan maent yn cael eu cefnogi i dyfu a llwyddo o fewn eu teuluoedd a'u cymunedau. Rydym hefyd yn cydnabod bod cynnig ymyrraeth yn gynnar yn hanfodol er mwyn helpu plant a'u teuluoedd i ffynnu ac i leihau'r angen am wasanaethau mwy dwys.

Mae hyrwyddo llesiant a cefnogi trigolion i ffynnu yn mynd y tu hwnt i wasanaethau adrannau unigol, ac oherwydd hynny rydym am wneud gwaith pellach ar draws holl wasanaethau ataliol y Cyngor er mwyn gwella ein gallu i ymateb i anghenion trigolion Gwynedd, mewn dull cydlynus, integredig ac effeithlon.

Ymyrraeth Gynnar

Mae cynnig ymyrraeth yn gynnar yn hanfodol er mwyn helpu plant a'u teuluoedd i ffynnu ac i leihau'r angen am wasanaethau mwy dwys. Mae gennym nifer o wasanaethau sy'n ymyrryd yn gynnar boed hynny yn gynnar ym mywyd plentyn er mwyn iddynt gael y gefnogaeth sydd ei angen arnynt i ffynnu; neu'n gynnar pan fo her neu bryder yn amlygu gyntaf cyn i bethau waethygu; a byddwn yn gwneud hynny drwy weithio gyda'r teulu cyfan.

Gwasanaeth Blynyddoedd Cynnar

Ein pwrpas yw gwneud gwahaniaeth pendant i gyfleoedd bywyd plant o dan 4 oed drwy gefnogi darpariaethau addysg feithrin, datblygu'r sector gofal plant a chwarae, a darparu pecynnau rhiantu i helpu teuluoedd i fagu plant iach, hapus a diogel.

Rydym hefyd yn darparu pecynnau o gefnogaeth fwy dwys mewn ardaloedd penodol o Wynedd drwy'r rhaglen **Dechrau'n Deg**. Mae'r rhaglen yn cefnogi teuluoedd gyda magu plant a rhiantu, datblygiad iaith a lleferydd plant, a chefnogaeth iechyd a gofal, a hynny mewn timau aml-asiantaethol o fyd addysg, gofal a iechyd.

Tîm o Amgylch y Teulu

Ein pwrpas yw ymyrryd yn gynnar pan fo problemau o fewn teuluoedd yn dod i'r amlwg, ond mae hyn yn digwydd yn wirfoddol gyda chaniatâd y teulu. Byddwn yn helpu drwy ymateb i anghenion a darparu gwasanaethau priodol.

Rydym wedi derbyn 309 o gyfeiriadau i'r Tîm o Amgylch y Teulu yn ystod 2020-21.

Gwasanaeth Ieuenctid

Mae cael y cyfle i gymdeithasu, i gymryd rhan mewn gweithgareddau a pharhau i ddysgu a datblygu sgiliau newydd y tu allan i'r ysgol yn bwysig i bobl ifanc y sir. Mae cefnogi pobl ifanc i adeiladu gwydnwch i ddelio gydag unrhyw heriau all eu hwynebu yn y dyfodol yn bwysig iawn i'r Gwasanaeth Ieuenctid. Mae pobl ifanc wedi dweud wrthym eu bod eisiau ein cefnogaeth ni i'w helpu i edrych ar ôl eu hiechyd a lles, i'w helpu i ddatblygu a dysgu sgiliau, ac i'w helpu i fod yn rhan o'u cymunedau.

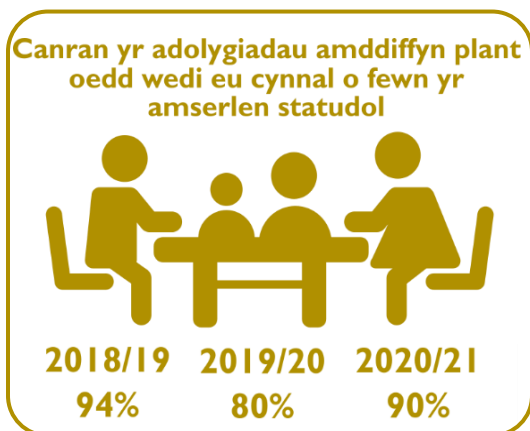
Anghenion gofal a chefnogaeth, diogelu a gofal

Mae'r mwyafrif o blant a phobl ifanc yng Ngwynedd yn byw bywydau hapus, diogel ac yn mwynhau cyfleoedd i ddysgu ac i chwarae. Fodd bynnag, mae rhai plant a'u teuluoedd angen cyngor a chymorth mwy ffurfiol ar adegau.

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am arwain, ymchwilio a rheoli ymyraethau diogelu plant y sir. Rydym yn gweithio'n agos gydag ysgolion, yr Heddlu, y Bwrdd Iechyd, meddygon, ac ymwelwyr iechyd ayyb i gyflawni'r cyfrifoldeb statudol yma. Mae'r cyfrifoldeb i ddiogelu yn un o gyfrifoldebau pwysicaf y Cyngor.

Mae'r **Gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chefnogaeth** yn cynnal safonau uchel wrth ymateb yn amserol i gyfeiriadau all fod yn rhai diogelu, ac i gyfeiriadau am ofal a chefnogaeth. Er mwyn diogelu plant a phobl ifanc rydym yn ymateb heb oedi i gyfeiriadau. Pan fo'r cyfeiriadau hynny yn cynnwys pryderon am honiadau o gamdriniaeth, rydym angen ymchwilio i'r honiadau yn unol â'r Canllawiau Amddiffyn Plant. Byddwn yn gwneud penderfyniad ar bob achos o fewn pedair awr ar hugain er mwyn penderfynu ar y ffordd orau i ymateb.

Mae'r **Timau Gwaith Cymdeithasol** yn cynnig cefnogaeth ac ymyrraeth ddwys i blant a'u teuluoedd. Mae gweithwyr cymdeithasol yn gweld plant a'u teuluoedd yn rheolaidd ac yn cadw cysylltiad da gyda hwy gan fod yn effro i faterion o risg i blant a phobl ifanc. Rydym yn sicrhau fod adnoddau ar gael i'w cefnogi a bod eu hanghenion yn glir i ni. Mae cynlluniau yn eu lle wedyn ar gyfer ymateb i'w anghenion. Ar adegau, rydym yn cyfeirio ymlaen i dimau sydd yn cynnig ymyrraeth fwy arbenigol, fel y gwasanaethau yn y Tîm Trobwynt.

Rydym yn cynnal ymchwiliadau amddiffyn plant, ac weithiau mae rhai teuluoedd angen cefnogaeth ddwys iawn ac mae angen i ni ddod â phlant sydd mewn perygl i ofal y Cyngor.

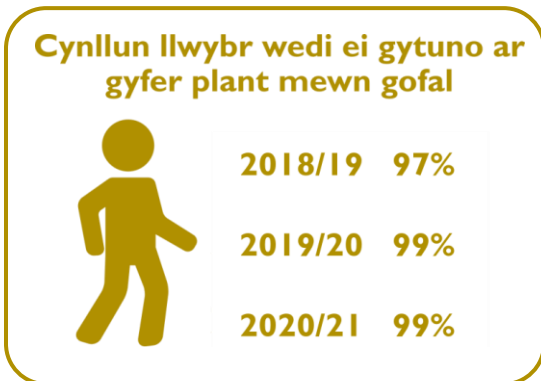
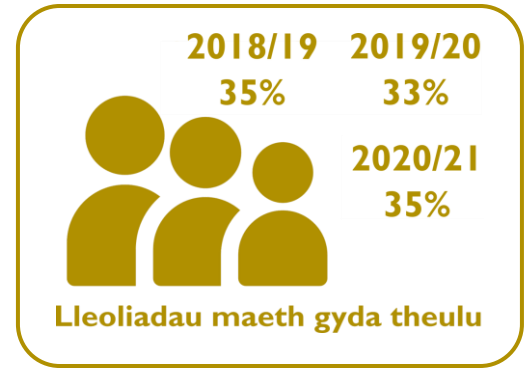
Mae plant yn dod i'n gofal fel arfer o dan amgylchiadau anodd iawn, ac rydym yr un mor uchelgeisiol ar gyfer y plant yma ag y byddai unrhyw un ar gyfer ei blentyn ei hun.

I sicrhau fod plant a phobl ifanc yn profi sefydlogrwydd rydym yn cefnogi plant i fyw gartref gyda chefnogaeth lle bo hynny'n bosibl. Rhoddir pwyslais hefyd ar geisio lleoli plentyn gydag aelodau o'i deulu estynedig neu ffrindiau'r teulu. Lle nad yw hynny'n bosibl, lleolir y plentyn gyda gofalwyr maeth cofrestredig, neu ar adegau bydd rhai plant a phobl ifanc angen unedau preswyl arbenigol i gwrdd ag anghenion penodol.

Rôl y **Tîm Maethu** yw sicrhau fod gennym ddigon o rieni maeth i ddiwallu anghenion plant sydd yn methu byw gartref.

Rydym yn asesu a chefnogi gofalwyr maeth er mwyn iddynt allu cynnig y gefnogaeth angenrheidiol i blant sy'n dod i'n gofal, ac mae hyn yn flaenoriaeth uchel i'r Adran. Rydym yn ymwybodol bod plant sydd mewn sefyllfaoedd sefydlog yn cael y cyfle gorau i brofi'r ffiniau hynny sydd yn allweddol i ddatblygiad da. Mae hyn yn gosod y sylfaen ar gyfer cyflawni'r canlyniadau gorau iddynt.

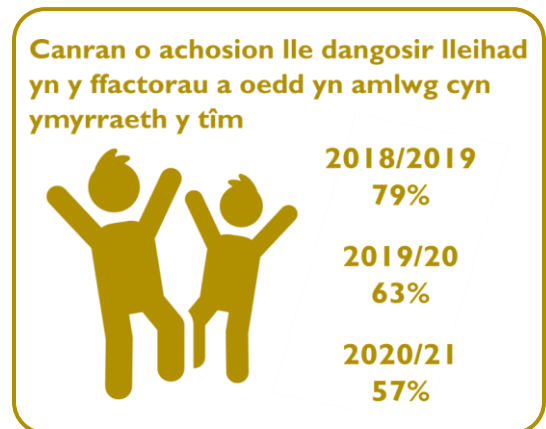
Tra bo plentyn yng ngofal y Cyngor, ein cyfrifoldeb yw darparu cynllun gofal clir ar ei gyfer sydd yn cael ei adolygu yn rheolaidd er mwyn sicrhau fod y penderfyniadau iawn yn cael eu gwneud er lles y plentyn ac nad oes unrhyw oediad yn ei gynllun.

Mae'r **Tîm Ôl-16** yn cefnogi pobl ifanc sydd un ai angen eu diogelu neu angen gofal a chefnogaeth, ac mae'n cynnwys pobl ifanc sydd wedi gadael gofal hyd at 25 oed. Mae'r gweithwyr yn gweld y bobl ifanc yn rheolaidd ac yn annog iddynt gadw cysylltiad da gyda'u teuluoedd ac yn datblygu eu sgiliau i fyw yn annibynnol. Mae'r Cynllun "Pan Fydda i'n Barod" yn cynnig opsiwn i bobl ifanc nad ydynt yn barod i symud o'u lleoliad maeth ar eu pen-blwydd yn 18 oed i aros hyd nes eu bod nhw'n barod i wneud hynny.

Y Timau Arbenigol

Pwrpas **Gwasanaethau Trobwynt** yw lleihau anghenion drwy gynnig ystod o ymyraethau a chefnogaeth ddwys i blant sydd ar fin dod i ofal, sydd newydd ddod i ofal, neu i ddychwelyd plant adref o ofal yn ddiogel. Wrth gydweithio'n agos a chyd-gynhyrchu cynlluniau gofal gyda'r plant a'u teuluoedd mae anghenion iechyd corfforol, meddyliol a lles emosiynol plant a'u teuluoedd yn cael eu diwallu.

Mae anghenion y teuluoedd y bu i ni eu cefnogi yn ystod 2020/21 wedi bod yn fwy cymhleth a dwys; yn arbennig felly y nifer o bobl ifanc yn eu harddegau a oedd yn derbyn cefnogaeth.

Fel rhan o'r ymyraethau hyn mae'r **Tîm Trobwynt** yn cynnig pecynnau cefnogi dwys gyda'r nod o gadw plant yn sefydlog yn eu cartrefi. Mae'r **Gwasanaeth Integredig Cymorth i Deuluoedd (IFSS)** yn cynnig ymyrraeth arbenigol i deuluoedd ble mae camddefnydd o alcohol a chyffuriau gan y rhieni a gofalwyr yn ffactor o risg i'r plant. Oherwydd natur ddwys yr ymyrraeth, mae'r gwasanaeth wedi ei flaenoriaethu ar gyfer y teuluoedd ble mae'r risg i blant yn uchel. Mae'r prosiect **Adlewyrchu** yn cynnig cefnogaeth arbenigol i rieni sydd â phlant yn y system gofal yn barhaol. Yn ogystal, mae **Trobwynt** yn cynnig gwasanaeth arbenigol sy'n canolbwyntio ar ddiddymu gorchmynion gofal lle mae gwaith dwys eisoes wedi ei gwblhau, a thrwy hynny yn cynnig ffordd allan o ofal i blant a'u teuluoedd.

Mae **Tîm Derwen** yn darparu gwasanaeth ar gyfer plant a phobl ifanc anabl a gwael a'u teuluoedd. Rydym yn darparu cymorth i bobl ifanc anabl i'w helpu i gael eu cynnwys mewn gweithgareddau a bywyd cymunedol a chynyddu sgiliau i'w gwneud yn fwy annibynnol. Rydym yn darparu cyfnodau o ofal seibiant drwy wasanaeth cefnogol i nifer fawr o deuluoedd. Mae'r tîm yn un amlddisgyblaethol ac yn gweithio mewn partneriaeth â'r Bwrdd Iechyd. Mae gennym weithwyr cymdeithasol, nyrsys a seicolegwyr yn gweithio yn y tîm ac oherwydd ystod eang o anghenion cymhleth mae ein gweithwyr angen meddu ar sgiliau arbennig i ymateb i anghenion y plant a'u teuluoedd.

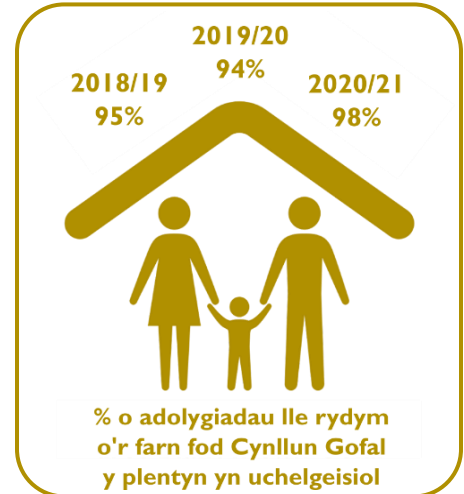
Pwrpas y **Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuentid** yw gweithio yn ddwys gyda phlant a phobl ifanc sydd wedi troseddu i'w hatal rhag aildroseddu. Rydym yn cynnig ystod eang o ymyraethau arbenigol ac yn gweithio gyda'r teulu cyfan er mwyn dod o hyd i ddatrysiadau i helpu'r plant a phobl ifanc rhag aildroseddu. Rydym hefyd yn gweithio yn ataliol gyda phlant a phobl ifanc i'w hatal rhag troseddu yn y lle cyntaf. Byddwn yn gwneud hyn mewn partneriaeth ag ysgolion ac o fewn cymunedau'r unigolion. Rydym yn dîm aml-asiantaethol ac yn gweithio mewn partneriaeth gyda'r Heddlu, y Bwrdd Iechyd, Gyrfa Cymru, Tai Gogledd Cymru ac eraill.

Sut rydym yn sicrhau ansawdd Diogelu

Er mwyn rhoi sicrwydd i'r Cyngor bod ein trefniadau diogelu yn gadarn mae gennym **Uned Diogelu a Sicrwydd Ansawdd** sydd yn canolbwyntio ar agweddau gwahanol ar y maes pwysig hwn. Rydym yn gweithredu'r dyletswyddau statudol i adolygu achosion Plant mewn Gofal, ac yn rhoi arweiniad ar amddiffyn plant, gan gadeirio Cynadleddau Achos a Chyfarfodydd Strategaeth lle mae honiadau yn erbyn pobl broffesiynol.

Byddwn yn cynnal cynadleddau amddiffyn plant mewn partneriaeth â'r teuluoedd a gweithwyr eraill. Mae ymyrryd gyda theulu i ddiogelu'r plentyn yn gallu bod yn anodd iddynt. Yn aml, nid ydynt yn croesawu'r cymorth yma ac yn aml yn cydweithredu trwy orfodaeth. Ein nod yw sicrhau fod llais y plentyn yn fwy amlwg yn y trafodaethau a bod teuluoedd yn cymryd rhan fwy effeithiol yn eu cynllun diogelu.

Mae Swyddogion Adolygu Annibynnol yn monitro cynlluniau gofal pob plentyn a pherson ifanc sydd mewn gofal. Maent yn sicrhau fod y cynlluniau gofal wedi rhoi ystyriaeth briodol a phwysau i ddymuniadau a theimladau'r plentyn, a bod y plentyn yn deall ei sefyllfa yn llawn o ystyried ei oed a'i ddealltwriaeth. Mae'r Swyddogion Adolygu Annibynnol yn rhoi sicrwydd i'r Cyngor bod buddiannau'r plentyn yn cael eu diogelu trwy gydol eu hamser mewn gofal. Maent yn gwrandao ar blant, gwneud yn siŵr eu bod yn hapus gyda'u cynlluniau, sicrhau bod eu barn yn cael llais a bod eu cynlluniau yn cael eu dilyn, a bod yn ddigon grymus i wneud rhywbeth am y peth os nad ydynt yn cael eu dilyn.

Mae gwaith yr adran hon yn cyfrannu tuag at rai o Amcanion Llesiant Gwynedd, gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg
- Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib.

Adran Amgylchedd

Mae'r Adran Amgylchedd yn arwain ar y prif feysydd canlynol:

- **Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu**
- **Gwarchod y Cyhoedd**
- **Trafnidiaeth a Chefn Gwlad**

Yn ogystal â'r gwaith ddydd i ddydd a amlinellir isod, mae'r adran hon yn arwain ar y prosiectau blaenoriaeth gwella ganlynol:

- Capasiti Gwarchod y Cyhoedd - (Blaenoriaeth Gwella 7)
- Cynllun Gweithredu Newid Hinsawdd - (Blaenoriaeth Gwella 8)
- Rheolaeth o'r defnydd o dai fel tai haf ac ail gartrefi (Blaenoriaeth Gwella 4)

Nodir hefyd fod yr Adran yn cyfrannu tuag at flaenoriaeth gwella I, **Twristiaeth - llunio cynllun twristiaeth gynaliadwy** (Adran Economi a Chymuned) a bod yr Adran Amgylchedd yn arwain ar brosiect i wella rheolaeth ar gartrefi modur. Bydd hyn yn cynnwys rheoleiddio a gorfodi lle'n bosib yn ogystal â datblygu cynllun peilot i ddarparu cyfleusterau i gartrefi modur aros dros nos, ar gyfer Gwynedd i gynnwys hyd at 6 safle gyda'r cyntaf mewn lle cyn diwedd Mawrth 2023. Bydd y gwaith yma'n rhan o Cynllun Gweithredu'r Cynllun Twristiaeth Gynaliadwy.

Yn naturiol, cafodd argyfwng Covid-19 a'r cyfyngiadau a ddaeth gydag o effaith sylweddol ar holl wasanaethau'r adran, gyda nifer e.e. ein gwasanaethau **Gwarchod y Cyhoedd** yn cyflawni gwaith tra gwahanol i'r arfer, a hynny o dan bwysau. Mae gennym wasanaeth gwbl newydd, y **Gwasanaeth Profi, Orlhain a Diogelu**, hefyd ers Mehefin 2020 ac rydym wedi gorfod dod o hyd i atebion gwahanol i sicrhau ein bod yn medru parhau i ddarparu gwasanaethau eraill. Gwelwyd yr effaith yma ar rediad arferol yr adran ac ar ein blaenoriaethau'n parhau'n ystod 2021/22 ac er ein bod wedi gallu sefydlogi rhywfaint ar rai gwasanaethau, mae'r her o adfer a diffyg capasiti yn parhau i'n hwynebu ni wrth i ni gamu mewn i 2022/23. Byddwn yn defnyddio'r gwersi sydd wedi codi o'r argyfwng wrth ystyried siâp ein gwasanaethau i'r dyfodol.

Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu

Mae ein Gwasanaethau Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu'n cynnwys ein Gwasanaeth Cynllunio, ein Gwasanaeth Polisi Cynllunio ar y Cyd (Gwynedd a Môn) a'n Gwasanaeth Rheolaeth Adeiladu.

Pwrpas y **Gwasanaeth Cynllunio** yw hwyluso a rheoli datblygiadau cynaliadwy er budd ein cymunedau, yr economi a'r amgylchedd o fewn ardal awdurdod cynllunio Gwynedd (nad yw'n cynnwys ardal y Parc Cenedlaethol).

Mae'r gwasanaeth yn gyfrifol am wneud penderfyniadau ar geisiadau cynllunio i ddatblygu tir, yn ogystal â chynghori ar unrhyw ymholiadau fydd yn cael eu hanfon cyn cyflwyno cais. Maent hefyd yn cymryd camau gorfodaeth ar ddatblygiadau sydd heb gael caniatâd cynllunio ac yn delio a phob math o ddatblygiadau megis tai (yn cynnwys tai fforddiadwy), ysgolion newydd, ffatrioedd a datblygiadau isadeiledd sylweddol megis cynlluniau gan y Grid Cenedlaethol. Mae'r Gwasanaeth hefyd yn archwilio achosion o dorri rheolaeth cynllunio ac yn gorfodi pan fod cyfiawnhad gwneud hynny.

Mae cyfnodau o salwch hir dymor dros y deunaw mis diwethaf wedi amlygu diffyg gwydnwch yn y Gwasanaeth sydd wedi cael effaith ar pa mor gyflym mae ceisiadau'n cael eu penderfynu ac achosion gorfodaeth yn cael eu datrys, ac felly ar berfformiad y Gwasanaeth.

Mae ein **Gwasanaeth Polisi Cynllunio ar y Cyd** â Chyngor Sir Ynys Môn yn paratoi dogfennau polisi cynllunio, yn cynnwys paratoi a monitro'r Cynllun Datblygu Lleol sy'n hyrwyddo datblygiad cynaliadwy ac sy'n cynnwys mapiau a pholisïau ysgrifenedig a ddefnyddir i benderfynu ceisiadau cynllunio. Law yn llaw â'r gwaith ar y Cynllun Datblygu Lleol, mae'r gwasanaeth yn gyfrifol am baratoi cyfres o [Ganllawiau Cynllunio Atodol](#) i'w mabwysiadu. Mae'r canllawiau yn rhoi cig ar esgyrn polisïau cynllunio, ac yn atgyfnerthu gallu'r Cynllun Datblygu i roi sail gadarn i wneud penderfyniadau ar geisiadau i'r dyfodol. Rhoddir hefyd arweiniad ar faterion polisi cynllunio i Awdurdod Cynllunio Gwynedd, Awdurdod Cynllunio Cyngor Sir Ynys Môn, sefydliadau allanol a'r cyhoedd.

Yn ystod 2021/22 cyflwynwyd Adroddiadau Monitro Blynnyddol (Cynllun Datblygu Lleol) ar gyfer 2019/20 a 2020/21 i Lywodraeth Cymru. Ers cychwyn Awst 2021 mae'r broses statudol o adolygu'r Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd wedi cychwyn, gydag ymgynghoriad cyhoeddus ar yr Adroddiad Adolygu sydd yn dod i'r casgliad fod angen adolygiad ffurf llawn, sydd gyfystyr a pharatoi cynllun o'r newydd.

Yn sgil Deddfwriaeth fydd yn dod i rym yn 2021 i greu Cydbwyllgor Corfforaethol (CJC) ar gyfer rhanbarth Gogledd Cymru (a'r rhanbarthau eraill), bydd gofyn statudol i baratoi Cynllun Datblygu Strategol ar gyfer y rhanbarth. Bydd disgwyl i'r Cyngor gyfrannu tuag at y costau o greu Uned Newydd fydd yn gyfrifol am baratoi'r Cynllun Datblygu Strategol, gyda hyn ar adeg lle bydd y Gwasanaeth angen bod yn paratoi Cynllun Datblygu Lleol Diwygiedig neu Newydd. Mae'r Gwasanaeth yn cydweithio'n rhanbarthol gydag awdurdodau cynllunio eraill, gydag adroddiad ac argymhellion ar gyfer darparu Cynllun Datblygu Strategol wedi eu cyflwyno i Brif Weithredwyr Gogledd Cymru yn 2021/22.

Pwrpas y **Gwasanaeth Rheolaeth Adeiladu** yw sicrhau bod gwaith adeiladu'n cael ei gyflawni'n unol â gofynion Rheoliadau Adeiladu er mwyn cadw pobl yn ddiogel wrth wella cadwraeth tanwydd a phŵer, amddiffyn a gwella'r amgylchedd a hyrwyddo datblygu cynaliadwy. Rydym hefyd yn sicrhau bod mynediad a chyfleusterau angenrheidiol yn cael eu darparu ar gyfer pobl anabl mewn adeiladau newydd ac fel rhan o addasiadau, a gweithredu gwasanaeth sydd ar gael 24 awr i ymateb i adeiladau peryglus.

Yn dilyn adolygiad Ffordd Gwynedd o'r Gwasanaeth, amlygwyd bod y gwaith oedd yn ennill ffioedd (ceisiadau Rheolaeth Adeiladu) yn cael ei flaenoriaethu dros y gwaith oedd yn ddim yn ennill ffioedd, megis gwaith gorfodi'r rheoliadau pan fod cyfiawnhad gwneud hynny. Ers trosglwyddo i'r Adran ym mis Ebrill 2020 mae'r Gwasanaeth Rheolaeth Adeiladu yn cydweithio'n agos gyda Gwasanaethau eraill yr Adran (a'r Cyngor) - i ymateb i broblemau sydd yn gysylltiedig ag eiddo gwag / blêr ar ben y gwaith o ddelio gydag adeiladau peryglus. Mae'r dull o gyllido'r Gwasanaeth wedi ei adolygu yn 2021/22 er mwyn ceisio cael rhaniad mwy cywir i adlewyrchu'r gwaith sydd ddim yn denu ffioedd, sef y gwaith gorfodaeth.

Mae'r Gwasanaeth yn un masnachol sydd yn cystadlu am waith gydag Archwilwyr Cymeradwy (sector breifat) ond maent hefyd yn cystadlu am staff, gyda'r Gwasanaeth yn colli dau swyddog yn ystod 2021/22 ac yn methu recriwtio. Yn dilyn 'Adolygiadau Diogelwch Adeiladu' yn sgil trychineb Grenfell gan Lywodraeth y DU a Chymru, bydd newidiadau deddfwriaethol i'r Ddeddf Adeiladu yn 2023 lle bydd gofynion cyfreithiol o ran cymwyseddau ar gyfer gwneud y gwaith. Yn sgil hyn mae'r Gwasanaeth yn adolygu'r strwythur fydd yn cynllunio ar gyfer y gofynion cymwyseddau fydd yn dod i rym ac yn weithredol 2022/23.

Prif flaenoriaethau'r Gwasanaethau Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu ar gyfer 2022/23 fydd:

- Cryfhau gwydnwch yn y Gwasanaeth Cynllunio i ddelio gyda cheisiadau cynllunio'n gynt ac i ddatrys mwy achosion gorfodaeth.
- Paratoi Cynllun Cyflawni fydd yn cychwyn y broses o baratoi Cynllun Datblygu Lleol Diwygiedig a chychwyn hel sail tystiolaeth.
- Sefydlu trefniadau ar gyfer adnabod swmp gwaith gorfodaeth Rheolaeth Adeiladu ac adnabod dangosyddion perfformiad ar gyfer hyn.
- Gweithredu'r Gwasanaeth Rheolaeth Adeiladu ar sail cyllideb sydd yn cynnwys mwy o waith gorfodaeth, a gyda strwythur staffio sydd fydd yn cwrdd â gofynion y Ddeddf Adeiladu newydd.

Gwarchod y Cyhoedd

Mae ein Gwasanaethau Gwarchod y Cyhoedd yn gwarchod ein trigolion ac ymwelwyr mewn perthynas ag amrediad o faterion amgylcheddol ac iechyd.

Mae hyn yn cynnwys:

- Rheoli llygredd sylweddau neu sŵn mewn aer, tir neu ddyfroedd ac ymchwilio i gwynion llygredd a niwsans statudol.
- Asesu diogelwch dŵr yfed o darddiad preifat a gorfodi gwelliannau'n ôl yr angen.
- Monitro prosesau diwydiannol ar amrywiol safleoedd a rheoleiddio allyriadau diwydiannol i'r aer (llosgyddion gwastraff olew, malurwyr symudol, peiriannau sment).
- Trwyddedu amrywiol feysydd (e.e. alcohol, gamblo, sefydliadau anifeiliaid, cerbydau a gyrwyr tacsis) er mwyn gwarchod defnyddwyr, busnesau a chymunedau Gwynedd rhag effeithiau andwyol; eto gan gymryd camau gorfodaeth os oes angen.

- Sicrhau bod bwyd a diod i'w werthu sy'n cael ei gynhyrchu, ei storio, ei ddsbarthu, ei drin neu ei ddefnyddio yng Ngwynedd yn rhydd o beryglon iechyd ac yn cydymffurfio â safonau priodol.
- Atal marwolaethau, anafiadau a chyflyrau sy'n gysylltiedig â manau gwaith.
- Gwarchod y cyhoedd rhag afiechydon heintus a chemegion niweidiol.
- Cynorthwyo busnesau Gwynedd i gwrdd â'r gofynion statudol sy'n ofynnol ohonynt mewn perthynas â bwyd a diogelwch.
- Gorfodi amrediad eang o ddeddfwriaeth safonau masnach yn ymwneud â chyflenwi a dosbarthu nwyddau a gwasanaethau ac ymdrin ag amryw o bynciau megis diogelwch nwyddau, codi ymwybyddiaeth o sgamiau a benthyca arian anghyfreithlon, e-fasnach ac ymchwiliadau rhynggrwyd, iechyd a lles anifeiliaid a mwy.

Yn 2020/21 a 21/22, o ganlyniad i'r argyfwng Covid-19, bu i'r gwasanaethau yma ganolbwyntio ar :

- Atal lledaeniad Covid-19.
- Delio gyda materion risg uchel.
- Er yn parhau i wneud gwaith atal Covid-19, ail gydio yn y gwaith rhagweithiol megis yn bennaf y rhaglenni archwiliadau gan gynnwys archwiliadau diogelwch bwyd yn unol â Chynllun Adfer yr Asiantaeth Safonau Bwyd, i gynnwys delio gyda'r ôl-groniad o archwiliadau.
- Y gwaith trwyddedu, rheolaeth llygredd a safonau masnach sydd rhaid gwneud rheolaeth llygredd a safonau masnach dydd i ddydd.

Rydym hefyd yn gyfrifol am y **Gwasanaeth Profi, Olrhain a Diogelu (TTP)** ers mis Mehefin 2020. Prif amcan y gwasanaeth yma yw lleihau lledaeniad Covid-19 ar draws ein cymunedau drwy gefnogi pobl sydd wedi eu heintio i ynysu yn y modd priodol. Mae hyn yn cynnwys adnabod y bobl sydd wedi bod mewn cyswllt ag achosion positif o Covid-19, cefnogi pobl â symptomau i gael mynediad at brawf a gweithio a phartneriaid arbenigol er mwyn rheoli unrhyw risgiau i bobl sy'n ynysu ynghyd â chymunedau a busnesau ehangach yng Ngwynedd. Mae'r gwasanaeth hefyd yn ymgymryd â gwaith sylweddol ar ran awdurdodau lleol eraill ar draws Gymru; mae hyn yn ein caniatáu i fod mwy gwydn ledled Cymru a gwneud y defnydd gorau o gyllid cyhoeddus.

Mae'r gofynion ar y gwasanaeth yma dros y flwyddyn ddiwethaf wedi bod yn sylweddol iawn wrth i gyfyngiadau lacio gan arwain at gynnydd mewn achosion a chynnydd yn y nifer cyfartalog o gysylltiadau sydd i bob achos positif, yn enwedig ymysg plant oedran ysgol. Mae'r llwyth gwaith wedi bod yn fwy nac erioed ond mae recriwtio a chadw staff yn anodd o ganlyniad i natur y gwaith a hyd y gytundeb. Yn ogystal, mae'r angen i ymateb yn gyflym yn dilyn cyhoeddi canllawiau newydd yn heriol ac yn ddibynnol ar fedru ail-hyfforddi staff yn gyson.

Rydym wedi derbyn cadarnhad y bydd Llywodraeth Cymru yn cyllido'r gwasanaeth yma hyd at Fehefin 2022, ond ar hyn o bryd does dim arweiniad pellach am yr hyn fydd yn digwydd y tu hwnt i hynny.

Mae'r Adran wedi cynnal adolygiad o strwythurau staffio yn y Gwasanaethau Gwarchod y Cyhoedd yn ystod 2021-22, gan fod ymdrin â Covid-19 a cheisio gwneud gwaith dydd i ddydd wedi amlygu diffyg gwydnwch yn sgil y toriadau sydd wedi eu gweithredu gan y Cyngor dros y 10 mlynedd diwethaf. Y bwriad yw cyflwyno strwythurau newydd sydd yn cwrdd â gofynion y Gwasanaethau yn Ebrill 2022.

Prif flaenoriaethau'r Gwasanaethau Gwarchod y Cyhoedd ar gyfer 2022/23 fydd:

- Cyflwyno strwythurau fydd yn rhoi gwydnwch hir dymor i'r Gwasanaethau.
- Parhau i ail gydion gyda'r rhaglenni o archwiliadau diogelwch bwyd yn unol â Chynllun Adfer yr Asiantaeth Safonau Bwyd, archwiliadau ac ymgyrchoedd diogelwch cynnyrch, masnachu teg, iechyd anifeiliaid a bwyd anifeiliaid, cyflenwadau dwr preifat a phrosesau diwydiannol.
- Ceisio arweiniad gan Llywodraeth Cymru ar yr hyn sy'n ddisgwyliedig mewn perthynas â'r Gwasanaeth Profi, Orlhain a Diogelu y tu hwnt i Fehefin 2022, gan weithio tuag at ddull digidol o gynnal y gwasanaeth yma (lle mae gofyn i bobl gwblhau eu ffurflen olrhain ar-lein yn hytrach na dros y ffon) er mwyn lleihau pwysau ar ein gwasanaethau.
- Lle fo amgylchiadau yn caniatáu, dargyfeirio adnoddau oedd wedi ei neilltuo yn gyfan gwbl at waith Covid-19 yn ôl at waith iechyd cyhoeddus 'arferol' gan nodi hefyd y bydd gorfodi gofynion Covid-19 mewn busnesau yn debygol o barhau.

Trafnidiaeth a Chefn Gwlad

Mae ein **Gwasanaethau Trafnidiaeth a Chefn Gwlad** yn cwmpasu'n gwaith mewn nifer o feysydd, yn cynnwys parcio a gofal stryd, traffig a phrosiectau, cludiant integredig, diogelwch y ffyrdd, a mynediad a rheolaeth cefn gwlad. Mae'r gwaith yn cynnwys:

- Sicrhau bod ein ffyrdd yn ddiogel a dirwysr i ddefnyddwyr, gan gynnwys sicrhau nad oes rhwystrau diangen i'r defnydd o briffyrdd yn sgil gweithgareddau a digwyddiadau.
- Cyflawni prosiectau'n ymwneud â diogelwch y ffyrdd, gwella'r rhwydwaith a thrafnidiaeth integredig a chynaliadwy mewn modd cost effeithio, amserol a diogel.
- Sicrhau bod datblygiadau newydd sy'n effeithio ar ein rhwydwaith ffyrdd wedi eu dylunio a'u gweithredu'n ddiogel.
- Darparu rhwydwaith o lwybrau cerdded a beicio a hyrwyddo teithio llesol.
- Gorfodi cyfyngiadau parcio ar ac oddi ar ein strydoedd a chynnal ein meysydd parcio mewn modd diogel.
- Trwyddedu gosod sgipiau a sgaffaldau ar ein ffyrdd a gorfodi perchnogion eiddo i gael gwared ar rwystrau oddi ar y ffordd ac ati.
- Darparu cludiant diogel o ansawdd sy'n gost effeithiol i drigolion Gwynedd, yn cynnwys cludiant cyhoeddus, cludo dysgwyr i sefydliadau addysgol, cludiant cymunedol a chludiant ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol.
- Paratoi contractau cludiant cyhoeddus ac amserlenni gweithredu ar gyfer gwahanol lwybrau er mwyn hwyluso, gyda'r ffaith nad yw dros hanner y llwybrau yng Ngwynedd yn fasnachol-hyfyw ac felly'n ddibynnol ar gymorth ariannol i'w rhedeg.
- Ceisio lleihau anafiadau a damweiniau ar ein ffyrdd drwy ymgymryd â mentrau addysgol, hyfforddiant a chyhoeddusrwydd e.e. cynnig hyfforddiant beicio a chroesi ffyrdd yn ddiogel mewn ysgolion, hyfforddiant penodol i bobl ifanc ar ein ffyrdd neu i bobl hŷn sy'n parhau i yrru, a hyfforddiant ar amrywiol feysydd megis goryrru, gwisgo gwregys a gosod seddau babis yn ddiogel.

- Gofalu am rwydwaith llwybrau Gwynedd drwy flaenoriaethu cynnal y llwybrau hynny sy'n darparu cyfleoedd hamdden a theithio llesol o fewn cyrraedd i gymunedau. Rydym hefyd yn ymdrin â cheisiadau i wyro a chreu llwybrau ac yn cynnal a diweddarau mapiau rhwydwaith hawliau tramwy'r sir.
- Cynnal a datblygu'r Llwybr Arfordir cenedlaethol sy'n ymestyn oddeutu 300km o fewn i Wunedd.
- Sicrhau ein bod yn cydymffurfio â'n dyletswydd i warchod ein bioamrywiaeth drwy ddarparu cyngor arbenigol ar geisiadau cynllunio, datblygiadau ac ymholiadau.
- Cyd-gordio'r gwaith o reoli Ardal Cadwraeth Arbennig Pen Llŷn a'r Sarnau, yn ogystal â gwarchod a cheisio rheoli ansawdd Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Llŷn (AHNE)

Ffurfiwyd **Grŵp Tasg Parcio** yn 2019 er mwyn cynnal adolygiad o strategaeth parcio bresennol y Cyngor gan fod llawer iawn wedi newid ers i'r Cyngor gynnal yr adolygiad diwethaf yn 2015. Yn deillio o'r adolygiad, mae'r strwythur ffioedd newydd nawr yn weithredol ac mae Aelodau Cabinet y Cyngor wedi awdurdodi'r Adran Amgylchedd mewn ymgynghoriad gyda'r Adran Economi a Chymuned i gynnal prosiect peilot ar gyfer defnydd o 6 o safleoedd parcio'r Cyngor (neu ran o'r safleoedd) sydd o fewn ardal Awdurdod Cynllunio Gwynedd, er mwyn darparu cyfleusterau i gartrefi modur aros dros nos ac i gynnwys dynodi'r lleoliadau; ond yn ddarostyngedig i sicrhau cyllid cyfalaf a'r hawliau angenrheidiol.

Mae'r **Rhaglen Gwella Bws** yn anelu i wneud gwelliannau ehangach i'r rhwydwaith ar draws Cymru. Mae Llywodraeth Cymru wedi comisiynu ymgynghorwyr i gyflawni'r gwaith. Y nod yw sefydlogi'r rhwydwaith, cynyddu'r nifer o deithwyr gan ddefnyddio'r gwasanaeth bysiau i annog newid moddol ac ymddygiad teithio. Rydym ar hyn o bryd mewn trafodaeth gyda Thrafnidiaeth i Gymru er mwyn sefydlu'r rhwydwaith newydd yma a gobeithiwn fedru dechrau gweithredu rhannau ohono yn fuan yn 2022/23.

Rydym hefyd wedi sicrhau cyllid gan y Llywodraeth i brynu 6 bws trydan a fydd yn gweithredu rhwng Blaenau Ffestiniog - Porthmadog - Caernarfon o Ebrill 2022 ymlaen, ac mae bwriad gennym hefyd i brynu bws trydan llai er mwyn teithio o amgylch pentrefi yn Ffestiniog. Mae hyn yn cyd-fynd â dymuniad y Llywodraeth i fysiau cyhoeddus a thacsis fod yn garbon niwtral erbyn 2028.

Yn dilyn pryderon am ddiogelwch y ffyrdd tu allan i ysgolion cynradd ac uwchradd Penygroes a rhai o'r ysgolion yng Nghaernarfon, mae cynlluniau ar y gweill i wella diogelwch ffyrdd yng nghyffiniau Ysgol y Gelli, Ysgol Syr Huw Owen a Chanolfan Byw'n Iach Arfon. Bydd y cynllun yma'n cynnwys mesurau i dawelu traffig, estyniad i faes parcio, darpariaeth i dacsis a llwybr troed newydd. Ym Mhenygroes, mae adroddiad dichonoldeb wedi'i gyflawni sy'n canolbwyntio ar sefyllfa draffig ger Ysgol Bro Llew ac Ysgol Dyffryn Nantlle. Mae bidiau am gyllid cyfalaf wedi eu cyflwyno er mwyn cyflawni'r holl welliannau hyn.

Nodir y bydd creu'r Cydbwyllgor Corfforaethol (CJC) ar gyfer Gogledd Cymru hefyd yn effeithio ar y gwasanaethau trafndiaeth gan y bydd un o ddyletswyddau'r CJC yn ymwneud a pharatoi Cynllun Trafnidiaeth Ranbarthol. Bydd disgwyl i'r Cyngor fod yn cyfrannu tuag at y costau o greu uned newydd a fydd yn gyfrifol am baratoi'r Cynllun Trafnidiaeth Ranbarthol.

Mewn perthynas â'n gwaith bioamrywiaeth, mae argaeledd grantiau drwy'r **Bartneriaeth Natur Leol** wedi'n galluogi i gefnogi ac ysgogi gwaith sy'n gwella natur yn lleol ar draws y sir. Ar gyfer 2022/23:

- Rhagwelir bydd cefnogaeth ariannol Llywodraeth Cymru tuag at waith y Bartneriaeth Natur Leol a rhaglen Llefydd Lleol i Natur yn parhau ac, yn amodol ar gadarnhad o'r cyllid, bydd posib parhau i gefnogi grwpiau lleol yn ardaloedd Caernarfon, Porthmadog a Bangor wneud gwaith sy'n cynnal a gwarchod bioamrywiaeth. Bydd adnoddau hefyd yn cael eu clustnodi tuag at reolaeth a gwaith diogelwch a'r rai o goedlannau a gwarchodfeydd yr Adran, megis Coed Nyrseri, Tremadog, Coed Doctor Llanberis a Pharc y Borth, Borth y Gest.
- Bydd dulliau newydd o reoli tiroedd y Lonydd Glas yn cael eu treialu gyda'r nod o gynyddu amrywiaeth blodau gwyllt cyfochrog a'r llwybrau.

Mae rhaglen grant i wella mynediad wedi caniatáu gwelliannau i lwybrau ar draws y sir a chafodd y gwelliannau a gwaith diogelwch coed ar Lon Eifion eu cwblhau, ond gohiriwyd y gwaith i ledu rhan o Lon Las Menai am resymau amgylcheddol. Mae'r gwaith wedi ei rhaglennu ar gyfer misoedd cyntaf 2022. Mae rhaglen grant Gwella Mynediad, Llywodraeth Cymru wedi galluogi nifer o welliannau i lwybrau poblogaidd ac adnabyddus ar draws y Sir gan gynnwys Y Lon Goed, Llanystumdwy a llwybr aml ddefnydd o amgylch Llyn Trawsfynydd. Yn amodol ar argaeledd y grant bydd gwelliannau pellach yn cael ei gweithredu yn ystod 2022 / 23.

Prif flaenoriaethau'r Gwasanaethau Trafnidiaeth a Chefn Gwlad ar gyfer 2022/23 yw:

- Cynnal prosiect peilot ar gyfer darparu cyfleusterau dros nos i gartrefi modur mewn 6 safle parcio yng Ngwynedd.
- Mewn ymateb i'r her newid hinsawdd a thargedau lleihau carbon y Cyngor cychwynnir ar waith i adnabod a mesur gwerth tiroedd y Cyngor ar gyfer amsugno carbon. Bydd y maes gwaith yn rhoi pwyslais ar goetiroedd a sut gellir eu rheoli'n well ynghyd ag adnabod cyfleodd i'w ymestyn neu greu coetiroedd newydd.

Eleni, rydym wedi clustnodi £25K ar gyfer datblygu'r cynllun o adeiladu Llwybr Beicio rhwng Tywyn ac Aberdyfi. Fel rhan o'r gwaith mi fydd angen i'r gwasanaeth prynu tir wrth ymyl y ffordd ac mae trafodaethau gyda thirfeddiannwr wedi bod yn anodd o ganlyniad i'r cyfyngiadau pellter cymdeithasol.

Yn 2022/23, ein bwriad i'w i gynnal cyfarfod gyda Chynghorwyr yr ardal i roi diweddariad iddynt ar le rydym ni wedi cyrraedd, beth yw'r rhwystrau sydd gennym a sut rydym yn meddwl symud y cynllun canlynol yn ei flaen.

Mae negodi a chytuno ar gytundeb i greu hawliau mynediad newydd neu newid statws rhai presennol yn broses sy'n gallu cymryd amser ac yn 21/ 22 gwelwyd llwyddiant i sicrhau cytundeb i greu cymal o'r llwybr arfordir rhwng Tal y bont a Phorth Penrhyn, rhagwelir bydd y llwybr ar agor yn ystod 2022. Mae trafodaeth yn parhau i sicrhau llwybr aml ddefnydd rhwng Pwllheli a Llanbedrog.

Dros y blynyddoedd diweddar mae rhannau o'r Llwybr Arfordir wedi cael ei effeithio gan sawl tirlithriad sydd wedi golygu gwaith i adfer y llwybr ond mewn sawl lleoliad yn ardaloedd Nefyn, Criccieth a Thraeth Penllech does dim dewis pellach ond i negodi i wyro'r llwybr. Gyda thebygrwydd y gwelir rhagor o dirlithriadau rhaid cyfeirio adnoddau ac ymdrech mewn ymateb os am warchod y Llwybr Arfordir.

Gwasanaeth Busnes, Prosiectau a Rhaglenni

Mae'r gwasanaethau yma yn cefnogi gwasanaethau eraill yr Adran i gyflawni eu pwrpas ac mae'r gwaith yn cynnwys rheoli contractau, cyllid ac incwm; denu grantiau a chyflawni prosiectau; rheoli datblygiad a gweithrediad effeithiol systemau technoleg gwybodaeth; integreiddio darpariaeth tendro a chaffael, pridiannau tir a darparu gwasanaeth cefnogol a gweinyddol i'r gwahanol wasanaethau.

Mae'r gwasanaeth hefyd yn paratoi, gweithredu, a rheoli nifer fawr o gontractau'r Adran; monitro cynnydd a pherfformiad darparwyr a chontractwyr yn nhermau cytundebau, contractau a chyllid y gwasanaethau; dylunio systemau gweithredol a gweithdrefnau'r Adran mewn ffyrdd cost-effeithiol a pharatoi a chyflwyno papurau gwaith yn ymwneud ag arbedion, newidiadau i'r sefydliad staffio a ffioedd a phrisiau.

Mae angen i ni reoli datblygiad a gweithrediad systemau technoleg gwybodaeth, dylunio systemau gweithredol a gweithdrefnau'r holl wasanaethau sy'n cael eu defnyddio ar draws yr Adran mewn ffyrdd cost-effeithiol a fydd yn arwain at arferion gweithio mwy effeithlon ac effeithiol.

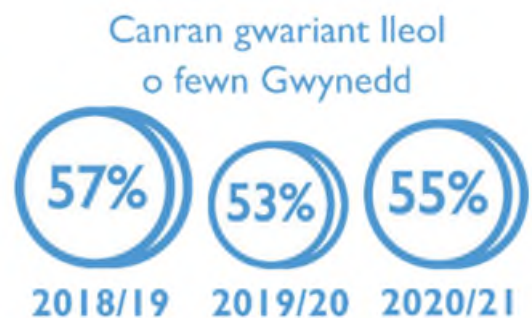
Yn 2022/23 bydd y gwasanaeth busnes, prosiectau a rhaglenni yn:

- Trosglwyddo i system ddigidol genedlaethol ar gyfer Cofrestr Pridiannau Tir Lleol ar gyfer chwiliadau .
- Ceisio denu grantiau ar gyfer cynlluniau gwelliant ar ein rhwydwaith ffyrdd, llwybrau a'r rhwydwaith 'teithio llesol' aml-ddefnydd, gwella cysylltedd arfordirol, a chynnal astudiaethau ecosystemau Cymru.

Rheolaeth Categori Corfforaethol

Mae'r gwasanaeth yma'n cydweithio a chefnogi gwasanaethau'r Cyngor i wario arian cyhoeddus mewn modd strategol a chywir drwy ddarparu dealltwriaeth ddyfnach o'r farchnad, cynhyrchion, cyflenwyr a'r gadwyn gyflenwi i ddatblygu cynlluniau categori strategol trawsadrannol. Mae'r gwasanaeth yn blaenoriaethu gwerth am arian a chadw'r budd yn lleol wrth wneud eu gwaith. Mae hyn yn cynnwys ymgysylltu'n gynnar â'r farchnad leol a chydweithio â Busnes Cymru sy'n darparu Cyngor a chefnogaeth i baratoi cynigion. Maent hefyd yn gweithio gyda chyflenwyr y Cyngor i'w hannog nhw i gynyddu eu gwariant lleol o fewn eu cadwyni cyflenwi.

Yn ystod 2022/23, bydd y gwasanaeth yma'n parhau i flaenoriaethu Gwerth Gorau am Arian a Chadw'r Budd yn Lleol wrth i'r Cyngor gaffael nwyddau a gwasanaethau. Ond yn ogystal, byddwn yn edrych ar sut bydd modd i ni leihau effaith ein gweithgareddau caffael ar yr amgylchedd ac ar ein hallyriadau carbon, sydd yn cyd-fynd a'r gwaith sydd wedi'i nodi o dan Blaenoriaeth Gwella 8 ar ein Cynllun Ymateb i Newid Hinsawdd.

Mae'r gwaith dydd i ddydd yr Adran hon yn cyfrannu tuag at Amcanion Llesiant Gwynedd canlynol gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau

Cael manteisio ar harddwch amgylchedd naturiol y sir.

Adran Economi a Chymuned

Mae'r Adran Economi a Chymuned yn cynnwys ystod o wasanaethau sydd yn anelu at wella llesiant economaidd, cymdeithasol a diwylliannol cymunedau Gwynedd.

Yn ogystal â'r gwaith ddydd i ddydd a amlinellir isod, mae'r Adran hon yn arwain ar y prosiectau blaenoriaeth ganlynol:

- 1) Gweledigaeth Twf Gogledd Cymru - (Blaenoriaeth Gwella 1)
- 2) Creu Swyddi Gwerth Uchel - (Blaenoriaeth Gwella 1)
- 3) Arloesi Gwynedd Wledig - (Blaenoriaeth Gwella 1)
- 4) Hybu Canol Trefi - (Blaenoriaeth Gwella 1)
- 5) Rhoi Treftadaeth Llechi Gwynedd ar waith - (Blaenoriaeth Gwella 1)
- 6) Busnesau'n Cael Cymorth i Ffynnu - (Blaenoriaeth Gwella 1)
- 7) Twristiaeth - llunio cynllun twristiaeth gynaliadwy - (Blaenoriaeth Gwella 1)
- 8) Adfywio: Llunio cynlluniau adfywio ar gyfer ein hardaloedd - (Blaenoriaeth Gwella 1)
- 9) Mwy o drigolion Gwynedd i Chwarae Rhan Lawn yn y Byd Gwaith -(Blaenoriaeth Gwella 3)

Dyma fraslun o waith yr Adran yn 2022/23:

Gwasanaeth Datblygu Economaidd

Mae perfformiad yr economi yn effeithio ar ansawdd bywyd trigolion Gwynedd gan ddylanwadu ar gostau byw ac incwm aelwydydd. Rydym yn cydweithio gyda phartneriaid i greu'r amodau i fusnesau a mentrau sefydlu, cystadlu a datblygu yng Ngwynedd gan greu a chynnal swyddi o ansawdd ar draws y sir.

Parhaodd Covid-19 i gael effaith sylweddol ar gyflogwyr a busnesau Gwynedd yn 2020/21. Roedd ystod eang o fusnesau wedi gorfod cau yn ystod rhan gyntaf y flwyddyn ac roedd hyn, yn ei dro, wedi effeithio ar yr economi gyfan. O ganlyniad, mae nifer busnesau, cynhyrchiant a gwerth busnesau wedi gostwng. Mae Brexit hefyd wedi creu ansicrwydd i nifer o fusnesau, yn enwedig busnesau sy'n ddibynnol ar allforio a mewnfario nwyddau allweddol, ac mae ystod eang o fusnesau yn ei chael hi'n anodd recriwtio digon o weithwyr.

Mae lefelau cyflog yng Ngwynedd yn parhau i fod yn llawer is na rhannau eraill o Gymru ac mae gwerth cynhyrchiant busnesau Gwynedd yn isel o'i gymharu ag ardaloedd eraill. Mae'n bwysig felly fod Cyngor Gwynedd yn cymryd camau rhagweithiol i greu'r amodau fydd yn sbarduno twf yn yr economi a hynny mewn cyfnod o ansicrwydd economaidd.

Roedd 16,010 o fusnesau, mentrau a chwmnïau cymunedol yng Ngwynedd yn 2019. Mae'r Adran yn darparu gwybodaeth, cyngor a chefnogaeth ymarferol i'w helpu i sefydlu, sefydlogi a datblygu er mwyn cynnal a chreu swyddi. Mae'r Gwasanaeth yn rhoi sylw arbennig i gefnogi busnesau drwy ddarparu gwahanol

2,188

o grantiau wedi eu rhannu i fusnesau Gwynedd yn 2020/21 gwerth £4.3M

becynnau cymorth busnes a hyrwyddo arloesedd i fusnesau gan eu hannog i wneud gwell defnydd o dechnoleg yn enwedig yn yr ardaloedd mwyaf gwledig.

Mae'r gwasanaeth yn gweithio'n agos gyda Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru i ddatblygu prosiectau i wella cynhyrchiant economaidd y rhanbarth a chreu swyddi gwerth uwch yn y sir. Yn sgil y cynnydd sylweddol yn y gofyn am weithwyr rydym hefyd yn cydweithio gyda phartneriaid er mwyn cefnogi busnesau i gyflogi a phobl Gwynedd i gael mynediad i swyddi.

Dros y flwyddyn nesaf byddwn yn parhau i geisio deall effaith hir dymor Covid-19 a Brexit ar fusnesau Gwynedd gan godi ymwybyddiaeth o ffynonellau cymorth er mwyn galluogi busnesau i ymdopi â'r newid. Byddwn hefyd yn adolygu ein blaenoriaethau er mwyn sicrhau ein bod yn darparu help sydd yn elwa pobl Gwynedd ac yn cyfrannu at gynnal ac adfywio ein cymunedau.

Gwasanaeth Twristiaeth, Marchnata a Digwyddiadau

Mae'r diwydiant twristiaeth yn gyflogwr allweddol yng Ngwynedd. Gyda gwerth economaidd o dros £1.35 biliwn, roedd dros 18,200 o bobl yn gweithio yn y maes yn 2019, ond mae'r economi ymweld wedi cael ei effeithio'n sylweddol gan Covid-19 gyda busnesau wedi bod ar gau am gyfnodau sylweddol a digwyddiadau wedi cael eu hatal. Disgynnodd gwerth y sector yn 2020 yn sylweddol i £575miliwn a chyflogaeth i lawr i 9,570. Wrth i gyfyngiadau gael eu llacio dros gyfnod yr

haf gwelwyd nifer ymwelwyr i brif gyrchfannau ymwelwyr yn cynyddu yn sylweddol gan roi pwysau ar gymunedau lleol. Er mwyn gallu ymateb i bryderon cymunedau a busnesau, mae'r Cyngor wedi cynnal adolygiad o'r maes a mabwysiadu cyfres o egwyddorion er mwyn galluogi'r sector adfer a datblygu'n gynaliadwy i'r dyfodol er budd a lles pobl Gwynedd.

77,570

o ddilynwyr ar gyfryngau
cymdeithasol Eryri,
Mynyddoedd a Môr yn
2020/21

Yn 2022/23 bydd y gwasanaeth yn canolbwyntio ar wireddu a gwreiddio Cynllun Economi Ymweld Cynaliadwy Gwynedd ac Eryri 2035 a'i Gynllun Gweithredu.

Gwasanaethau Morwrol

Gan fod tirwedd ac amgylchedd naturiol Gwynedd mor bwysig i ffyniant y sir, mae'r Adran yn ceisio sicrhau **adnoddau diogel o ansawdd yn ein harbysrau, ein marinas ac ar draethau** Gwynedd er mwyn creu adnodd hamdden i hyrwyddo llesiant trigolion lleol ac ymwelwyr. Mae'r Adran yn gyfrifol am reoli hyd at 301km o arfordir a thraethau ond yn canolbwyntio ymdrech ar reoli'r prif draethau gwobredig. Mae hefyd yn rheoli 4 harbwr yn Aberdyfi, Abermaw, Porthmadog a Phwllheli yn ogystal â 2 marina, sef

1,777 o gychod a 923 o
fadau dŵr personol wedi eu
cofrestru yn ystod 2018/19

Hafan Pwllheli sy'n cynnig angorfa i 400 cwch a Doc Fictoria yng Nghaernarfon sy'n cynnig angorfa i 95 cwch.

Gwasanaeth Rhaglenni Adfywio

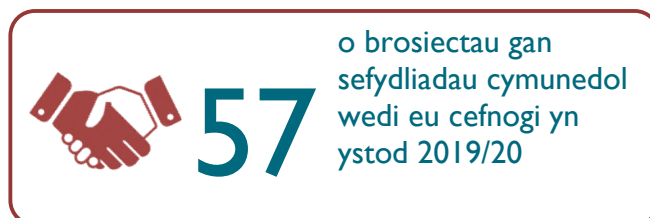
Mae nifer o ffactorau economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol yn cyfuno i wneud Gwynedd yn le arbennig i fyw, gweithio a mentro. Ond mae rhai o'r cymunedau lle nad ydi grym y farchnad yn gryf angen hwb ar adegau er mwyn gwyrddroi dirywiad, ac er mwyn ymateb i heriau sy'n eu hwynebu cyn gallu cyflawni potensial i'r dyfodol. Adfywio ydi'r broses yma ac mae'n **ymdrech fwriadol i gydweithio gyda phobl Gwynedd a phartneriaid i wella ardaloedd.**

Nid oes modd i un Adran gyflawni amcanion agenda Adfywio Gwynedd ar ei phen ei hun. Er mwyn gwneud gwahaniaeth hirdymor a gwneud y defnydd gorau o adnoddau rhaid cydweithio ar draws Adrannau'r Cyngor, gyda'r gymuned ac amrywiaeth o bartneriaid cenedlaethol, rhanbarthol a lleol. Mae'r Gwasanaeth Rhaglenni Adfywio yn cydlynu'r ymdrechion hyn ar draws y Cyngor ac yn arwain ar gyfres o brosiectau sydd wedi cael eu hadnabod fel blaenoriaethau gan gymunedau Gwynedd. Un maes amlwg sydd wedi ei adnabod gan gymunedau ydi cyflwr canol trefi a phryder am rôl canolfannau masnachol i'r dyfodol.

Yn ystod 2022/23 bydd y gwasanaeth yn rhoi sylw arbennig i raglenni i adfywio canol trefi gan dargedu ardaloedd lle mae'r newid mwyaf wedi ei weld mewn patrymau manwerthu.

Gwasanaeth Cefnogi Cymunedau

Mae'r Adran yn darparu gwasanaethau er mwyn i bobl Gwynedd wneud ein cymunedau yn llefydd gwell i fyw. **Mae'n bwysig bod grwpiau gwirfoddol a mentrau lleol yn cael eu cefnogi i ymateb i gyfleoedd ac anghenion lleol.** Mae gan y Cyngor rwydwaith o swyddogion i gefnogi a grymuso cymunedau a 'CIST' o grantiau i gefnogi prosiectau cymunedol penodol.

Byddwn yn targedu rhai cymunedau yn fwy na'i gilydd gan roi sylw arbennig i gynllunio cefnogaeth i ardaloedd gyda'r anghenion mwyaf.

Yn 2022/23 byddwn yn canolbwyntio ar ddatblygu cynlluniau adfywio lleol ar gyfer pob un o'r 13 dalgylch yng Ngwynedd.

Gwasanaeth Llyfrgelloedd

Mae'r Cyngor yn darparu gwasanaeth mewn 9 prif lyfrgell, 4 llyfrgell gymunedol a 3 dolen clicio a chasglu ar draws y sir. Mae'n bwysig i bobl Gwynedd eu bod yn gallu benthycu llyfrau a llyfrau llafar, a lawrlwytho e-lyfrau, e-lyfrau llafar ac e-gylchgronau o'u dewis. Benthycwyd 463,370 o eitemau gan bobl Gwynedd yn 2019/20 a 77,641 o eitemau yn 2020/21 (lleihad oherwydd cyfyngiad gwasanaeth oherwydd y pandemig). Ond nid yw holl drigolion Gwynedd yn gallu cyrraedd eu llyfrgell leol felly mae'r Cyngor hefyd yn darparu Gwasanaeth Llyfrgell i'r Cartref sy'n ymweld â 479 o unigolion yn

fisol. Mae Llyfrgelloedd Gwynedd hefyd yn cael eu comisiynu gan yr Adran Addysg i ddarparu gwasanaeth Lori Ni sy'n ymweld â phob Ysgol Gynradd, Arbennig a Dilynol ddwywaith y flwyddyn i fenthg llyfrau darllen i blant 3-11 oed. Rydym hefyd yn darparu Theatr/Sinema a Llyfrgell yn adeilad Neuadd Dwyfor ym Mhwlheli.

Mae pobl Gwynedd yn defnyddio'r llyfrgelloedd ar gyfer llawer iawn mwy na benthg llyfrau. Maent yn llefydd croesawgar i bobl eu defnyddio ar gyfer amryw o anghenion - i gael gwybodaeth am wasanaethau, ynghyd â chymorth a chefnogaeth i gyrchu gwybodaeth ar-lein. Mae Partneriaeth Addysg Oedolion Gwynedd a Môn trwy'r cymorth y Grant Addysg Gymunedol Oedolion, yn gweithio gyda Grŵp Llandrillo Menai ac Addysg Oedolion Cymru i gynnig nifer o gyrsiau byr a sesiynau blasu mewn amrediad o feysydd. Rydym hefyd yn cynnal gweithgareddau i Ddysgwyr Cymraeg, ac yn cynnal sesiynau i fabanod ac amseroedd stori i blant. Trwy ein Casgliadau Darllen yn Well, gellir cael mynediad at wybodaeth gellir ymddiried ynddo ar faterion iechyd a lles, yn cynnwys Dementia ac Iechyd Meddwl. Mae trigolion Gwynedd hefyd yn gallu defnyddio un o'r 96 o gyfrifiaduron, neu'r wi-fi, sydd yn y llyfrgelloedd yn rhad ac am ddim i chwilio am waith, neu i gael mynediad at wasanaethau lleol, yn ogystal â gallu llungopïo a sganio. Darperir rhaglen o ffilmiau, sioeau a digwyddiadau diwylliannol yn Neuadd Dwyfor, Pwllheli.

Derbyniodd Gwasanaeth Llyfrgelloedd Gwynedd adroddiad ardderchog ar ei berfformiad yn 2019/20, sy'n dangos fod y gwasanaeth yn perfformio'n dda oddi mewn i Fframwaith Asesu Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru. Yn sgil Covid-19 mae'r llyfrgelloedd wedi bod ar gau i'r cyhoedd am gyfnodau helaeth, ond mae gwasanaethau amgen, gan gynnwys clicio a chasglu wedi bod ar gael.

Yn 2022/23 byddwn yn:

- parhau i gydweithio gyda chymunedau a hyrwyddo mynediad i'r gwasanaeth, gan sicrhau bod ein darpariaeth yn adlewyrchu gofynion ac anghenion pobl Gwynedd
- cydweithio fel Partneriaeth Addysg Oedolion Gwynedd a Môn i gynllunio rhaglen gynhwysfawr o gyfleoedd dysgu i bobl Gwynedd yn y cymunedau
- ail agor Neuadd Dwyfor yn llawn i'r cyhoedd a pharatoi achos busnes i'w chynnal i'r dyfodol.

35,596
o bobl Gwynedd yn
aelodau o Lyfrgell

Gwasanaeth Archifau

9,843

o ddogfennau wedi eu gweld
gan y cyhoedd yn 2019-20

Mae gan y Cyngor gyfrifoldeb statudol i **warchod ein cofnodion cyhoeddus a gwneud yn siŵr fod gan bobl fynediad atynt.** Rydym yn gwneud hyn trwy ddau archifdy yng Ngwynedd - Archifdy Caernarfon ac Archifdy Meirionnydd yn Nolgellau.

Mae gan Archifdai Gwynedd ystod eang o ddogfennau, lluniau, mapiau a phapurau newydd, gyda'r ddogfen hynaf yn dyddio'n ôl i 1176. Ceir amrediad o gasgliadau cyhoeddus, swyddogol a phreifat sy'n adlewyrchu diwylliant a threftadaeth

cymunedau Gwynedd. Mae'r Archifdai yn darparu sesiynau blasu, a chysiau hanes teulu ac yn cydweithio gydag ysgolion Gwynedd.

Yn 2022/23 byddwn yn:

- arwain ar gydweithio gydag archifau ar draws y Gogledd a Llywodraeth Cymru i weithredu Achos Busnes Partneriaeth Archifau Gogledd Cymru sy'n ceisio adnabod cyfleoedd i wneud y defnydd gorau o adnoddau archifau yn y rhanbarth er budd pobl y Gogledd
- adnabod cost digido'r casgliadau a chydweithio i adnabod systemau i alluogi mynediad i gasgliadau digidol.
- amlygu'r cyfleoedd all archifau Gwynedd eu cynnig ar gyfer Cwricwlwm i Gymru.

Gwasanaeth Amgueddfeydd a'r Celfyddydau

Mae'r gwasanaeth yn rhedeg dwy amgueddfa yng Ngwynedd sef Storiell ym Mangor ac Amgueddfa Lloyd George yn Llanystumdwy, gan ofalu am eu casgliadau; rhoi mynediad atynt a threfnu gweithgareddau i'n cymunedau.

Mae llawer o'n gwaith yn y maes celfyddydau cymunedol yn targedu **prosiectau ieuchyd, lles, addysg a thaclo unigrywdd**. Mae'r gwasanaeth hefyd yn gyfrifol am ddyrannu grantiau celfyddydol er mwyn cefnogi safon a chyfleoedd celfyddydol i bawb.

Ail agorwyd yr amgueddfeydd yn ystod 2021 gyda rhai elfennau'n agor yn raddol fel llogi a gweithgareddau. Mae'r gweithgareddau celfyddydol yn cael eu darparu yn rhithiol; trwy becynnau yn cael eu hanfon at ein cymunedau a gyda rhai yn cael eu trefnu yn ffisegol ar safleoedd o'r Hydref 2021.

Ein nod fydd parhau i gyfoethogi bywydau trigolion Gwynedd trwy hyrwyddo dealltwriaeth o'n hetifeddiaeth a'n diwylliant unigryw.

Yn 2022/23 byddwn yn:

- gweithio gyda Chyfeillion Amgueddfa Lloyd George i greu ffordd newydd o reoli'r Amgueddfa
- sicrhau llwyddiant cynllun Storiell a sefydlu Ymddiriedolaeth Ddatblygu ar ei chyfer allai weithio gyda'r sector gelfyddydol a threftadaeth yng Ngwynedd yn y dyfodol
- gweithio gyda'r sector gelfyddydol i adolygu ein cynllun i'r celfyddydau a gweithredu ar ei hamcanion
- cyfrannu at ddatblygiad Cynllun Diwylliant i Wynedd.

64,000

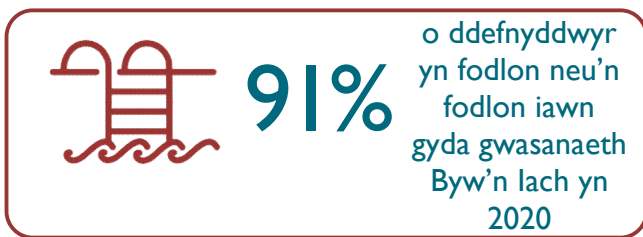
o bobl wedi ymgysylltu
gydag ein hamgueddfeydd
yn 2019/20

Gwasanaeth Hamdden a Pharciau Gwledig

Rydym yn cydweithio gyda phartneriaid yn lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol er mwyn ysbrydoli, cefnogi a galluogi pobl Gwynedd i fod yn egniol a byw eu bywydau yn iach.

Mae tueddiadau iechyd trigolion Gwynedd ychydig is na'r cyfartaledd cenedlaethol. Gyda lefelau gordewdra plant 4 oed yng Ngwynedd ymysg yr uchaf yng Nghymru, mae'n allweddol fod Cyngor Gwynedd a phartneriaid yn ymateb a chreu'r amodau i hyrwyddo byw'n iach.

Mae gan Gyngor Gwynedd rwydwaith o 12 o ganolfannau hamdden ar draws Gwynedd sy'n denu 1.3 miliwn o ymweliadau bob blwyddyn. Mae'r ddarpariaeth yma yn galluogi trigolion Gwynedd o bob oedran i ddysgu sgiliau newydd a mwynhau cymryd rhan mewn gweithgareddau egniol mewn lleoliadau diogel.

Mae Cyngor Gwynedd wedi ymrwymo i barhau i ddarparu'r cyfleusterau hyn ac wedi sefydlu Cwmni Byw'n Iach Cyf. er mwyn rhedeg y canolfannau ar ei rhan i'r dyfodol. Mae'r Adran wedi gosod cytundeb i'r cwmni i reoli'r gwasanaeth ers mis Ebrill 2019 ac rydym yn monitro'r cytundeb yn rheolaidd er mwyn

sicrhau ansawdd y gwasanaeth. O ganlyniad i gyfyngiadau Covid-19 mae'r canolfannau wedi gorfod bod ar gau am gyfnodau helaeth yn ystod 2020 a 2021.

Yn ogystal i reoli'r cyfleusterau hyn mae'r Cyngor hefyd wedi cytundebu gyda Chwmni Byw'n Iach i ddarparu rhaglenni allweddol i wella cynhwysiad mewn chwaraeon a gweithgareddau ffitrwydd. Mae Rhaglen Chwaraeon Cymunedol yn hyrwyddo gweithgareddau egniol cynhwysol i bobl ifanc ac i bobl hŷn mewn canolfannau, ysgolion, clybiau ac yn y gymuned ac mae Rhaglen Cyfeirio i Ymarfer yn helpu lleihau effaith cyflyrau sy'n atal trigolion Gwynedd rhag ymarfer a gwella eu hiechyd. Mae cynnydd sylweddol wedi bod yn niferoedd y cleientiaid ar gyfer y gwasanaeth yma, yn arbennig yn y meysydd dementia a chyflyrau cronig, ac mae tystiolaeth glir yn dangos effaith y buddsoddiad ar ansawdd bywyd ac iechyd.

Mae'r Cyngor hefyd yn rheoli parciau gwledig yng Nglynllifon a Phadarn. Mae'r parciau hyn yn safleoedd treftadaeth pwysig ac yn atyniadau poblogaidd i ymwelwyr. Ond mae'r parciau hefyd yn asedau gwerthfawr i wella llesiant trigolion Gwynedd ac i hyrwyddo byw'n iach. Bydd yr Adran yn ceisio sicrhau mwy o fudd i gymunedau lleol o'r asedau hyn i'r dyfodol.

Yn 2022/23 byddwn yn parhau i gefnogi Cwmni Byw'n Iach ac yn:

- buddsoddi mewn cyfleusterau chwaraeon a hamdden i ymateb i'r galw
- cydweithio gyda Chwaraeon Gogledd Cymru i hyrwyddo cynhwysiad mewn chwaraeon
- uwchraddio cyfleusterau Parc Padarn a datblygu opsiynau rheoli Parciau Gwledig Glynllifon a Pharc Padarn i'r dyfodol.

Mae blaenoriaethau lleol wedi cael eu nodi yng Nghynllun y Cyngor ers 2018/19 gan ymateb i'r anghenion oedd wedi eu codi gan Gynghorwyr lleol. Mae'r Adran wedi defnyddio'r blaenoriaethau hyn wrth ddatblygu eu rhaglenni gwaith ehangach, ac felly mae nifer o'r anghenion yn cael eu cyfarch drwy waith sydd eisoes wedi ei ddisgrifio yn y Cynllun Adran hwn.

Isod rydym yn rhestru'r blaenoriaethau lleol ochr yn ochr â'r rhaglen neu brosiect sydd wedi ei chynllunio er mwyn ymateb i'r angen lleol a sirol hwnnw.

Blaenoriaethau Lleol	Rhaglen
<p>Wrth ymgynghori gyda chynghorwyr lleol ardaloedd Porthmadog, Ffestiniog a Phenllyn yn ôl yn haf 2017, nodwyd dyhead i ddenu mwy o swyddi tymor hir sy'n talu cyflogau da er mwyn gwella sefyllfa economaidd trigolion lleol. Mae'r flaenoriaeth Creu Swyddi Gwerth Uchel yn datblygu cyfleoedd newydd yn Nhrawsfynydd a Llanbedr fydd yn elwa'r cymunedau hyn. Yn ardal Porthmadog, nodwyd yn ogystal fod pryder ymysg y cynghorwyr lleol ynglŷn â chyflwr rhai safleoedd segur yn yr ardal ac mewn ymateb i hyn byddwn yn effro i unrhyw gyfleoedd i gefnogi gwella neu aildefnyddio'r safleoedd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Swyddi Gwerth Uchel • Hybu Canol Tref
<p>Wrth ymgynghori gyda chynghorwyr ardal Dolgellau daeth i'r amlwg fod cysylltedd gwael ffonau symudol a band eang yn llesteirio trigolion a busnesau'r ardal. Rydym yn ceisio sicrhau blaenoriaeth i'r sir gan Lywodraeth Cymru ar gyfer cynlluniau yn y maes drwy ddilyn egwyddorion Gwynedd Ddigidol.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gweledigaeth Twf Gogledd Cymru • Arloesi Gwynedd Wledig
<p>Yn ardaloedd Dyffryn Ogwen a Dyffryn Nantlle, nododd y cynghorwyr lleol fod hyrwyddo ac adfywio'r stryd fawr yn flaenoriaeth leol, ac rydym wedi gwneud ceisiadau amlinellol ar gyfer peth gweithgaredd adfywio yn yr ardaloedd yma.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hybu Canol Tref
<p>Wrth ymgynghori gyda chynghorwyr ardal Bangor, nodwyd dyhead i wella edrychiad yr ardal leol ac i ymateb i siopau gwag, gan nodi dymuniad i gydweithio â phartneriaid megis busnesau lleol a Chynghorau Tref a Chymuned i greu incwm er mwyn cyfrannu at y gwaith. Gallai hyn yn ei dro gefnogi busnesau a chrefftwyr lleol. Rydym yn ystyried y cyfleoedd i adeiladu ar y gwaith a wneir eisoes ar y cyd ag Ardal Gwella Busnes Bangor a'n partneriaid yn lleol ac yn rhanbarthol er mwyn llunio ymateb. Mae arian grant ychwanegol i uchafu budd y Cynllun Benthyciadau di-log wedi ei sicrhau.</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Hybu Canol Tref
<p>Mae cyswllt hefyd gyda'r flaenoriaeth sirol ar gyfer rhoi Treftadaeth Llechi Gwynedd ar waith. Dylai adfywio'r ardaloedd yma wella unrhyw ddelwedd negyddol sy'n deillio o fod yn ardaloedd ôl-ddiwydiannol gan ryddhau eu potensial.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rhoi Treftadaeth Lechi Gwynedd ar Waith
<p>Yn ystod sesiwn ymgynghori yn ardal Ffestiniog fe ddaeth i'r amlwg fod pryderon ymysg cynghorwyr lleol ynglŷn â dyfodol y Ganolfan Gymunedol a'r gwasanaethau a leolir yno. Cynhaliodd y tîm Adfywio arolwg diweddar ar adeiladau cyhoeddus ar hyd a lled Gwynedd. Dangosodd yr arolwg fod defnydd aneffeithiol yn cael ei wneud o nifer o adeiladau cyhoeddus ym Mlaenau Ffestiniog gan gynnwys y Ganolfan Gymunedol. Mae cyfle yma, mewn cyfnod o gynni ariannol, i rannu adnoddau yn well i'r dyfodol.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gwasanaeth Cefnogi Cymunedau

Mae'r gwaith dydd i ddydd yr Adran hon yn cyfrannu tuag at Amcanion Llesiant Gwynedd canlynol gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Ennill cyflog digonol i ni fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd

Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau

Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg

Cael manteisio ar harddwch amgylchedd naturiol y sir.

Adran Tai ac Eiddo

Mae'r Adran Tai ac Eiddo yn adran weddol newydd a sefydlwyd yn ystod 2019 gyda'r nod o hwyluso gallu'r Cyngor i wynebu un o heriau mwyaf y Sir, sef sicrhau digon o dai pwrpasol a safonol i gyfarch anghenion poblogaeth sy'n newid.

Mae'r Adran hefyd yn gyfrifol am reoli asedau eiddo'r Cyngor er mwyn sicrhau eu bod yn addas ar gyfer darparu gwasanaethau i drigolion y Sir.

Yn ogystal â'r gwaith ddydd i ddydd a amlinellir isod, mae'r Adran hon yn arwain ar y prosiectau blaenoriaeth a ganlyn:

- 1) **Diffyg cartrefi addas i bobl Gwynedd:** Gweithredu a gwireddu prosiectau ein Cynllun Tai er mwyn cynyddu'r cyfleoedd i bobl leol gael cartref addas o fewn eu cymunedau – Blaenoriaeth Gwella 4.
- 2) **Mynediad rhwydd a chlir at wasanaeth ymholiadau a chynghori ar faterion tai:** Sefydlu un drws ffrynt a desg gymorth ar gyfer y cyhoedd er mwyn eu helpu gyda phroblemau tai – Blaenoriaeth Gwella 4.

Materion Tai

Mae'r Cyngor yn defnyddio'r Grant Tai Cymdeithasol gan Lywodraeth Cymru i hwyluso gallu'r Cymdeithasau Tai i adeiladu mwy o dai i bobl leol. Mae ein Cynllun Gweithredu Tai yn gosod her i geisio adeiladu 500 o dai cymdeithasol newydd erbyn 2026. Mae gennym bellach Bolisi Gosod Tai Lleol newydd felly bydd trigolion Gwynedd yn cael blaenoriaeth am denantiaeth yn y tai newydd hyn.

Nifer o unedau newydd a ddatblygwyd gyda'r Grant Tai Cymdeithasol

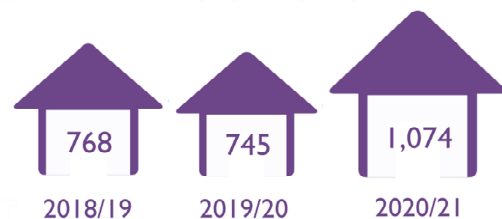

Digartrefedd

Mae'r Gwasanaeth Digartrefedd yn darparu cyngor a chymorth i bobl sy'n ddigartref neu dan fygythiad o fod yn ddigartref. Mae'r tîm yn cyflawni dyletswydd statudol y Cyngor er mwyn cwrdd â gofynion y Ddeddf Tai (Cymru) 2014. Mae eu gwaith yn cynnwys:

- helpu i atal digartrefedd cyn iddo ddigwydd
- asesu anghenion llety ac anghenion cefnogaeth unigolion a theuluoedd sydd dan fygythiad o fod yn ddigartref

Nifer o bobl y bu i'r Uned Digartrefedd eu helpu yn ystod y flwyddyn

- helpu i ddod o hyd i rywle arall i fyw pan fo unigolyn neu deulu yn ddigartref neu'n wynebu bod yn ddigartref
- darparu llety dros dro mewn achosion o argyfwng, a sicrhau llety ar gyfer y rhai sydd mewn blaenoriaeth angen

Llety Dros dro

Mae'r gwasanaeth yn darparu nifer o lety dros dro nes bod eiddo parhaol ar gael i bobl ddigartref, megis dwy hostel ym mherchnogaeth y Cyngor sy'n darparu unedau hunangynhaliol a chefnogaeth gan staff i alluogi'r unigolion fyw yn annibynnol a dysgu sgiliau bywyd. Ar hyn o bryd mae 57 eiddo wedi eu prydlesu gan berchnogion preifat, a 27 eiddo wedi eu prydlesu gan Gymdeithasau Tai. Darparwyd llety ar gyfer 816 o deuluoedd/unigolion yn 2020/21. Mae'r niferoedd

digartref wedi cynyddu'n gyson ers rhai blynyddoedd ac mae'r patrwm hwnnw'n parhau, gan roi pwysau cynyddol ar y gwasanaeth i ddelio gyda'r angen i gartrefu pobl ar fyr-rybudd.

Cefnogaeth tenantiaeth

Gan fod nifer o bobl ddigartref yn fregus, darperir cefnogaeth i sicrhau fod unigolion yn gallu cynnal eu tenantiaeth ac osgoi dod yn ddigartref eto. Mae cymorth yn cael ei rhoi ar nifer o faterion megis hawlio budd-daliadau, cymorth ar gyfer cynnal a chadw llety, deall hawliau a chyfrifoldebau, a cheisio am grantiau ar gyfer dodrefnu eiddo. Rydym ar hyn o bryd yn cefnogi oddeutu 150 o unigolion ar draws Gwynedd.

Grant Cymorth Tai

Rhaglen grant ymyrraeth gynnar yw'r Grant Cymorth Tai, a sefydlwyd yn 2019 i helpu atal pobl rhag mynd yn ddigartref, sefydlogi eu sefyllfa o ran tai, neu helpu unigolion a allai fynd yn ddigartref i ddod o hyd i lety a'i gadw.

Mae'r Grant Cymorth Tai yn dwyn ynghyd dri grant sy'n bodoli eisoes, sef y Rhaglen Cefnogi Pobl, Grant Atal Digartrefedd a Rhentu Doeth Cymru.

Mae'r gwasanaethau a ariennir gan y grant yn ychwanegu at y gwasanaeth statudol ac yn cynorthwyo i sicrhau bod y cynnig cyffredinol yn helpu pobl i gael y cartrefi cywir a'r cymorth cywir i lwyddo. Mae'n helpu pobl sy'n agored i niwed i fynd i'r afael â phroblemau megis dyledion, cyflogaeth, rheoli tenantiaeth, camdefnyddio sylweddau, trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol, a phroblemau iechyd meddwl.

Cofrestr Tai Cymdeithasol

Mae'r tîm Opsiynau Tai Gwynedd yn gweinyddu'r Gofrestr Tai Cyffredin ac yn gweithio mewn partneriaeth gyda'r darparwyr tai

cymdeithasol yn y sir sef Adra, Grŵp Cynefin a Thai Gogledd Cymru. Prif nod y tîm ydi blaenoriaethu mynediad at dŷ cymdeithasol ar sail y mwyaf anghenus yn

ein cymunedau ac i ddarparu cyngor i drigolion ar yr opsiynau tai sydd ar gael yng Ngwynedd. Gyda chymorth Opsiynau Tai Gwynedd llwyddodd 543 o deuluoedd i gael tenantiaeth gymdeithasol newydd yn 2020/21.

Nifer o deuluoedd y rhoddwyd tenantiaeth o'r newydd iddynt mewn tŷ cymdeithasol yn ystod y flwyddyn

2018/19 - 621

2019/20 - 696

2020/21 - 543

Mae'r Polisi Gosod Tai Cyffredin newydd, sydd wedi bod yn weithredol ers Hydref 2020, yn rhoi blaenoriaeth i drigolion Gwynedd am dai cymdeithasol ac yn disodli'r hen system pwyntiau i ddyrannu tai.

Cynllun ail leoli ffoaduriaid

Ers 2016 mae Gwynedd wedi cartrefu a darparu cefnogaeth i 8 teulu (40 o unigolion) i ailsefydlu yng Ngwynedd dan Gynllun Ailsefydlu Pobl Fregus o Syria. Mae'r Cynllun hwn wedi bod yn llwyddiannus iawn ac yn ymfalchio yn gweld y teuluoedd hyn yn ymgartrefu yn eu cymunedau newydd.

Yn sgil llwyddiant y cynllun hwn, mae'r Cyngor bellach wedi ymrwmo i groesawu hyd at 20 o ffoaduriaid mwyaf bregus sy'n cael eu hadnabod gan Uchel Gomisiwn Ffoaduriaid y Cenhedloedd Unedig (UNHCR) fel rhan o'r cynllun Ffoaduriaid Byd Eang (a elwir bellach yn 'Gynllun Ailsefydlu'r DU') dros y tair blynedd nesaf. O ganlyniad i'r pandemig, nid oedd yn bosib gweithredu'r cynllun hwn dros y flwyddyn ddiwethaf ond byddwn yn bachu ar y cyfle i weithredu pan fydd hynny'n ymarferol.

Yn dilyn digwyddiadau diweddar yn Afghanistan, rydym wedi bod yn cydweithio'n agos gyda'r Swyddfa Gartref ac yn parhau i wneud hynny, ac ar hyn o bryd mae 5 unigolyn sydd wedi ffoi Afghanistan wedi eu cartrefu yma yng Ngwynedd ac yn derbyn cymorth i ailsefydlu o fewn y gymdeithas trwy Gynllun Polisi Cymorth Adleoli Afghaniaid.

Safle teithwyr

Mae gofyn statudol ar bob Awdurdod Lleol i gwrdd â'r angen am safleoedd addas ar gyfer teithwyr. Mae safle pwrpasol yn cael ei rheoli gennym yn Llandygái ers blynnyddoedd lawer ac yn dilyn derbyn cymorth grant gan Lywodraeth Cymru bu buddsoddiad o £1.8m yno yn ddiweddar i wella'r cyfleusterau ac ymestyn y ddarpariaeth i gwrdd â'r gofyn o fewn y Sir.

Gorfodaeth Tai

Pwrpas y Tîm Gorfodaeth yw sicrhau cartrefi safonol, cynnes a diogel i denantiaid o fewn y Sir. Rydym yn gyfrifol am orfodi safonau mewn 9,000 o dai rhent preifat a 8,500 o dai cymdeithasol yng Ngwynedd.

Rydym hefyd yn gofalu am Gynllun Trwyddedu Tai Aml Ddaliadaeth (HMO's) sydd yn gwirio bod tai o'r fath yn cyrraedd y safonau disgwylidig. Ar hyn o bryd mae 181 o dai aml ddeiliadaeth wedi derbyn trwydded gennym yn dilyn proses archwilio fanwl.

Yn ystod 2020/21, cafodd y pandemig Covid-19 effaith ar wasanaeth yr uned hon, fel nifer o unedau eraill, ac ni fu'n bosibl cynnal archwiliadau ac ymweld â safleoedd yn yr un ffordd, ac adlewyrchir hynny yn y data ar gyfer y flwyddyn.

Mae'r Uned yn gweithio ar y cyd gyda Rhentu Doeth Cymru i gynnal cofrestr cenedlaethol o dai rhent, ac, mewn blwyddyn arferol, yn archwilio anheddau ar gyfer achosion y Swyddfa Gartref, delio gyda chwynion yn ymwneud ag achosion o niwsans, ymdrin â phroblemau yn deillio o dai gwag ac yn ymdrin ag achosion o ddadfeddiannu anghyfreithlon.

Rhwystrodd cyfyngiadau Covid-19 ni rhag cynnal y rhan fwyaf o archwiliadau, er hynny rydym wedi bod yn cynnal archwiliadau ar faterion brys ac wedi ailgydio yn yr archwiliadau cyffredinol ers i'r rheolau lacio. Rydym yn disgwyl i'r ffigyrau y flwyddyn nesaf adlewyrchu'r niferoedd a gwblheir mewn blwyddyn arferol.

Nifer o bobl a gynorthwywyd drwy ddatrys peryglon yn eu tai

2018/19 - 1,454

2019/20 - 807

2020/21 - 107

Addasiadau i Dai

Mae'r Uned hon yn gyfrifol am hybu annibyniaeth a lles trigolion Gwynedd drwy ddarparu addasiadau prydlon a safonol i dai oedolion a phlant sydd ag anableddau corfforol. Buddsoddir oddeutu £1.3m y flwyddyn ar gynlluniau megis creu ystafelloedd ymolchi hygyrch, gosod rampiau y tu allan i'r tŷ, codi estyniadau ac ati yn ôl yr angen. Mae oddeutu 15 o'r rhain yn gyfeiriadau a dderbynnir gan ysbytai er mwyn galluogi i gleifion allu dychwelyd adref. Rydym hefyd yn ariannu oddeutu 750 y flwyddyn o fân addasiadau megis gosod canllawiau, rampiau symudol ac addasiadau bychain eraill.

Mae'r uned yn gweinyddu benthyciadau di-log ar gyfer atgyweirio tai mewn cyflwr gwael sydd mewn perchnogaeth trigolion ar incwm isel, mae galw sylweddol a chyson ar y benthyciadau hyn.

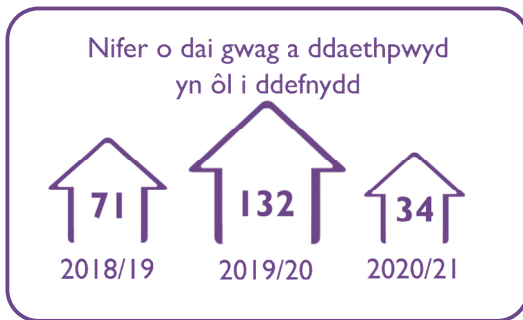
Yn ystod 2020/21, bu gostyngiad yn nifer yr addasiadau a gwblhawyd yn sgil effeithiau Covid-19 a Brexit, gyda chontractwyr a/neu drigolion Gwynedd yn hunanynysu, unigolion yn amharod i dderbyn

Nifer o dai wedi eu haddasu ar gyfer unigolion ag anableddau corfforol

contractwyr i'w tŷ i wneud gwaith oherwydd Covid-19, neu ddiffyg argaeledd deunyddiau o'r tu hwnt i Gymru.

Tai Gwag

Mae oddeutu 1,300 o dai gweigion yng Ngwynedd ar yn o bryd, ac mae gennym rôl bwysig wrth geisio dod â'r tai hyn yn ôl i ddefnydd er mwyn cyfrannu at nifer y tai fforddiadwy sydd ar gael i bobl leol. Ers 2008 mae dros 600 o dai gwag wedi dod yn ôl i ddefnydd trwy ddulliau megis cynnig grantiau i brynwyr tro cyntaf, darparu benthyciadau i landlordiaid neu berchnogion tai preifat, a defnyddio pwerau gorfodaeth. Mae hyn wedi arwain at allu cartrefu

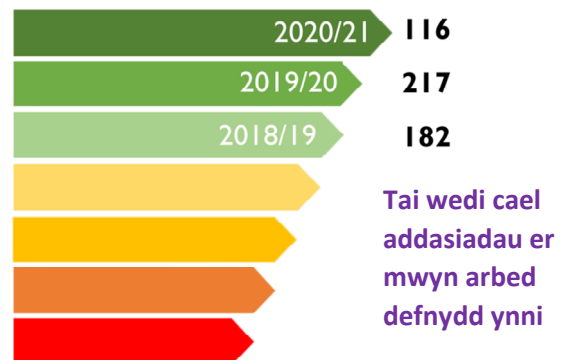
dros 1,000 o bobl leol mewn tai oedd yn arfer bod yn wag ers peth amser.

Yn ystod 2020/21, lluniwyd y Cynllun Gweithredu Tai, Cynllun sy'n egluro sut byddwn yn mynd ati i weithredu ein Strategaeth Dai dros y chwe blynedd nesaf. Mae'r Cynllun yn weithredol ers mis Ebrill 2021 a hwn fydd yn gyrru'r gwaith ar dai gwag o hyn ymlaen. Oherwydd hynny, gwelir cwmp yn ffigyrau'r nifer o dai gwag a ddaeth yn ôl i ddefnydd yn ystod 2020/21, ond hyderwn y bydd y ffigwr hwnnw'n codi'n gyson yn ystod y blynyddoedd nesaf.

Tlodi Tanwydd

Mae rhan fwyaf o adnoddau'r Llywodraeth yn y maes yma'n cael ei gyfeirio tuag at y Cymdeithasau Tai ond mae'r Cyngor wedi gallu gwneud cyfraniad gwerthfawr yn y maes pwysig yma hefyd.

Mae costau tanwydd i gadw cartrefi'n gynnes wedi cynyddu'n sylweddol, ac yn cael effaith ar incwm trigolion Gwynedd, gan wthio nifer o deuluoedd i dlodi neu ymhellach i dlodi. Mae'r Cyngor yn cydweithio â'r sector preifat ar gynllun Eco ac Nyth i ehangu'r nifer o dai sy'n cael mesurau cymorth.

Mae'r Cyngor yn cydweithio â Llywodraeth Cymru ar sut rydym yn gwella cyflwr tai er mwyn i ni allu gosod y mesurau carbon isel fydd yn eu tro yn arwain at leihau tlodi tanwydd. Rydym yn y broses o sefydlu siop un stop yn cynnig man galw hwylus i bobl geisio cymorth ac atebion i'w problemau tlodi tanwydd.

Rydym yn sicrhau bod trefniadau mewn lle i uchafu'r rhaglenni hyn i'n helpu i gyflawni'r Cynllun Gweithredu Tai, ynghyd â sicrhau bod y darpariaethau hyn wedi cysylltu gyda'r rhaglenni trechu tlodi ehangach.

Yn 2020/21, bu cwmp yn y nifer o geisiadau ECO, yn rhannol o ganlyniad i Covid-19 a'r ffaith fod cwmnïau yn methu ymweld â chartrefi Gwynedd mor rhwydd.

Materion Eiddo

Pwrpas y Gwasanaethau Eiddo yw sicrhau fod gennym eiddo sy'n addas i ddarparu gwasanaethau'r Cyngor a rheoli'n asedau eiddo yn effeithiol ac effeithlon.

Mae'r Cyngor yn berchen ar 965 o adeiladau wedi eu lleoli ar 477 o safleoedd ledled y Sir. Mae'r rhain yn bennaf yn adeiladau a ddefnyddir i ddarparu gwasanaethau i drigolion Gwynedd ond rydym hefyd yn berchen ac yn defnyddio eiddo anweithredol i hyrwyddo amcanion y Cyngor e.e. datblygu'r economi, darparu gofal cymdeithasol ayb. Mae nifer o'r eiddo anweithredol yma'n cael eu prydlesu i fusnesau lleol a sefydliadau eraill, sydd yn creu incwm refeniw blynyddol oddeutu £1.1m i'r Cyngor.

Cynnal a Chadw

Mae'r uned Cynnal a Chadw adeiladau yn darparu desg gymorth 24/7 er mwyn delio gyda oddeutu 10,000 o alwadau y flwyddyn am waith trwsio adeiladau. Mae nifer o'r rhain yn alwadau am waith lle bo angen ymateb brys er mwyn osgoi cau adeilad.

Er mwyn cyflawni'r gwaith hwn rydym yn gweithio mewn partneriaeth gyda nifer o gontractwyr lleol ond hefyd rydym wedi datblygu tîm mewnol o grefftwyr sy'n gallu delio gyda gwaith adeiladu, gwaith coed, gwaith trydanol a gwaith plymiwr.

Diogelwch Eiddo

Rydym yn sicrhau fod ein hadeiladau yn ddiogel i'w defnyddio i ddarparu gwasanaethau i drigolion Gwynedd drwy sicrhau eu bod yn cydymffurfio â'r lluo o gyfrifoldebau statudol a sicrhau fod gennym raglen cynnal a chadw effeithiol. Rydym yn rheoli risgiau asbestos, Clefyd y Lleng Filwyr, Radon a risgiau tân ac yn sicrhau fod systemau trydanol, nwy, olew, dŵr ayb yn ddiogel ar gyfer y miloedd o drigolion y Sir sy'n treulio amser yn ein hadeiladau bob dydd.

Datblygu Eiddo

Pwrpas yr Uned yw datblygu adeiladau newydd neu addasu ac adnewyddu adeiladau presennol i wella'r gwasanaeth a roddir i drigolion Gwynedd.

Dyluniad cysyniadol o'r ysgol newydd yng Nghricieth fydd yn agor ym Medi 2023

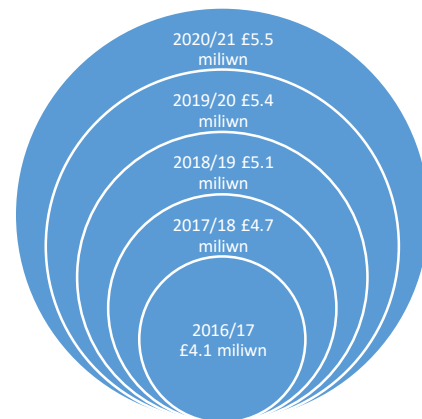
Drwy gydweithio'n agos gyda'r Tim Moderneiddio Addysg bu i'r Uned Datblygu Eiddo gwblhau rhaglen £60m o adeiladau ysgol newydd dros yr 8 mlynedd ddiwethaf a bellach mae rhaglen newydd £47m wrthi'n cael ei datblygu ar gyfer y pedair mlynedd nesaf.

Mae'r tim hefyd wrthi'n cyflawni rhaglen o unedau blynyddoedd cynnar a chanolfannau iaith y Sir i gyfarch yn angen mewn nifer o gymunedau unigol ledled Gwynedd. Yn ogystal, mae'r tîm wedi dechrau cyflawni rhaglen o ddatblygiadau'r Cynllun Gweithredu Tai, sy'n ymateb i angenion tai pobl Gwynedd.

Rheoli Stadau

Ein pwrpas yw sicrhau fod y Cyngor yn derbyn y gwerth gorau wrth reoli ei bortffolio asedau eiddo a sicrhau mai dim ond yr asedau hynny sydd wirioneddol eu hangen arnom sydd yn cael eu cadw. Dros y degawd diwethaf rydym wedi gallu lleihau maint stad eiddo'r Cyngor dros 25% gan sicrhau fod ein gwariant ar gynnal a darparu adeiladau cyn lleied â phosib er mwyn rhyddhau adnoddau ariannol ar gyfer darpariaeth gwasanaethau rheng flaen. Bydd hyn yn parhau pan fydd cyfleon yn codi, ond erbyn hyn rydym hefyd yn caffael eiddo ac ystyried unrhyw asedau nad oes bellach eu hangen ar gyfer darparu gwasanaeth i wireddu'r Cynllun Gweithredu Tai.

Incwm cronus o werthu eiddo

Y tîm Stadau sydd hefyd yn gyfrifol am reoli holl brydlesi'r Cyngor gan gynnwys y Stad Manddaliadau a'r portffolio Eiddo Diwydiannol gan gynnwys Canolfannau Menter Intec ac Mentec gan greu incwm rhent blynyddol o dros £1.1m.

Rheoli Swyddfeydd

Mae'r Tîm Swyddfeydd yn darparu gofod swyddfa ar gyfer oddeutu 1,500 o staff mewn 7 adeilad sylweddol, gan gynnwys yr holl wasanaethau perthnasol y mae hynny yn ei olygu fel gofalu, glanhau a threfniadau diogelwch ar gyfer yr adeiladau a'u defnyddwyr. Rydym hefyd yn gosod gofod swyddfa i denantiaid allanol.

Gwasanaeth Glanhau

Rydym hefyd yn darparu **gwasanaeth glanhau** ar gyfer nifer sylweddol o adeiladau amrywiol a ddefnyddir i ddarparu gwasanaethau rheng flaen y Cyngor. Rydym hefyd yn ddarparwr i sefydliadau allanol.

Uned Cadwraeth Ynni

Yn dilyn mabwysiadu ein Cynllun Rheoli Carbon, mae'r Tîm Ynni yn gweithredu nifer o brosiectau i **leihau allyriadau carbon**. Ers mabwysiadu'r Cynllun Rheoli Carbon yn 2010, hyd at 2020 rydym wedi llwyddo i leihau'r allyriadau carbon o'n gweithgareddau 58.3%. Yn unol â newidiadau Llywodraeth Cymru, bydd y Cyngor yn adrodd gan ddefnyddio methodoleg newydd o hyn ymlaen, a byddwn hyn yn cael ei adlewyrchu yn y ffigyrau y flwyddyn nesaf. Mae gwaith y tîm i leihau ein defnydd wedi creu arbedion refeniw blynyddol o dros £1.1m i'r Cyngor. Rydym wedi cychwyn y gwaith o adnabod sut allwn ni gyfrannu ymhellach tuag at ddyhead y Cyngor i wynebu'r argyfwng hinsawdd.

Mae'r Uned Cadwraeth Ynni wedi llwyddo i sefydlu fframwaith prynu ynni, sy'n ein galluogi i sicrhau pris rhatach am ein trydan a nwy. Drwy wneud hyn rydym yn arbed oddeutu £916,000 dros bedair blynedd.

Yn ogystal, mae'r fframwaith yn creu incwm i'r Cyngor fel mae cyngorau a chyfundrefnau eraill yn ei defnyddio.

Mae rhaglen i godi ymwybyddiaeth ymysg plant ysgol wedi bod yn rhan bwysig o'r gwaith hwn gan ddefnyddio cymeriadau megis Sbarci a Fflic. www.sbarciafflic.org

Rheoli Pla a Wardeiniaid Cŵn

Rydym yn cynnig gwasanaeth rheoli a difa pob math o bla drwy gontractau a thrwy ymateb i alwadau dyddiol gan y cyhoedd am gymorth i reoli pla yn eu cartrefi neu fusnesau.

Rydym hefyd yn cyflawni'r gwasanaeth statudol i ofalu am gŵn strae.

Teleofal

Rydym yn darparu gwasanaeth gosod a chynnal a chadw offer Teleofal i drigolion Gwynedd. Mae hwn yn wasanaeth poblogaidd tu hwnt gan unigolion bregus a'u teuluoedd gyda'r defnydd o Dechnoleg Gynorthwyol yn galluogi i bobl barhau i fyw yn annibynnol yn eu cartref.

Mae gwaith yr adran hon yn cyfrannu tuag at rai o Amcanion Llesiant Gwynedd, gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau

Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg

Cael byw gydag urddas ac yn annibynnol gyhyd ag sy'n bosib

Cael manteisio ar harddwch amgylchedd naturiol y sir.

Mae Adran Ymgynghoriaeth Gwynedd (YGC) yn gweithredu fel adran fasnachol sy'n dod ag incwm i'r Cyngor, tra hefyd yn ymgymryd â swyddogaethau statudol ym maes dŵr a rheoli llifogydd. Drwy gyfuno'r masnachol a'r statudol mae YGC yn gallu cynnal swyddi safon uchel wrth gadw arbenigedd o fewn y Sir. Mae'r Adran yn arbenigo mewn meysydd peirianyddol, adeiladu a newid hinsawdd mewn perthynas â llifogydd ac erydiad arfordirol.

Dŵr a Llifogydd

O ganlyniad i Newid Hinsawdd, mae bygythiadau erydiad arfordirol a llifogydd yn gwaethgu. Ein bwriad yw, lle yn bosib, i reoli a lleihau effeithiau'r bygythiadau hyn ar bobl Gwynedd. Mae'r gwaith yma yn rhan bwysig o gynllun Newid Hinsawdd y Cyngor.

Blaengynllunio ac Adnabod Risg

Yn unol ag amcanion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015), mae'n hanfodol ein bod yn blaengynllunio i gadw'n cymunedau yn ddiogel, yn iach ac yn hyfyw i'r dyfodol. Mae newid hinsawdd yn creu heriau penodol, ac mae'r maes llifogydd wedi'i gydnabod fel maes blaenoriaeth yn rhyngwladol.

Er mwyn blaengynllunio am yr heriau hyn, rydym yn mynd ati i greu darlun o berygl llifogydd ar draws Gwynedd drwy ddadansoddi'r data sy'n cael ei gasglu gennym; yn ogystal â data allanol swyddogol arall megis rhagolygon hinsawdd a lefelau'r môr. Hyn oll sydd, wedyn, yn sail i'n Strategaeth Leol Rheoli Perygl Llifogydd.

Mae'r gwasanaeth hefyd yn annog cydweithrediad rhwng y Cyngor cyfan a rhanddeiliaid amrywiol (megis Cyfoeth Naturiol Cymru, Dŵr Cymru, a'n cymunedau) i sicrhau ein bod yn cymryd pob cyfle posib i gydweithio ac addasu i amddiffyn rhag llifogydd. Mae ceisiadau grant llwyddiannus yn sicrhau buddsoddiad yn isadeiledd Gwynedd sy'n cynyddu gwytnwch ein cymunedau yn wyneb risgiau llifogydd. Rydym wedi adnabod bod angen cefnogaeth barhaus ymhob cymuned er mwyn sicrhau gwytnwch cynaliadwy i liniaru'r risgiau yma i'r dyfodol.

Isod, fe welwch grynodeb o'r gwaith casglu data sy'n bwydo i mewn i'r gwaith hwn.

Archwiliadau i Achosion o Llifogydd

Mae ymchwilio i ddigwyddiadau o lifogydd yn ddyletswydd arnom o dan y Ddeddf Rheoli Llifogydd a Dŵr. Ers i'r Ddeddf ddod yn weithredol yn 2010 mae YGC wedi ymchwilio i 49 digwyddiad o lifogydd mewnol bob blwyddyn, ar gyfartaledd. Rydym hefyd yn casglu gwybodaeth wrth ddarganfod diffygion, neu dderbyn unrhyw bryderon gan drigolion Gwynedd sy'n gysylltiedig â llifogydd. Ein nod yw ymateb i'r rhain yn yr amser byrraf posib.

Cynnal a Chadw Asedau Atal Llifogydd

Rydym yn gyfrifol am gynnal 226 o asedau arfordirol sy'n ymestyn ar hyd 21km o amddiffynfeydd arfordirol, a 55 o asedau sy'n rheoli'r risg o lifogydd o gyrsgiau dŵr cyffredin. Mae arolygu a chynnal yr asedau hyn yn hanfodol wrth warchod cymunedau Gwynedd. Rydym yn rhoi sgôr o 1 i 5 (gydag 1 yn golygu 'fel newydd') i

bob ased, ac yn gosod targed cyflwr i bob un. Ein nod yw i bob ased yng Ngwynedd gyrraedd ei darged cyflwr i sicrhau eu bod yn lliniaru risgiau llifogydd i bobl Gwynedd. Rydym hefyd yn cynnal ac yn gweithredu rhaglen fonitro arfordirol sy'n asesu newidiadau i'r arfordir. Bydd hyn, oherwydd effaith newid hinsawdd, yn effeithio ar ein cymunedau arfordirol fwyfwy yn y blynyddoedd i ddod.

Ein Rôl yn y Drefn Gynllunio

Cyngor Gwynedd yw'r Awdurdod Llifogydd Arweiniol Lleol, ac felly mae gan YGC rôl i atal datblygiadau a gweithgareddau a allai gyfrannu at berygl llifogydd. Mae'r rhain yn bennaf yn cynnwys:

- Rhoi cyngor ar geisiadau cynllunio o ran risg llifogydd dŵr wyneb a gofynion y canllawiau newydd ar gynllunio ar gyfer llifogydd ac erydu arfordirol sy'n weithredol o 1 Rhagfyr 2021.
- Cynghori ar waith mewn cyrsiau dŵr a chaniatáu ceisiadau perthnasol - ar gyfartaledd yn flynyddol, rydym yn derbyn 50 cais sy'n cael effaith ar neu yn rhwystro'r llif mewn cwrs dŵr cyffredin. Rydym yn sicrhau bod y gwaith adeiladu'n cael ei wneud mewn modd sydd â'r effaith lleiaf posib i berygl llifogydd a'r amgylchedd. Mae gofyniad statudol arnom i ymateb mewn 28 diwrnod, ond y nod ym mhob achos yw cymeradwyo ceisiadau cyn gynted ag y bo modd.

Cymeradwyo Systemau Draenio Cynaliadwy

Ers Ionawr 2019 mae angen i fathau penodol o ddatblygiadau dderbyn caniatâd Systemau Traenio Cynaliadwy (SuDS). Cyn cychwyn adeiladu, mae angen i ddatblygwyr ystyried sut y byddent yn rheoli dŵr ar y safle, er mwyn sicrhau ansawdd y dŵr a lleihau'r risg o lifogydd i'r dyfodol.

Rydym yn gorff cymeradwyo SuDS ac yn cynnig cymorth cyn cais i helpu datblygwyr i gwrdd â'r gofynion.

Mae nifer o geisiadau wedi cynyddu yn ddiweddar o 12 yn 2019/20 i 48 yn 2020/21

Yn 2022/23, byddwn yn:

- **Parhau i flaenoriaethu gwaith atal llifogydd yn y sir, a datblygu cynlluniau er mwyn lliniaru risgiau llifogydd i drigolion Gwynedd.**
- **Sicrhau dylanwad ar y broses adnewyddu'r Cynllun Traethlin 2, a fydd yn rhoi'r weledigaeth hir dymor mewn lle o ran arfordir Gwynedd.**
- **Newid ein system er mwyn cwrdd â'r gofynion y canllawiau newydd ar gynllunio ar gyfer llifogydd ac erydu arfordirol.**

Gwasanaethau Masnachol Ymgynghorol

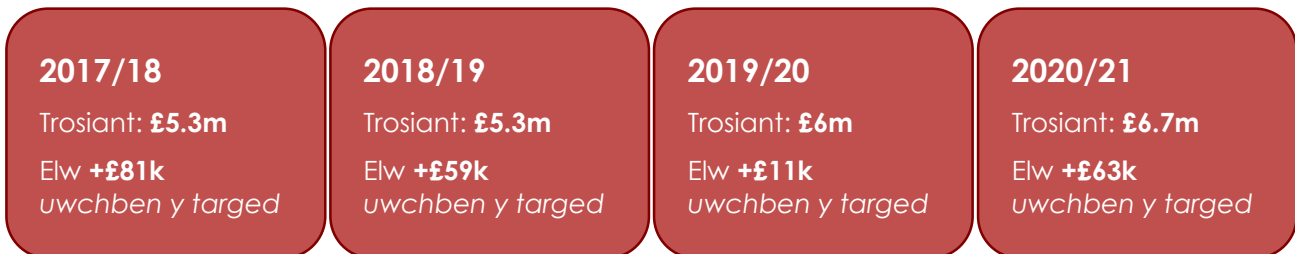

Mae YGC yn dylunio a rheoli prosiectau sy'n ymwneud â ffyrdd, strwythurau, adeiladau ac ati yng Ngwynedd a thrwy Gymru. Rydym yn creu a chynnal swyddi o ansawdd na fyddent yn y Sir fel arall, a thrwy ddenu ffioedd am ein gwaith rydym yn cyfrannu tuag at gostau cynnal Cyngor Gwynedd.

Rydym yn darparu gwasanaethau ymgynghorol amrywiol yn y meysydd isod:

- adeiladu ac isadeiledd,
- dŵr ac amgylchedd,
- technegol, a
- busnes a rheoli prosiectau.

Perfformiad Cyllidol

Fel rhan o'r gwasanaethau yma, gallwn wneud gwaith pensaernïol, syrfeio, dylunio, archwilio ac asesu, modelu hydroleg, geodechnegol a llawer mwy.

Mae'r gwaith yma hefyd yn chwarae rôl hanfodol yn ein gallu i wireddu ein gofynion statudol mewn perthynas â llifogydd ac erydiad arfordirol. Mae ein gallu i ddenu ffioedd am ein gwaith ymgynghorol yn ein galluogi i adeiladu arbenigedd technegol o fewn y Cyngor, a dal ein gafael ar yr arbenigedd a chyflogi pobl leol.

Yn ei dro, mae'r arbenigedd yn ein gallu i ddenu grantiau'n llwyddiannus drwy ddatblygu cynlluniau gwaith rheoli risg llifogydd sy'n arloesol ac yn gynaliadwy. Mae'r gwasanaethau ymgynghorol felly yn allweddol i'n caniatáu ni i warchod pobl Gwynedd yn wyneb effeithiau newid hinsawdd.

Yn 2022/23 byddwn yn canolbwyntio ar ychwanegu i'n rhestr o gleientiaid er mwyn cynyddu'r buddsoddiad rydym yn ei ddenu tra hefyd yn ymestyn yr amrediad o wasanaethau proffesiynol y gallwn ei gynnig.

Mae gwaith dydd i ddydd yr adran hon yn cyfrannu tuag at Amcanion Llesiant Gwynedd canlynol gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

- **Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel,**
- **Cael byw mewn cartrefi o ansawdd o fewn eu cymunedau**
- **Cael manteisio ar harddwch amgylcheddol naturiol y sir.**

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol

Mae'r adran yn atgyfnerthu gallu'r Cyngor i ddarparu'r gorau i drigolion Gwynedd trwy gyfuniad o wasanaethau cefnogol, arbenigol a rheng-flaen. Mae hyn yn rhoi cyfle i weddill y Cyngor ganolbwyntio ar y gwasanaethau eraill a ddarperir yn uniongyrchol i'r cyhoedd.

Yn ogystal â'r gwaith ddydd i ddydd a amlinellir isod, mae'r adran hon yn arwain ar y prosiectau blaenoriaeth gwella canlynol:

- Cadw'r Budd yn Lleol – (Blaenoriaeth Gwella 1)
- Merched mewn Arweinyddiaeth – (Blaenoriaeth Gwella 3)
- Gweithredu'r Cynllun Cydraddoldeb (Sicrhau Tegwch i Bawb) – (Blaenoriaeth Gwella 3)
- Enwau Llefydd Cynhenid Gymreig – (Blaenoriaeth Gwella 5)
- Hybu defnydd o'r Gymraeg o fewn gwasanaethau'r Cyngor – (Blaenoriaeth Gwella 5)
- Y Gymraeg a'r Gwasanaethau Cyhoeddus – (Blaenoriaeth Gwella 5)
- Sicrhau fod rheolwyr yn arddel eu rôl lechyd a Diogelwch yn effeithiol – (Blaenoriaeth Gwella 7)
- Cynllunio'r Gweithlu – (Blaenoriaeth Gwella 7)
- Gweithredu rhaglen waith Cynllun Ffordd Gwynedd (Arfogi unedau i roi 'Ffordd Gwynedd' ar waith) – (Blaenoriaeth Gwella 7)

Cyswllt Cwsmer

Mae Galw Gwynedd, o'i ganolfan ym Mhenrhyndeudraeth, yn ymateb i alwadau ffôn, negeseuon e-byst a cheisiadau am wasanaeth ar-lein ar ran gwasanaethau'r Cyngor. Mae Siop Gwynedd yn Nolgellau, Pwllheli a Chaernarfon yn gweithredu fel siop-un-stop a derbynfa i'r un pwrpas, yn ogystal â gweithredu fel pwynt cyswllt cyntaf ar gyfer y Gwasanaethau Trethi a Budd-dal.

Ateb galwadau
ffôn, ar
gyfartaledd o
fewn 47 eiliad

Derbynnir tua 190,000 galwad ffôn yn Galw Gwynedd bob blwyddyn, a daw o leiaf 20,000 o ymwelwyr i Siopau Gwynedd yn flynyddol.

I'r dyfodol byddwn yn:

- adolygu a chyflwyno trefniadau newydd i'r gwasanaeth switsfwrdd er mwyn gwella gwasanaeth i gwsmeriaid

- ail-strwythuro er mwyn sicrhau y gellir darparu yr ystod llawn o wasanaethau ymhob un o'n Canolfannau Cyswllt Cwsmer
- datblygu'r defnydd presennol o "web-chat" ac ymestyn y gefnogaeth i ddefnyddwyr ein gwasanaethau ar-lein.

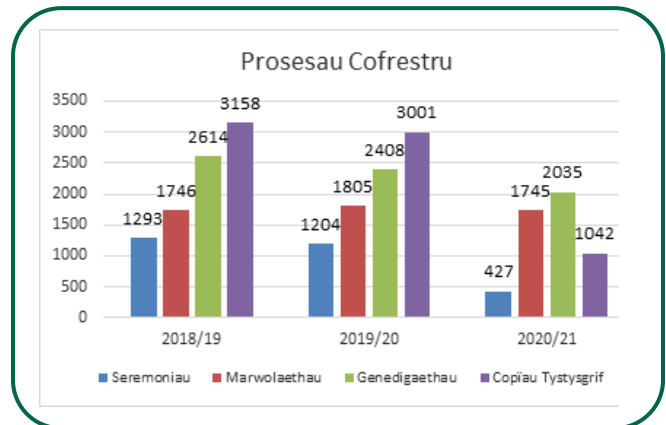
Cofrestru

Mae'r Cyngor yn darparu gwasanaeth cofrestru o bedwar lleoliad ar draws y sir.

Cofrestrwyd dros 4,200 o briodasau, partneriaethau sifil, genedigaethau a marwolaethau yn ystod y flwyddyn ddiwethaf a derbyniwyd dros 1,000 o geisiadau am dystysgrifau. I'r dyfodol byddwn yn:

- datblygu hunan wasanaeth ar gyfer ceisiadau am dystysgrifau
- cryfhau ein trefniadau parhad gwasanaeth.

Cyfathrebu ac Ymgysylltu

Mae'r Gwasanaeth Cyfathrebu ac Ymgysylltu yn hwyluso deialog ddwyffordd gyda phobl Gwynedd, staff a chynghorwyr.

Mae'r cyfathrebu yma yn cynnwys cynnal perthynas ragweithiol gyda'r cyfryngau, cynnal gwefan a chyfrifon gwefannau cymdeithasol y Cyngor, cyhoeddi Newyddion Gwynedd, cydgorio cyfleoedd i bobl Gwynedd leisio barn ar waith y Cyngor a chynnal trefniadau cyfathrebu mewnol y Cyngor.

I'r dyfodol byddwn yn:

- gwella'r drefn o adnabod a blaenoriaethu'r prif negeseuon a'r prif faterion er mwyn sicrhau bod pobl Gwynedd yn derbyn yr wybodaeth maent ei angen
- ymgymryd â gwaith datblygu i sicrhau bod gwefan y Cyngor yn parhau i gwrdd ag anghenion pobl Gwynedd
- cryfhau ac ymestyn ein trefniadau cyfathrebu mewnol.

Cefnogi Busnes y Cyngor

Mae'r gwasanaeth hwn yn cydlynu trefniadau ar gyfer cyhoeddi Cynllun y Cyngor, Cynllun Cydraddoldeb ac adroddiadau perfformiad y Cyngor yn ogystal â cynghori ar drefniadau prosiect a rheoli prosiectau, adolygiadau gwasanaeth ac ymchwiliadau craffu. Byddwn yn helpu gwasanaethau'r Cyngor i roi ystyriaeth deg i gydraddoldeb a hawliau pob unigolyn, ystyried gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac yn cynorthwyo swyddogion a chynghorwyr i herio cynlluniau ac arferion gwaith.

Elfen arall o waith y gwasanaeth yw cefnogi gwaith y *Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus* lle mae cynghorau Gwynedd ac Ynys Môn yn ogystal â'r *Bwrdd Iechyd*, *Cyfoeth Naturiol Cymru* a'r *Gwasanaeth Tân* ac *Achub* yn cydweithio er mwyn gwella lles trigolion mewn sawl maes.

I'r dyfodol byddwn yn:

- gweithredu ar y rhaglen waith o fewn Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2020-24 er mwyn sicrhau fod cydraddoldeb wedi'i wreiddio yn holl waith y Cyngor
- cydlynu'r gwaith o lunio Cynllun Llesiant Gwynedd a Môn ar gyfer 2023-28
- cydlynu'r gwaith o lunio Cynllun y Cyngor ar gyfer 2023-28.

Ymchwil a Gwybodaeth

Er mwyn i bob gwasanaeth yn y Cyngor fod yn gweithio'n llwyddiannus yn unol ag egwyddorion Ffordd Gwynedd maent angen deall beth ydi anghenion eu cwsmeriaid, yn gallu mesur os ydyn nhw'n cyflawni yr hyn sy'n bwysig i'w cwsmeriaid, ac yn gwneud penderfyniadau ar sail tystiolaeth o'r effaith ar bobl Gwynedd. I wneud hyn i gyd mae gwybodaeth – ei gasglu, ei gadw, a'i ddadansoddi – yn hollbwysig. Mae'r gwasanaeth yma i gefnogi gwasanaethau'r Cyngor i wneud hyn.

Gan bod cymaint o wybodaeth yn cael ei ddal ar gyfer darparu gwasanaethau'r Cyngor, yn cynnwys gwybodaeth am bobl, mae angen gwneud yn siŵr fod y trefniadau ar gyfer creu, cadw, rhannu a defnyddio'r wybodaeth yma yn gweithio'n iawn ac yn cydymffurfio â deddfwriaeth.

I'r dyfodol byddwn yn:

- cydweithio gyda'r Gwasanaeth Cefnogi Busnes i wella'r dystiolaeth sydd ar gael i wasanaethau'r Cyngor ynglŷn â natur ac anghenion ardaloedd lleol yng Ngwynedd
- datblygu'r wybodaeth a dadansoddiadau mae rheolwyr y Cyngor yn ei gael ynglŷn â'u gweithlu a gwneud yr wybodaeth yma yn haws i gael mynediad ato

- gwneud y mwyaf o botensial system rheoli dogfennau a chofnodion newydd y Cyngor (iGwynedd), gan helpu gwasanaethau i ddatblygu pethau sy'n hwyluso ffyrdd o weithio a dileu camau diangen
- sicrhau bod trefniadau ac arferion gwaith cadw a rhannu gwybodaeth yn sicrhau bod y defnydd o ddata yn ddiogel ac yn cydymffurfio â deddfwriaeth ar bob adeg.

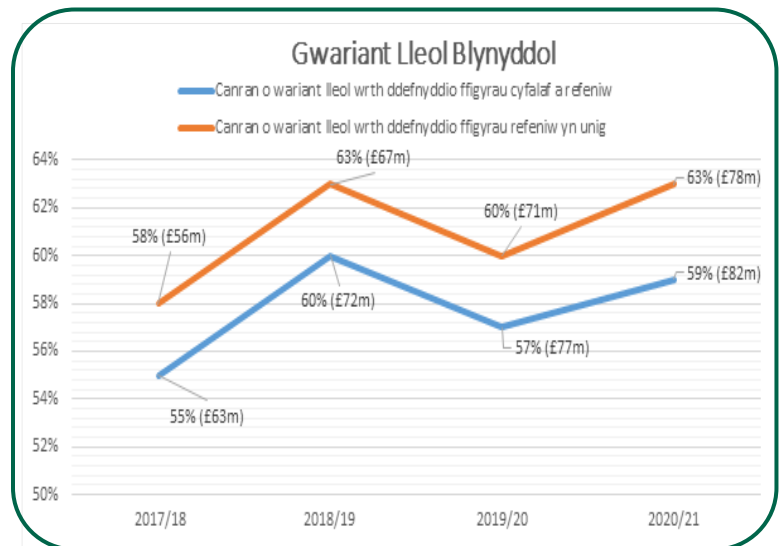
Caffael

Mae'r Cyngor yn gwario dros £118m y flwyddyn ar gaffael, neu brynu, gwahanol nwyddau a gwasanaethau o gyllidebau refeniw. Yn 2019/20, roedd pryniant o nwyddau a gwasanaethau lleol gyfwerth â £71m i'r economi leol.

I'r dyfodol byddwn yn:

- cryfhau a datblygu'r arbenigedd caffael o fewn y Cyngor ac adolygu'r hyn yr ydym yn ei brynu ar hyn o bryd
- mabwysiadu'r arfer orau yn y maes a chyflwyno cynlluniau pellach i gefnogi'r farchnad
- datblygu'n systemau pwrcasu electroneg er mwyn ymateb i ofynion newydd.

Democratiaeth ac Iaith

Mae'r Gwasanaeth Democratiaeth ac iaith yn gyfrifol am dri maes penodol, sef democratiaeth, cyfieithu ac iaith. Rydym yn gyfrifol am gynnal y drefn bwyllgorau a chynnig cefnogaeth amrywiol i 69 cynghorydd bellach. Bu lleihad yn y niferoedd o gynghorwyr yn sgil newidiadau gan y Comisiwn

Ffiniau.

Iaith weithredol y Cyngor yw'r Gymraeg, ond mae holl wasanaethau'r Cyngor ar gael i'r cyhoedd yn y Gymraeg a'r Saesneg. Felly rydym yn hybu ac yn galluogi'r defnydd o'r Gymraeg trwy'n holl wasanaethau. Cefnogir hyn trwy ddarparu gwasanaeth cyfieithu ar bapur ac ar lafar i staff, cynghorwyr a thrigolion y sir.

Mae'r Cyngor eisiau gweld sefyllfa lle mae Gwynedd yn parhau i fod yn gadarnle i'r iaith a'i bod yn iaith bob dydd sydd yn cael ei chlywed a'i siarad yn naturiol gan blant, pobl ifanc ac oedolion ar draws y sir.

I'r dyfodol byddwn yn:

- cynnal cyfarfodydd prif bwyllgorau'r Cyngor yn unol â'r fframwaith pwyllgorau sydd wedi ei fabwysiadu, gan we ddarlledu yn unol â'r gofynion statudol a pharhau i ddatblygu ein trefniadau yn fwy effeithiol/effeithlon
- cefnogi cynghorwyr newydd a chefnogi cynghorwyr mewn rolau newydd yn dilyn etholiadau Llywodraeth Leol Mai 2022
- parhau i hybu a hyrwyddo'r Gymraeg er mwyn sicrhau bod pawb yn gallu byw eu bywydau drwy'r Gymraeg
- cychwyn y gwaith o werthuso ac adolygu ein Cynllun Hybu'r Gymraeg.

Gwasanaeth Cefnogol

Mae'r Gwasanaeth Cefnogol yn darparu cymorth gweinyddol megis trefnu penodiadau, archebu nwyddau, argraffu, talu biliau a dosbarthu post i staff y Cyngor.

Yn 2021/22, mae'r gwasanaeth wedi canolbwyntio ar symleiddio trefniadau gweinyddol, lleihau gwaith papur diangen a galluogi staff a rheolwyr i gael mynediad at wasanaeth a gwybodaeth yn uniongyrchol ac yn amserol.

I'r dyfodol byddwn yn:

- mewnosod trefniadau recriwtio a phenodi er mwyn lleihau gweinyddiaeth fewnol a hefyd hwyluso'r dasg i unigolion wrth ymgeisio am swydd efo'r Cyngor
- newid y drefn o gyfathrebu a gweinyddu trwy bapur i fod yn gweithio'n electroneg
- gwaith ymchwil i'w wneud ar edrych ar systemau adnoddau dynol sydd ar gael yn y farchnad agored.

Cynlluniau Argyfwng

Mae gan y Cyngor rôl i baratoi cynlluniau ar gyfer ymdrin ag argyfwng ac i gydweithio efo'r gwasanaethau brys, asiantaethau a gwirfoddolwyr er mwyn gofalu am les y cyhoedd. Mae argyfwng Covid-19 wedi amlygu'r rôl allweddol honno fwy nag erioed o'r blaen.

Mae darparu cyfleusterau bwyd a gorffwys, llety dros-dro a diogelwch ffyrdd yn enghreifftiau amlwg o'r cyfrifoldebau penodol sydd gan y Cyngor wrth ymateb i amrywiol argyfyngau.

Mae'r Grŵp Gweithredol Cynlluniau Argyfwng, sy'n cynnwys cynrychiolaeth o bob Adran, yn cyd-gordio trefniadau i baratoi ar gyfer argyfyngau tra bo Grŵp Strategol, dan arweiniad y Cyfarwyddwr Corfforaethol, yn cadw trosolwg ac yn herio'r trefniadau hynny yn ôl yr angen. Cefnogir hyn oll gan y Gwasanaeth Cynlluniau Argyfwng Rhanbarthol sydd wedi'i gytundebu i ddarparu'r arweiniad arbenigol yn y maes hwn.

I'r dyfodol byddwn yn:

- adolygu a chryfhau ein trefniadau parhad gwasanaeth gan gynnal ymarferion lleol i sicrhau ein bod yn gallu ymateb yn effeithiol i'r amrywiol argyfyngau a wynebir.

Gwasanaeth Ymgynghorol Adnoddau Dynol

Mae'r tîm o ymgynghorwyr a swyddogion adnoddau dynol yn gyfrifol am gynghori rheolwyr a phenaethiaid ysgolion ar ystod eang o faterion cyflogi staff. Mae hynny'n cynnwys dehongli yr amodau gwaith, materion cyflog cyfartal, ailstrwythuro neu dorri ar wasanaethau, ymdrin â disgyblaethau a chwynion, rheoli absenoldebau a chynllunio'r gweithlu. Mae'r gwasanaeth hefyd yn arwain ar raglen sy'n canolbwyntio ar adolygu a datblygu amodau gwaith y Cyngor ac yn chwarae rôl ganolog mewn cynnal perthynas waith adeiladol efo'r undebau llafur.

I'r dyfodol byddwn yn:

- datblygu a gweithredu model busnes y gwasanaeth, fel bo'r pwyslais cynyddol ar roi cyngor a chefnogi rheolwyr i gymryd perchnogaeth o faterion cyflogaeth dydd i ddydd
- gweithredu rhaglen o adolygu a datblygu'r amodau gwaith lleol fel eu bod nhw'n adlewyrchu a chefnogi'r ffordd y mae'r Cyngor am i'w staff weithio.

Gwasanaeth Ymgynghorol Iechyd, Diogelwch a Llesiant

Mae'r gwasanaeth yn cyflawni rôl statudol o roi cyngor cymwys i'r cyflogwr ar faterion iechyd, diogelwch a llesiant. Mae hyn yn cynnwys cynghori ar safonau cyfreithiol ym maes diogelwch, ymchwilio i ddamweiniau a digwyddiadau eraill, monitro, archwilio a chynnal rhaglen hyfforddi.

Yn ychwanegol, rydym yn cefnogi staff trwy gyfnodau o absenoldebau, yn rhoi cyngor i reolwyr ar iechyd eu staff ac asesu addasrwydd i weithio yn dilyn anaf neu salwch, yn sgrinio iechyd gweithwyr, yn cynnal gwyliaidwriaeth iechyd ar staff yn ogystal â chynllunio a gweithredu rhaglen hybu iechyd a llesiant.

I'r dyfodol byddwn yn:

- prif ffrydio iechyd a llesiant meddyliol o fewn y gweithlu, gan godi ymwybyddiaeth ac arfogi staff ar draws y Cyngor ac hyrwyddo diwylliant o rannu profiadau a chefnogi unigolion
- datblygu a gweithredu model busnes newydd ar gyfer y gwasanaeth er mwyn annog perchnogaeth yn y gwasanaethau o faterion iechyd a diogelwch dydd i ddydd o fewn y Cyngor gan flaenoriaethu adnodd ar gyfer y risgiau uchaf.

Dysgu a Datblygu'r Sefydliad

Mae'r gwasanaeth yn cynnig cefnogaeth dysgu a datblygu arloesol a pherthnasol, drwy ymgynghori ac ymateb i anghenion unigolion a thimau, helpu i ddatblygu diwylliant ac awyrgylch waith a buddiannau fel bod pawb yn rhoi o'u gorau, helpu gwasanaethau i adnabod cyfleoedd i wella a datblygu talent i lenwi bylchau'r dyfodol.

Darperir rhaglenni *Dysgu a Datblygu* i staff (ar bob lefel) ac Aelodau Etholedig, sy'n cynnwys datblygu'r arweinyddiaeth. Mae'r gwasanaeth yn gweithio gyda thimau a swyddogion i sicrhau perthnasedd ac ansawdd yr arlwy, i 'lenwi bylchau' yn y ddarpariaeth a theilwra teitlau i gyfarfod eu hanghenion. Mae'r gwasanaeth yn hybu a chefnogi unigolion i gymryd perchnogaeth dros eu dysgu eu hunain, a chynigir amrediad o ddulliau dysgu sy'n cynnwys y 'traddodiadol' yn ogystal â dulliau arloesol megis *cymhelliant a mentora* a dysgu trwy brofiad.

Mae pwyslais arbennig ar ddatblygu dulliau dysgu o bell ('rithiol'), ac mae'r rhaglen ddysgu yn adlewyrchu hyn, gyda mwy gyfleon dysgu yn cael eu hychwanegu'n rheolaidd.

Amcan y gwaith *Datblygu'r Sefydliad* yw meithrin ymddygiadau a diwylliant sy'n creu a chynnal awyrgylch waith lle mae staff ar eu gorau i wasanaethu pobl Gwynedd. Mae rhoi llais i staff, gyda chyfle i gyfrannu barn a syniadau yn rhan allweddol o hyn tra bo ffocws hefyd ar ddatblygu gweithlu'r dyfodol trwy gynlluniau *Adnabod a Datblygu Talent*. Cynigir amrediad cynyddol o fuddiannau sydd yn cyfrannu at lesiant a bodlonrwydd staff.

Elfen bwysig arall yw *Gwella Gwasanaeth* drwy ymateb yn gadarnhaol i gwynion, gan hwyluso trefniadau i wasanaethau gymryd perchnogaeth drostynt, a dysgu ohonynt. Hefyd i ddatblygu llwyddiannau.

I'r dyfodol byddwn yn:

- datblygu ac ymestyn y ddarpariaeth dysgu o bell
- cyfrannu at gynllun i sicrhau bod holl staff y Cyngor yn meddu ar sgiliau technoleg gwybodaeth briodol er mwyn defnyddio systemau hunan-wasanaeth a manteisio ar y ddarpariaeth dysgu
- ymestyn y gwaith (ymgyngorol ac ymarferol) i gefnogi adrannau i ddatblygu timau a sgiliau arwain
- datblygu a chydgordio amrediad o becynnau cefnogol i helpu staff a rheolwyr ymdopi.

Mae'r gwaith dydd i ddydd yr adran hon yn cyfrannu tuag at Amcanion Llesiant Gwynedd canlynol gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

- Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel
- Ennill cyflog digonol i ni fedru cynnal ein hunain a'n teuluoedd
- Cael byw mewn cymdeithas naturiol Gymraeg

Adran Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth)

Bwriad yr Adran Cyllid yw cyfrannu at gyflawni'r nod o geisio'r gorau i bobl Gwynedd mewn cyfnod anodd drwy:

- sicrhau'r gefnogaeth briodol i weithrediad busnes y Cyngor a'i wasanaethau wrth reoli, gwarchod a datblygu ei sefyllfa ariannol, er mwyn sefydlu cymuned gynaliadwy mewn modd agored, ymatebol a blaengar
- sicrhau arweiniad cefnogol proffesiynol a thechnoleg o ansawdd uchel sy'n hyrwyddo gwerthoedd sylfaenol y Cyngor ac annog mentergarwch
- darparu gwasanaethau rheng-flaen (fel casglu refeniw a thalu budd-daliadau) o ansawdd addas i'r cwsmer, gan ddarparu tegwch i bobl a chymunedau, a rhoi ffocws ar drigolion.

Yn ogystal â'r gwaith ddydd i ddydd a amlinellir isod, mae'r adran hon yn arwain ar y prosiect blaenoriaeth gwella ganlynol:

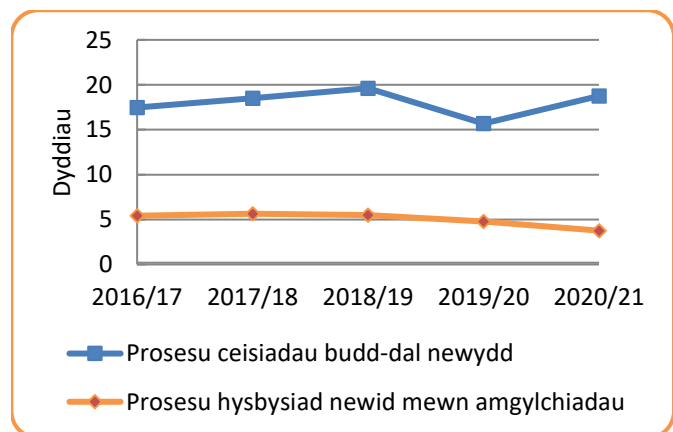
- Cyflawni arbedion – (Blaenoriaeth Gwella 7)

Nodir hefyd fod yr Adran yn cyfrannu tuag at flaenoriaeth gwella Rheolaeth o'r Defnydd o Dai fel Tai Haf ac Ail Gartrefi (Adran Amgylchedd) ac yn parhau i bwysu am ddiwygio'r drefn yn y maes yma, gan ddefnyddio tystiolaeth maent yn ei gasglu yn barhaus er mwyn cael Gweinidogion Llywodraeth Cymru i ddeall maint y broblem sy'n bodoli yng Ngwynedd.

Gwasanaeth Budd-daliadau

Mae'r Cyngor yn gweinyddu cymorth budd-daliadau i tua 7,500 o denantiaid i dalu eu rhent, ac i tua 10,000 o unigolion, cyplau neu deuluoedd i dalu eu bil Treth Cyngor, gan anelu i wneud hynny'n brydlon a chywir.

Fe welir o'r graff bod y nifer o ddiwrnodau mae'n ei gymryd i dalu wedi cynyddu eto yn 2020/21 ar ôl lleihau yn 2019/20. Mae hefyd yn adlewyrchu sbigyn yn chwarter cyntaf y flwyddyn ariannol pan welwyd cynnydd sylweddol yn nifer y ceisiadau, ond dychwelodd yr amser prosesu i'w lefel cyfartalog erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.

Mae Llywodraeth y DU wedi cychwyn adolygiad cynhwysfawr o drefniadau Taliadau Tai Dewisol (Discretionary Housing Payments) yn ystod 2021/22. Bydd yr adolygiad yn parhau i mewn i 2022/23 a bydd y Cyngor yn parhau i lobio'r Llywodraeth gyda'r bwriad o'u hargyhoeddi i barhau

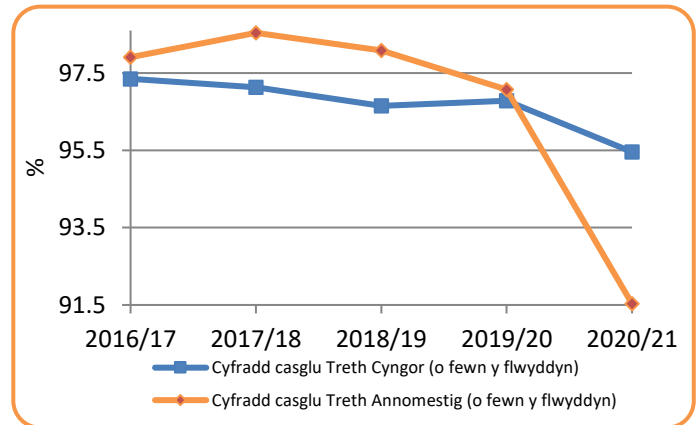
gyda'r elfen wledig o Daliadau Tai Dewisol, sy'n gwneud gwahaniaeth arwyddocaol i bobl Gwynedd.

Ar y cyfan, mae trefniadau yn gweithredu'n llyfn ac felly mae'r tebygolrwydd o ddirywiad yn y gwasanaeth a roddir gan y Cyngor yn isel.

Gwasanaeth Trethi

Heb Dreth Cyngor a Threthi Busnes, ni fyddai'n bosib i'r Cyngor ddarparu ei wasanaethau. Mae'r gwasanaeth yma yn gweinyddu a chasglu Treth Cyngor dros 61,500 eiddo, a Threth Busnes (Treth Annomestig) dros 9,000 eiddo busnes yn y ffordd fwyaf prydlon ac effeithlon bosib, gan gynnwys gweinyddu'r amrywiaeth o ddisgowntiau, eithriadau a chynlluniau rhyddhad sydd ar gael.

Canran Treth Cyngor a Threthi Busnes sy'n cael eu casglu o fewn y flwyddyn

Gwelwyd gostyngiad yn y gyfradd casglu Treth Cyngor ym misoedd cynharaf 2020/21, a hynny'n bennaf oherwydd penderfyniad y Cyngor i atal unrhyw waith adfer dyledion treth am 3 mis cyntaf y flwyddyn oherwydd y pandemig a'r cyfnod clo. Erbyn diwedd y flwyddyn roedd y gyfradd casglu yn agos i ddychwelyd i'r lefel arferol.

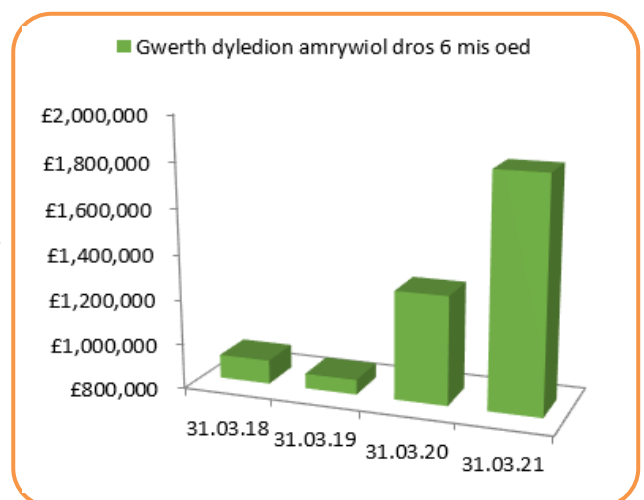
Mae rhai o fusnesau wedi dioddef yn sylweddol yn ystod 2020/21, ac er gwaethaf cynlluniau rhyddhad trethi i fusnesau mewn sectorau penodol gwelir fod cyfradd casglu ar drethi annomestig yn sylweddol is yn 2020/21, o'i gymharu â blwyddyn arferol. Byddwn yn parhau i weithio gyda busnesau a'u cyfeirio at gymorth addas, mewn cydweithrediad â gwasanaethau eraill ar draws y Cyngor.

Mae staff Trethi'r Cyngor yn ceisio cymell unigolion i ofyn am gyngor ar gyllido personol a chynghor dyledion ehangach.

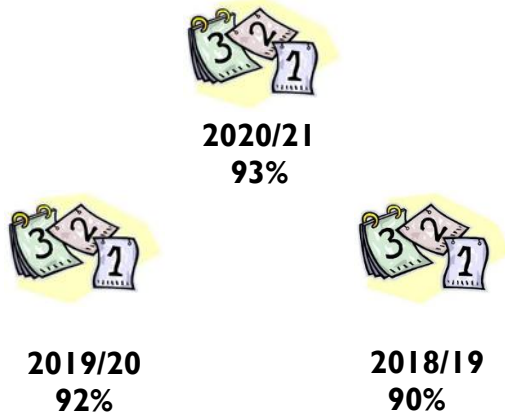
Gwasanaeth Incwm

Mae'r Cyngor yn derbyn incwm (e.e. grantiau, taliadau am wasanaeth) o bob math, ac mae'r Gwasanaeth Incwm yn prosesu'r incwm yma, gan gasglu dyledion y Cyngor yn brydlon ac effeithlon er mwyn gwneud yn fawr o'r incwm. Mae'r gwasanaeth yn ystyried anghenion adrannau'r Cyngor a gweithredu'n sensitif i amgylchiadau ariannol dyledwyr wrth gyflawni ei waith.

Roedd ffigwr y dyledwyr dros 6 mis oed ar 31 Mawrth 2021 yn uwch nag ar y dyddiad cyfatebol mewn blynyddoedd blaenorol, yn rhannol oherwydd cyfyngiadau'r pandemig.

% Anfonebau a dalwyd o fewn 30 diwrnod

Gwasanaeth Taliadau

Mae'r gwasanaeth yn gyfrifol am dalu credydwyr y Cyngor yn gywir ac ar amser. Mae dros 151,000 o anfonebau yn cael eu talu'n flynyddol, gyda 93% ohonynt wedi'u talu o fewn 30 diwrnod ar gyfartaledd, gan anelu i dalu cyflenwyr lleol yn brydlon.

Mae'r gwasanaeth wedi symud i drefn o dderbyn anfonebau yn electroneg, gyda dros 97% o'n taliadau bellach yn daliadau trwy'r banc, yn hytrach na thrwy sieciau.

Gwasanaeth Cyflogau

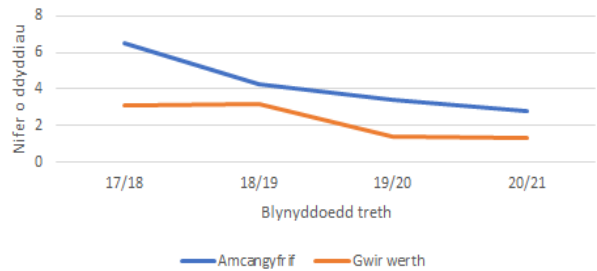
Mae dros 7,200 o unigolion gwahanol yn gweithio i'r Cyngor er mwyn ei alluogi i wasanaethu ar ran pobl Gwynedd, a phwrpas y Gwasanaeth Cyflogau ydi sicrhau eu bod yn cael eu talu yn gywir ac ar amser. Mae'r gwasanaeth hefyd yn cadw cyfrifon priodol ar gyfer talu cyrff allanol fel Cyllid a Thollau ei Mawrhydi (HMRC).

Gwasanaeth Pensiynau

Mae'r Gwasanaeth Pensiynau yn gyfrifol am weinyddu Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (CPLIL) ar ran dros 40 o gyflogwyr gan gynnwys Cyngor Gwynedd, Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Bwrdeistref Sirol Conwy. Mae'r gronfa yn cynnwys dros 18,000 o aelodau actif, 12,000 o aelodau gohiriedig a 10,000 o bensiynwyr. Mae dyletswyddau'r gwasanaeth o ddydd i ddydd yn cynnwys sefydlu record i aelodau newydd; gwneud newidiadau i gofnodion aelodau; cyfrifo buddion gohiriedig; trosglwyddo hawliau pensiwn i mewn ac allan o'r CPLIL, a thalu buddion ar ôl ymddeoliad a marwolaeth aelodau'r cynllun.

Yn ystod 2022/23, bydd y Gwasanaeth Pensiynau yn canolbwyntio ar wella gwefan y cynllun a'r ddarpariaeth hunan wasanaeth i aelodau. Hefyd, bwriedir gweithio gyda chyflogwyr y Gronfa Bensiwn i dderbyn manylion perthnasol ar gyfer ail gyfrifo buddion aelodau yn dilyn yr achos 'McCloud'.

Cyfartaledd nifer dyddiau gwaith a gymerwyd i anfon llythyr yn hysbysu gwerth buddion ymddeol

Gwasanaeth Buddsoddi a Rheolaeth Trysorlys

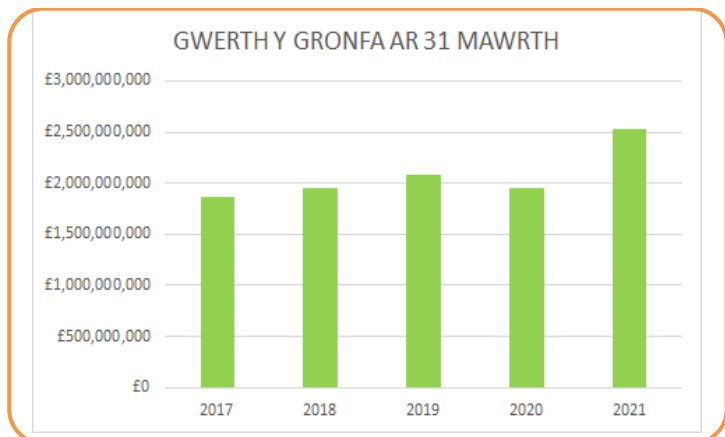
Mae'r gwasanaeth yma'n buddsoddi arian y Cyngor er mwyn ennill llog, i gyfrannu at ariannu gwasanaethau. Maent hefyd yn rheoli buddsoddiadau'r Gronfa Bensiwn, er mwyn sicrhau'r gallu i dalu pensiynau rŵan ac i'r dyfodol. Yn ychwanegol at hyn, mae'r gwasanaeth yn cynllunio a threfnu benthyciadau hir-dymor.

Amcan yr uned yw cadw'r arian yn ddiogel, ennill llog a sicrhau fod arian ar gael i dalu am wariant dyddiol.

Yn ystod 2020/21 arhosodd gweithgarwch benthycar'r Cyngor o fewn y cyfyngiadau a osodwyd yn wreiddiol. £422,000 oedd cyfanswm y llog a difidendau a dderbyniwyd ar fuddsoddiadau'r Cyngor, sydd yn uwch na'r £400,000 oedd yn y gyllideb. Nid oedd unrhyw fanciau yr oedd y Cyngor wedi'u defnyddio ar gyfer buddsoddi wedi methu talu.

Mae cronfeydd pensiwn llywodraeth leol yng Nghymru yn cyd-fuddsoddi yn gynyddol er mwyn cael y budd gorau i aelodau'r cynllun pensiwn. Mae Cronfa Gwynedd wedi pwlio buddsoddiadau ecwiti, incwm sefydlog, a marchnadoedd datblygol sydd yn golygu bod 83% o fuddsoddiadau Cronfa Bensiwn Gwynedd rwan wedi'i bwlio.

Cafwyd dechreuad heriol i flwyddyn ariannol 2020/21 yn sgil cwmp y marchnadoedd stoc ym Mawrth 2020 oherwydd y pandemig, ond mae'r marchnadoedd wedi bownsio yn ôl gydag adferiad yng ngwerth y Gronfa Bensiwn i £2.5 biliwn erbyn 31 Mawrth 2021 a hynny yn bennaf yn y marchnadoedd ecwiti.

Yn ystod 2022/23, bydd prisiad teirblynyddol Gronfa Bensiwn er mwyn adnabod gwerth asedau ac ymrwymadau'r 40 o gyflogwyr, ac addasu lefel eu cyfraniadau i'r cynllun pensiwn erbyn 2023/24.

Gwasanaeth Cyllid a Chyfrifeg (yn cynnwys unedau datganoledig)

Darperir gwasanaeth cyllid a chyfrifeg i wasanaethau'r Cyngor, i'w cynorthwyo a'u cefnogi i fod yn effeithiol ac yn effeithlon. Mae'r gwasanaeth:

- Yn gosod cyllideb gytbwys flynyddol ar gyfer y Cyngor
- Yn monitro ac adrodd yn rheolaidd ar berfformiad ariannol y Cyngor
- Yn darparu cefnogaeth ariannol gyda chyllideb gros o £472 miliwn
- Yn gyfrifol am gynhyrchu cyfrifon terfynol ar gyfer Cyngor Gwynedd, GwE, Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd, Harbyrau a Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru
- Yn cynorthwyo'r adrannau i wireddu £32.7 miliwn o arbedion ers 2015 (allan o gyfanswm o £34.8 miliwn).

Llwyddiant i gadw o fewn y gyllideb

Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru wedi cyhoeddi adroddiad archwiliad diamod ar ddatganiadau ariannol 2020/21, sef bod y cyfrifon wedi eu paratoi'n briodol ac yn rhoi darlun cywir a theg o'r sefyllfa ariannol.

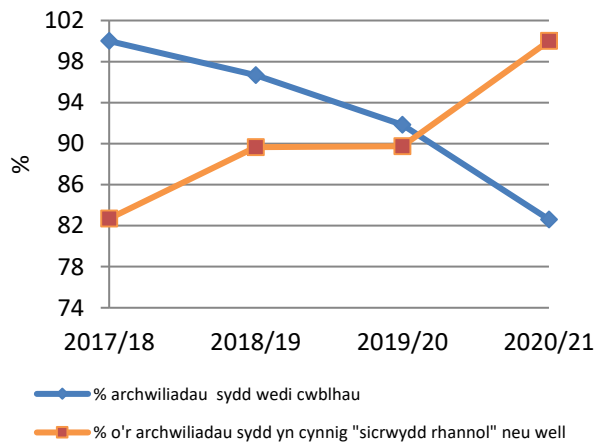
Yn sgil effaith y pandemig ar y Cyngor, gyda chyfuniad o gostau ychwanegol a cholledion incwm, byddwn yn darparu mwy o gyngor ariannol i holl ddeiliaid cyllidebau'r Cyngor, yn ogystal â chyngor "busnes" i adrannau.

Yn gyffredinol, nid yw'r arian mae'r Cyngor yn ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru yn ddigonol i dalu am y gwasanaethau allweddol mae'r Cyngor yn ei ddarparu. Felly, er mwyn sicrhau cyllideb gytbwys, byddwn hefyd yn parhau i wireddu'r arbedion sydd eisoes wedi eu cymeradwyo, a hefyd yn cynllunio, fel bo angen, i ddarganfod a dethol yr arbedion er mwyn ymateb i'r her ariannol sy'n wynebu'r Cyngor yn y dyfodol.

Gwasanaeth Archwilio Mewnol

Mae'r gwasanaeth yn adolygu trefniadau llywodraethu a gweinyddol y Cyngor er mwyn rhoi hyder i'r awdurdod ac i'r dinesydd fod y trefniadau yma'n gadarn. Adroddir yn annibynnol a gwrthrychol i'r Pennaeth Cyllid, y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, ac i gyd-bwyllgorau mae Gwynedd yn lletya.

Am gyfnodau yn ystod 2020/21 bu'n rhaid dargyfeirio adnoddau Archwilio Mewnol dros dro i ddelio gyda'r argyfwng Covid-19, felly ni

chafodd pob archwiliad ei gwblhau yn unol â'r amserlen ddisgwyliedig.

Gwasanaeth Risg ac Yswiriant

Mae angen i holl adrannau'r Cyngor asesu'r bygythiadau a chyfleoedd all eu hwynebu wrth ddarparu eu gwasanaethau, a blaenoriaethu eu gweithgareddau ar sail yr asesiad. Rôl y Gwasanaeth Risg ac Yswiriant yw cynghori a chefnogi'r adrannau wrth wneud hyn. Mae'r Gwasanaeth hefyd yn amddiffyn buddiannau trethdalwyr, drwy sicrhau trefniadau yswiriant priodol ac ymdrin â thua 250 o hawliadau'r flwyddyn.

Mae gwaith yn parhau i sicrhau fod adrannau'r Cyngor yn cofnodi eu prif risgiau a'u hadolygu'n rheolaidd. Bydd y Gwasanaeth Risg ac Yswiriant yn cefnogi'r holl adrannau er mwyn sicrhau fod defnydd y Gofrestr Risg Gorfforaethol yn gyson ar draws y Cyngor, a bod asesiadau o risgiau yn cael eu diweddar'u barhaus. Law yn llaw â hynny, bydd ystyriaeth gynyddol o gynnwys cofrestrau risg wrth fonitro perfformiad adrannau.

Gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth

Gweithredir Strategaeth Technoleg Gwybodaeth y Cyngor er mwyn helpu pobl Gwynedd i gael mynediad rhwydd at wybodaeth a gwasanaethau'r Cyngor, ac i staff weithio'n effeithlon.

Wyneb y gwasanaeth yw'r *Gwasanaeth Cefnogol a'r Ddesg Gymorth* sy'n cefnogi 2,711 o ddefnyddwyr ac yn diwallu oddeutu 20,000 cais am wasanaeth yn flynyddol. Rhoddwyd sylw i 12,179 o geisiadau am wasanaeth yn nwy chwarter cyntaf y flwyddyn, a derbyniwyd adborth gan 480 o ddefnyddwyr, gyda 466 yn nodi eu bod yn fodlon iawn, 9 yn fodlon, 2 yn anfodlon, 2 yn anfodlon iawn ac 1 yn datgan nad oeddent yn fodlon nac yn anfodlon gyda'r gwasanaeth a roddwyd.

% argaeledd y rhwydwaith

2019/20: 99.98%
2020/21: 99.98%
2021/22: 99.8%

% bodlonrwydd y Ddesg Gymorth

2019/20: 99.35%
2020/21: 99.22%
2021/22: 99.89%

Er bod y cynnwrf gwreiddiol o amgylch darparu ar gyfer gweithio o gartref wedi distewi, mae gweithgaredd yr uned yn parhau yn uwch na'r arfer gan fod elfennau o ddal fyny ar raglenni gwaith a llithrwyd oherwydd yr argyfwng.

Mae paratodau ar waith i fewnoli cefnogaeth technegol i ysgolion a hyn yng ngolau cyhoeddi *Strategaeth Ddigidol Ysgolion Gwynedd*. Mae'r uned wedi darparu 4,500 o liniaduron a 900 o iPads i'r sector cynradd ac yn darparu 3,700 gliniadur pellach i'r disgyblion uwchradd a 1,050 i athrawon y sir.

Mae'r *Uned Isadeiledd, Diogelwch a Rhwydwaith* yn sicrhau bod gwasanaethau technoleg yn cael eu cyflwyno ar seiliau cadarn gan ymledu i 300 adeilad, 1,400 o bwyntiau mynediad di-wifr a 3,500 o gysylltiadau ffôn, ac yn cefnogi'r holl systemau yn y ganolfan data, ar 440 gweinyddwr a thros 1,000TB o storfa. Cysylltir y ddwy ganolfan ddata gyda chyswllt ffibr cyflym uniongyrchol. Fe

gryfhawyd ein gwytnwch ym mhellach yn ystod 2021/22 drwy gyflwyno ail gyswllt i'r rhyngwrwyd yn y ganolfan ddata ym Mhenrhyndeudraeth a daeth y generadur yn weithredol yn y Pencadlys.

Elfen hynod bwysig a chritigol ar gyfer cyflwyno a chefnogi gwasanaethau digidol yw cadernid ein hamddiffynfeydd diogelwch a'n gallu i ymateb ac adfer i ymosodiadau seibr. Fe gryfhawyd ein hamddiffynfeydd drwy ddiweddarau ein pecynnau gwrth firws ac ychwanegu gallu i adnabod a delio ag ymosodiadau yn gynt ac ychwanegu gweithdrefn copi wrth gefn i gryfhau ein gallu i adfer o drychineb. Yn ychwanegol i dechnoleg newydd, fe weithredwyd ymarferiad gwe-rwydo a chyflwyno rhaglen o hyfforddiant i addysgu ein defnyddwyr i fod yn gweithredu fel llinell flaen ein hamddiffynfeydd.

Mae'r *Uned Datblygu a Gwasanaeth Gwybodaeth Ddaeryddol* yn darparu systemau sydd wedi eu datblygu o amgylch anghenion pwrpasol y defnyddiwr, gan gynnwys systemau sy'n cael eu defnyddio gan yr adrannau i wasanaethu'r cyhoedd, rhyngwynebau uniongyrchol i'r cyhoedd, a hunan-wasanaeth i staff. Gwnaethpwyd cynnydd sylweddol ar gyflwyno systemau newydd yn ystod 2021/22, er bod ceisiadau sylweddol yn parhau ar gyfer darparu systemau newydd ar frys mewn ymateb i'r pandemig, megis systemau hawlio a phrosesu amrywiol grantiau i fusnesau'r sir.

Mae'r *Uned Rheoli Rhaglen ac Arloesi* yn darparu cefnogaeth i'r adrannau ar gyfer diwallu eu hanghenion TG, gan gynnwys archebu cyfarpar a deunyddiau TG, gweithredu a monitro cytundebau a dadansoddi anghenion. Fe arweiniodd yr uned yma ar alluogi cynnal cyfarfodydd rhithiol y Cyngor, gan sefydlu'r gallu i wneud y rhain mewn modd hybrid erbyn 3ydd chwarter y flwyddyn, gyda'r ddarpariaeth hyn yn ymledu ym mhellach i gyfarfodydd swyddogion erbyn diwedd y flwyddyn. Rhoddwyd cefnogaeth sylweddol ar gyfer yr ymgyrch profi, olrhain a diogelu a'r profi cynyddol yng nghyd â chefnogi amryw adran i sefydlu systemau newydd.

Cymeradwywyd Strategaeth Ddigidol Ysgolion Gwynedd gan Gabinet y Cyngor a gyda hynny, ddechrau ar baratodau o fewnoli'r gefnogaeth ddigidol. Ymgwymerwyd â gwaith sylweddol a hynny oddi fewn i adnoddau cyfredol y gwasanaeth gan gynnwys adnewyddu rhwydwaith a di-wifr oll o ysgolion y sir, darparu cyfrifiaduron i'r ysgolion cynradd, mudo e-byst yr ysgolion i system genedlaethol HWB, mudo holl ffeiliau'r ysgolion i HWB a symud oddi wrth ddibyniaeth ar weinyddwyr lleol. Fe fydd y gwaith yma'n parhau ac yn dwyshau ym mhellach yn ystod 2022/23.

Yn ystod 2022/23 bydd y Gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth yn cynnal ymarferion gwytnwch ar isadeiledd y Cyngor, mewnoli cefnogaeth dechnegol i ysgolion Gwynedd a rhoi'r Strategaeth Ddigidol Corfforaethol newydd ar waith.

Gwasanaethau Cyfreithiol

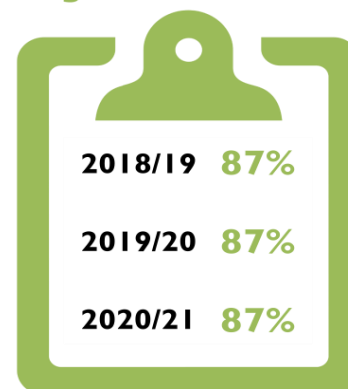
Mae'r adran yn cefnogi gallu'r Cyngor i ddarparu'r gorau i drigolion Gwynedd drwy gyfuniad o wasanaethau cefnogol a rheng-flaen.

Cyfreithiol

Mae'r Gwasanaeth Cyfreithiol yn darparu cefnogaeth gyfreithiol ar draws holl ystod gwaith y Cyngor, o amddiffyn plant ac erlyn i baratoi gorchmynion traffig a thrafodion tir ac eiddo.

Yn ogystal â bod ar gael i ymdrin ag ymholiadau dyddiol, mae'r tîm yn ymdrin â thua 900 o achosion a thrafodion yn flynyddol ar gyfartaledd. Rydym hefyd yn cefnogi prif flaenoriaethau'r Cyngor, yn benodol felly gweithredu y Strategaeth Tai ac adolygiad cyfundrefn Addysg ôl 16.

**Holiadur Bodlonrwydd
Cwsmeriad
- sgor 10 allan o 10**

Priodoldeb

Mae'r Gwasanaeth Cyfreithiol yn cefnogi'r Pwyllgor Safonau a'r Swyddog Monitro i weithredu eu cyfrifoldebau am briodoldeb gweithrediad y Cyngor, y Cyfansoddiad a chwynion ynghyd â'r trefniadau ar gyfer cynnal safonau ymddygiad aelodau'r Cyngor a Chynghorau Tref a Chymuned.

Rydym yn parhau i gefnogi cyfundrefn priodoldeb Cyngor Gwynedd ynghyd â'r gyfundrefn foesebol i Gynghorau Tref a Chymuned y sir. Mae hyn hefyd yn golygu rhoi cyngor a sicrwydd cyfreithiol ar benderfyniadau a chyfundrefnau penderfynu. Darperir gwasanaeth Swyddog Monitro a chefnogaeth gyfreithiol hefyd i brosiectau cyd-weithio, GwE, Cyd-Bwyllgor Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd a Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru.

Ein blaenoriaethau ar gyfer 2022/23 fydd:

- Cyfrannu at y gwaith o sefydlu Cyd Bwyllgor Corfforedig Gogledd Cymru
- Gweithio gyda'r Pwyllgor Safonau i ymdrin a'r adolygiad o'r fframwaith foesebol yn deillio o Adroddiad Mr Richard Penn
- Cynnal trefniadau anwytho a hyfforddi aelodau y Cyngor a Chynghorau Tref a Chymuned ar y Cod Ymddygiad yn sgil yr etholiadau lleol.

Etholiadau

Mae'r Gwasanaeth Cyfreithiol yn darparu cefnogaeth i'r Swyddog Canlyniadau a'r Swyddog Cofrestru Etholiadol.

Rydym fel tîm yn gweinyddu'r gofrestr etholwyr ynghyd â chynnal etholiadau ac isetholiadau lleol a chenedlaethol, refferenda neu boliau o fewn y sir.

Ein blaenoriaethau ar gyfer 2022/23 fydd:

- Cefnogi y Swyddog Canlyniadau i ddarparu Etholiadau Lleol Mai 2022
- Ymateb i ehangu a diwygio yr etholfraint, yn benodol ar gyfer etholwyr rhwng 16 ac 18 oed, a ddaw yn sgil Bil Senedd ac Etholiadau (Cymru) 2019 a Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2020 drwy hyrwyddo cofrestru a chyfranogiad mewn etholiadau perthnasol.

Crwner

Mae'r Gwasanaeth Cyfreithiol yn darparu cefnogaeth i Wasanaeth y Crwner ar gyfer Gogledd Orllewin Cymru.

Rydym yn cefnogi a gweinyddu trefniadau'r Crwner ar gyfer Gogledd Orllewin Cymru. Mae'r tîm wedi ei sefydlu o fewn y Cyngor ac yn derbyn cefnogaeth uniongyrchol o fewn yr adran bellach.

Ein blaenoriaethau ar gyfer 2022/23 fydd:

- Ymdrin â threfniadau penodi Uwch Grwner ar gyfer yr ardal a sefydlu yr ardal ar sail gynaliadwy.

Gwybodaeth Ariannol 2022/23

SIART CYLCH – TOESEN YMA

**Cyllidebau Net
2022/23**

**Adrannau
Cyngor
Gwynedd**

Adran Addysg 2022/23	
Maes	Cyllideb Net £
Ysgolion - Datganoledig	
Gwasanaethau Ansawdd Ysgolion	
Isadeiledd a Gwasanaethau Cefnogol	
Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad a Lles	
Arweinyddiaeth a Rheolaeth	
Cyfanswm	

Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant 2022/23

Maes	Cyllideb Net £
Pobl Hŷn	
Anabledd Corfforol	
Anabledd Dysgu	
Iechyd Meddwl	
Rheolaeth, Gweinyddiaeth a Gwasanaethau Eraill	
Cyfanswm	

Adran Prifffyrdd a Bwrdeistrefol 2022/23

Maes	Cyllideb Net £
Gwastraff ac Ailgylchu	
Cynnal Ffyrdd	
Glendid Strydoedd	
Goleuadau Stryd	
Toiledau Cyhoeddus	
Cynnal Tiroedd a Meysydd Chwarae	
Amlogfa a Mynwentydd	
Teledu Cylch Cyfyng	
Rheolaeth Fflyd	
Eraill	
Cyfanswm	

Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd 2022/23

Maes	Cyllideb Net £
Rheolaeth Plant a Chefnogi Teuluoedd	
Gwasanaethau Gweithredol	
Gwasanaethau Lleoliadau	
Gwasanaethau Derwen	
Gwasanaethau Cyfiawnder Ieuenctid	
Tîm Trothwy Gofal, Tîm Nos a Gwasanaethau Eraill	
Uned Blynnyddoedd Cynnar	
Gwasanaethau Ieuenctid	
Cyfanswm	

Adran Amgylchedd 2022/23	
Maes	Cyllideb Net £
Rheolaeth a Chategori Corfforaethol	
Gwasanaethau Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu	
Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd	
Diogelwch, Glendid a Safonau Bwyd	
Iechyd yr Amgylchedd	
Safonau Masnach	
Gwasanaethau Cleient Gwarchod y Cyhoedd	
Traffig, Diogelwch y Ffyrdd a Gorfodaeth	
Cynllunio Ymlaen	
Parcio a Gorfodaeth	
Cludiant	
Tocynnau Teithio Rhad	
Gwasanaethau Cefn Gwlad	
Cyfanswm	

Adran Economi a Chymuned 2022/23	
Maes	Cyllideb Net £
Rheolaeth yr Adran	
Rhaglenni Adfywio	
Cefnogi Cymunedau	
Morwrol a Pharciau Gwledig	
Cytundebau Hamdden	
Rhaglenni Chwaraeon	
Rhaglenni Datblygu Economaidd	
Twristiaeth a Marchnata a Digwyddiadau	
Llyfrgelloedd	
Amgueddfeydd a'r Celfyddydau	
Archifau	
Cyfanswm	

Adran Tai ac Eiddo 2022/23	
Maes	Cyllideb Net £
Rheolaeth a Gweinyddiaeth	
Gwasanaethau Eiddo Corfforaethol	
Gofalwyr	
Swyddfeydd	
Cynnal a Chadw	
Arlwyo, Glanhau a Gofalu	
Ynni	
Canolfannau Cymuned, Adeiladau Amrywiol	
Mân-ddaliadau	
Unedau Diwydiannol, Intec a Mentec	
Difa Pla a Rheoli Cŵn	
Gwasanaethau Tai	
Digartrefedd	
Cyfanswm	

Adran Ymgynghoriaeth Gwynedd 2022/23	
Maes	Cyllideb Net £
Peirianeg	
Uned Dŵr ac Amgylchedd	
Uned Adeiladu	
Rheoli Risg Llifogydd	
Cyfanswm	

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol 2022/23	
Maes	Cyllideb Net £
Rheolaeth Adrannol	
Cynlluniau Argyfwng (yn ymddangos yng nghynllun adrannol Cefnogaeth Gorfforaethol)	
Uned Cefnogi Busnes y Cyngor	

Cyfathrebu ac Ymgysylltu	
Ymchwil a Gwybodaeth	
Gwasanaethau Democratiaeth	
Gwasanaethau Iaith Gymraeg	
Caffael	
Gwasanaeth Ymgynghorol Adnoddau Dynol	
Gwasanaeth Ymgynghorol Iechyd, Diogelwch a Llesiant	
Gwasanaeth Cefnogol	
Dysgu a Datblygu'r Sefydliad	
Siop Gwynedd, Galw Gwynedd, Bathodynau Glas, Cofrestrydd	
Cyfanswm	

Adran Cyllid a Thechnoleg Gwybodaeth 2022/23

Maes	Cyllideb Net £
Rheolaeth Adrannol	
Cyllid a Chyfrifeg	
Buddsoddi a Rheolaeth Trysorlys	
Archwilio Mewnol	
Cyflogau	
Taliadau	
Incwm	
Refeniw Canolog	
Trethi	
Budd-daliadau	
Technoleg Gwybodaeth - Corfforaethol	
Technoleg Gwybodaeth - Rheoli Rhaglen	
Technoleg Gwybodaeth - Datblygu	
Technoleg Gwybodaeth - Isadeiledd	
Technoleg Gwybodaeth - Cefnogol	
Cyfanswm	

Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol 2022/23

Maes	Cyllideb Net £
Prif Weithredwr, Cyfarwyddwr a chyllidebau cynlluniau penodol	
Swyddog Monitro a Phriodoldeb	

Gwasanaeth Cyfreithiol	
Cofrestru Etholwyr	
Crwner	
Etholiadau	
Cyfanswm	